

คุณลักษณะไทย คุณค่า กระบวนการถ่ายทอดศิลปะการต่อสู้กระบี่กระบองในปัจจุบัน

ในการศึกษาเพื่อตอบปัญหาของสภาพการเรียนการสอนวิชาการต่อสู้ป้องกันตัวในปัจจุบันนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลภาคสนามแบบพหุกรณีศึกษา (multicase study) เฉพาะกรณีการสอนวิชาการกระบี่กระบอง เนื่องจากเป็นวิชาที่ได้รับการบรรจุในระบบการศึกษาอย่างยาวนาน และเริ่มต้นอย่างเป็นทางการในหลักสูตรของการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 8 ในโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษา เพื่อต้องการให้วิชาการกระบี่กระบอง ซึ่งเป็นศิลปการต่อสู้ประจำชาติไม่สูญหายไปจากเมืองไทย และมีความเจริญก้าวหน้าสืบต่อไปตามความคิดเห็นของ นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา จากความมุ่งมั่นนี้เองที่ทำให้วิชาการกระบี่กระบองได้มีการสอนสืบเนื่องมาเป็นเวลานานทั้งในโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษา และในโรงเรียนสามัญศึกษา โดยจัดให้เป็นกิจกรรมพลศึกษาให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนจนถึงปัจจุบัน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในพื้นที่สนามที่เป็นตัวแทนของการจัดการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

สนามที่ 1 สำนักดาบพุทธโฆสวรรัย

เป็นตัวแทนของสำนักดาบในอดีต และปัจจุบัน

สนามที่ 2 โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

เป็นตัวแทนของโรงเรียนนายทหารที่มีการเรียนวิชาการกระบี่กระบองหรือ

อาวุธโบราณ มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5

สนาม 3 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง

เป็นตัวแทนของสถาบันฝึกหัดครูพลศึกษาที่มีรากฐานมาจากสถาบันฝึกหัดครู

พลศึกษาชุดแรก (โรงเรียนพลศึกษากลาง) และมีผลงานดีเด่นด้านกระบี่กระบอง

สนาม 4 วิทยาลัยนาฏศิลป์

เป็นตัวแทนสถาบันการศึกษาเฉพาะทางที่มีวิชาการกระบี่กระบองทั้งในหลักสูตร

สามัญ และเป็นวิชาเลือกเพื่อการแสดงโขน ละคร

สนาม 5 โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม

เป็นตัวแทนของโรงเรียนกรมสามัญศึกษาที่สอนวิชาการกระบี่กระบองตามหลักสูตร

กรมสามัญศึกษา และมีผลงานดีเด่นทางด้านกระบี่กระบอง

สนาม 6 โรงเรียนพุทธจักรวิทยา

เป็นตัวแทนของโรงเรียนกรมสามัญศึกษาที่สอนวิชาการกระบี่กระบองตามหลักสูตร

กรมสามัญศึกษาปกติ

ผลการศึกษาที่มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 รายละเอียดพื้นที่สนาม

5.1.1 สำนักดาบพุทธโรสวรัย แห่งกรุงศรีอยุธยา

<p>ดาบเอ๋ยดาบไทย ได้ปราบศึกศัตรูคู่สงคราม ครั้งโบราณหาญกล้าออกหน้าทัพ เหมือนทงูเห่าแพรกเหล็กไปในพริบตา คมดาบนี้ที่ป้องคุ้มครองเขต ได้รวมพี่รวมน้องผองชาวไทย ตกถึงเรารู้กลานทหารกล้า นึกถึงร่างที่ย่อยยับทับถมดิน เราจะรักษาชาติศาสน์กษัตริย์ ถิ่นของเราใครเข้ามาอย่า ถึงแผ่นดินกลบร่างอย่างปุ่ยา ขอแต่เพียงให้ชาติคงเป็นไทย</p>	<p>เคยยิ่งใหญ่ทั่วถิ่นแผ่นดินสยาม ปราบเสี้ยนหนามแผ่นดินถิ่นไทยมา ชวับ ชวับ หวดซ้าย ป่ายขวา ด่าดื่นมรณาด้วย "ดาบไทย" ถนนประเทศเขตชั้นอันยิ่งใหญ่ ขอเทิดไว้เหนือหลังชั่วฟ้าดิน วัน เวลา ล่วงลับกลับลึกลับ ท่านยอมสิ้นชีพเพื่อ "เหลือปรุพี" จะยืนหยัดแลกชีวิตไม่คิดหนี จะขอพลีชีพเช่น "บรรพไทย" ถึงแม้ชีพจะมรณาไม่หวั่นไหว ให้สื่อไกลทั่วถิ่นแผ่นดินทอง</p>
<p>.....</p> <p>ดาบเอ๋ยดาบไทย เคยเป็นหนึ่งในไทน์ไม่เปรียบปาน เพียงเหลือดาบไว้เป็นชนนุสรณ์ เพราะ"ดาบไทย"สะท้านถิ่นแผ่นดินทอง ถ้าสิ้นดาบก็สิ้นถิ่นอาศัย สิ้นทั้งชาติศาสน์กษัตริย์สิ้นบุรี</p>	<p>.....</p> <p>เลืองสื่อไกลไปทั่วทุกถิ่นฐาน กอบกู้บ้านเมืองไว้ให้ไทยครอง ควรสังวรณแก่ใจไทยทั้งผอง ได้ปกป้องเอกราชเป็นชาติพลี สิ้นเผ่าไทยที่เรารักสิ้นศักดิ์ศรี สิ้นน้องพี่สิ้นเชื้อเครือวงศ์วาร</p>
<p>.....</p> <p>สำนักดาบ"พุทธโรสวรัย"สรรเสริญแล้ว พระโปรดปราบปรามไว้ธานี ได้อบรมบ่มให้สมชายชาติ ยามบ้านเมืองบ่ปีไฟริราน</p>	<p>.....</p> <p>เหมือนดวงแก้วแวววับประดับศรี เพื่อเป็นที่รวมใจของชายชาญ เป็นนักรบองอาจชาติทหาร ได้ต่อสู้บ้านตลอดมา...</p>

นบเย็นนบเกศ	ไหว้เทเวศทุกทิศ
อีกพระพุทธรูปพระธรรมล้ำโลกา	ทั้งบิดรมารดาครูอาจารย์
จะร่ายรำอาวสุยทอชัย	ให้ปรากฏเกริกไกรทั่วไพศาล
เกียรติประวัติฝากไว้ในตำนาน	ให้ลูกหลานรำลึกนึกพระคุณ
บรรพชนของเราแต่เก่าก่อน	เคยรารอนสู้อย่างมาหลายรุ่น
วิชาการดาบไทยได้เจือจน	ช่วยเกื้อหนุนไทยคงดำรงไทย

(บทเสภาประกอบการรำดาบของสำนักดาบพุทธโรสวรรัย)

สำนักดาบพุทธโรสวรรัย เป็นสถานที่เรียนวิชาการต่อสู้ป้องกันตัวเอกชน ภายใต้การรับรองของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ที่เลขที่ 5/1 ถนนเพชรเกษม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ก่อตั้งขึ้นโดยพ่อครูสมัย เมษะมาน ซึ่งเป็นศิษย์พลศึกษาที่เรียนกระบี่กระบองเป็นรุ่นแรกของ อาจารย์นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา ในขณะที่ท่านเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนพลศึกษากลาง เมื่อพ่อครูสมัย เมษะมาน จบการศึกษาได้กลับไปเป็นครูสอนพลศึกษาที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. 2489 ได้ทำการสอนวิชาอาวุธโบราณบริเวณสนามข้างกำแพงพระอุโบสถวัดระฆังโฆสิตาราม ประมาณ 6 เดือน เมื่อมีผู้สนใจมากขึ้นจึงได้ย้ายสถานที่ฝึกมาที่สี่แยกบ้านแขก ใช้ชื่อว่า "สำนักดาบพุทธโรสวรรัย กรุงเทพฯ" ต่อมาเมื่อนักดาบพุทธโรสวรรัย กรุงเทพฯ ได้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางทั้งภาครัฐและภาคเอกชน พ่อครูสมัย เมษะมาน จึงได้กราบบังคมทูลฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถึงเป้าหมายวัตถุประสงค์ เพื่อการเผยแพร่วิชาศิลปศาสตร์การต่อสู้ประจำชาติ กระบี่กระบอง มวยไทย ให้เป็นมาตรฐาน และได้ขอพระราชทานธงชัยประจำสำนักดาบ เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2500 ในปีเดียวกันนี้เองจึงได้จัดหลักสูตรการสอนวิชาอาวุธโบราณ ตลอดจนประมวลการสอนวิชาศิลปะการต่อสู้ประจำชาติขึ้น และได้ขออนุญาตจดทะเบียนเป็นโรงเรียนประเภทศิลปศึกษาในความรับรองของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2500 โดยใช้ชื่อว่า "โรงเรียนสำนักดาบพุทธโรสวรรัย แห่งกรุงศรีอยุธยา" ซึ่งนับตั้งแต่ก่อตั้งสำนักดาบมาจนถึงปัจจุบันรวมเวลาได้ 62 ปี

สถานที่ตั้งสำนักดาบพุทธโรสวรรัยมีเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ เป็นทั้งสถานที่เรียนและบ้านของพ่อครูสมัย เมษะมาน โดยอาคารเรียนและอาคารอำนวยการเป็นสถานที่เดียวกัน เป็นอาคารไม้ 2 ชั้น 1 หลัง ตั้งอยู่กลางพื้นที่ มีลานด้านหน้าอาคาร และด้านหลังอาคารเป็นสถานที่ฝึกซ้อม และบ้านพักพ่อครูสมัยและครอบครัวตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ด้านหลังอาคารเรียน บริเวณด้านหน้าและด้านข้างอาคารเรียนจะประดิษฐานรูปหล่อของบูรพกษัตริย์ เช่น สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และรูปหล่อของอาจารย์นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา ซึ่งผู้ที่มาเรียนจะต้องทำความเคารพรูปหล่อเหล่านี้ทุกเช้าเมื่อมาถึงสำนักดาบ นอกจากรูปหล่อแล้ว บริเวณสำนักดาบพุทธโรสวรรัยยังประดับตกแต่งด้วยเครื่องอาวุธโบราณต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เช่น โคมร หอกใบพาย หอกใบข้าว ขง่าว หวน ฟลอง

ดาบสองมือ ฯ รวมทั้งเครื่องไม้รื้อที่ใช้ในพิธีไหว้ครู และใช้ในการรำอาวฐ บริเวณท้องพระจะมีโต๊ะหมู่บูชา
ชุดใหญ่ มีธงชาติ และพระบรมสาทิสลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การสอนในสำนักดาบพุทธโธสวรรย์นอกจากจะเน้นทักษะการต่อสู้แล้ว ยังเน้นคุณธรรมของ
ผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพราะครูสมัยถือว่า “กระบี่กระบองเป็นวิชาที่สร้างคนดีให้สังคม” นอกจากนี้การสอน
จะเน้นการฝึกระเบียบวินัยประกอบด้วย เนื่องจากครูสมัย เมษะมาน เคยรับราชการเป็นนายทหารของกอง
ทัพเรือ จึงนำความรู้ทางด้านการทหารมาใช้ในการฝึกระเบียบของนักกระบี่กระบองให้เป็นแบบแผน เพื่อ
รักษาลักษณะแห่ง “แสนยานุภาพของทหารไทย” ในการจัดการแสดงจึงมีการจัดกระบวนยุทธ คล้ายการฝึก
แถวทหารและรูปแบบการเดินสวนสนามที่น่าเกรงขาม เป็นการสร้างศรัทธาให้แก่ผู้ชมการแสดงของสำนักดาบ
พุทธโธสวรรย์

สำหรับผู้รับผิดชอบการเรียนการสอนในปัจจุบันได้แก่ อาจารย์วิระยุทธ เมษะมาน บุตรชาย
ของพ่อครูสมัย เมษะมาน ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา รับผิดชอบเป็นครูใหญ่
ดูแลการสอนทั้งหมด นอกจากครูใหญ่แล้วได้มีการคัดเลือกผู้เรียนหลักสูตรบริหารให้มาเป็นผู้ช่วยสอน (ถือเป็น
ส่วนหนึ่งของการเรียน) จำนวน 7 คน

หลักสูตรการเรียน

หลักสูตรของสำนักดาบพุทธโธสวรรย์ แบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

หลักสูตรที่ 1 หลักสูตรพื้นฐานขั้นต้น

คุณสมบัติผู้เรียน อายุไม่ต่ำกว่า 7 ปี และไม่เกิน 9 ปี

ระยะเวลาเรียน เวลา 3 เดือน

วิชาที่เรียน

ศีลธรรม สวดมนต์ นั่งสมาธิ ฝึกด้านจิตใจ

ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวมือเปล่า มวยไทย

ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวอาวุธโบราณกระบี่กระบอง

ศิลปะการชว้างมีดสลัดมือ

ระเบียบวิชาทหาร

หลักสูตรที่ 2 หลักสูตรชั้นสูง ตรี โท เอก

คุณสมบัติผู้เรียน หลักสูตรชั้นตรี ชาย หรือหญิง อายุ 9 - 12 ปี

หลักสูตรชั้นโท ชาย หรือหญิง อายุ 12 - 14 ปี

ระยะเวลาเรียน	หลักสูตรชั้นเอก ชาย หรือหญิง อายุ 14 - 16 ปี
วิชาที่เรียน	เวลา 3 เดือนในแต่ละหลักสูตร ศิลธรรม สวดมนต์ นั่งสมาธิ ศิลปะการต่อสู้ของนานาชาติ ศิลปะการต่อสู้มวยไทย คาคเชือก ศิลปะการต่อสู้กระบี่กระบอง ให้ครบ 9 อาวุธคือ ดาบสองมือ กระบี่ พลอง ง้าว ทวน หอกซัดมือ ซัดเท้า โล่ห์ ดั้ง เขน พลองไม้ศอก ศิลปะการใช้อาวุธในครัวเรือน และการใช้อาวุธกลางบ้าน

ข้อกำหนดเฉพาะสำหรับหลักสูตรที่ 2

นักศึกษาที่จบชั้นสูง ตรี โท เอก เมื่อจบปริญญาแล้วจะต้องศึกษาต่อในหลักสูตรพิเศษอีก 3 เดือน ในหลักสูตรผู้ชำนาญการชั้นสูง หรือหลักสูตรครู การอบรมในหลักสูตรนี้ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถ 3 ระดับ คือ

1. ออกไปนักแสดงละคร หรือทีวี
2. ออกไปเป็นบุคลากร วิทยากร หรือครูสอนได้ในมหาวิทยาลัย
3. ออกไปบริหารสถานศึกษาของตนเองได้

หลักสูตรที่ 3 หลักสูตรบริหารชั้นสูง

คุณสมบัติผู้เรียน	ข้าราชการทหาร ตำรวจ ที่หน่วยงานราชการส่งมาเข้ารับการอบรม
ระยะเวลาเรียน	เวลา 3 เดือน (ศึกษาภายใน 326 ชั่วโมง)
วิชาที่เรียน	หลักการศึกษาวิชาครูขั้นต้น ศิลปะการพูด การเป็นผู้นำ ศิล สมาธิ ปัญญา การนำสวดมนต์ เสภา เพลงปลุกใจ ประกอบการแสดง ความรู้ดนตรีกลองสะบัดไชย การจัดรายการแสดงโชว์ และดีเกี้ยว ประวัติศิลปะการรบของบรรพบุรุษ

โดยสรุปคุณสมบัติของผู้เรียนทั้ง 3 หลักสูตร จะรับนักศึกษาทั้งชาย - หญิง ไม่จำกัดอายุ (แต่ไม่ควรต่ำกว่า 9 ปี) มีพื้นฐานความรู้ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ผู้สมัครต้องยื่นใบสมัครพร้อม

ค่าธรรมเนียมและใบสำเนาทะเบียนบ้าน ภาพถ่ายติดบัตร ขนาด 2 1/2 X 2 นิ้ว คนละ 3 รูป ถ้าอายุต่ำกว่า 18 ปี ต้องมีผู้ปกครองนำมาฝาก

หลักสูตรทั้ง 3 นี้ ข้อความต่าง ๆ และวิธีการต่อสู้ด้วยอาวุธแต่ละประเภทไม่มีการบันทึกไว้เป็นเอกสาร ดังนั้นการถ่ายทอดจะกระทำโดยการที่ครูสาธิต อธิบาย ให้ผู้เรียนจดจำและทำตามในภาคปฏิบัติ สำหรับรายละเอียดของเนื้อหาภาคทฤษฎีจะเรียนประวัติวันกระบและวีรบุรุษของไทยโดยฟังการบรรยาย การเรียนภาคปฏิบัติกระบี่กระบองและมวยไทยจะปฏิบัติตามแบบครูผู้สอน มีการเรียนครบทุกชั้นตอนตั้งแต่ การถวายบังคม การขึ้นพรหม การเดินแปลง ย่างสามชুম ต่อสู้ และขอขมา

การใช้ดนตรีประกอบการแสดงของสำนักดาบพุทธโรสวรรัย ไช้กลองสะบัดไช้ในการกำกับจังหวะ

การวัดผล

หลักสูตรการเรียนดังกล่าวมีระบบการวัดผลที่แน่นอนโดยจัดให้มีการสอบ 3 ลักษณะได้แก่

1. สอบสัมภาษณ์
2. สอบสอนในที่ประชุม สอบโดยให้ผู้เรียนจับฉลากสอนในเรื่องที่ได้เรียนไปแล้ว โดยกำหนดให้สอนเป็นเวลา 30 - 45 นาที ผู้สอบต้องส่งสมุดเตรียมการสอนประกอบการพิจารณาในการสอบ
3. สอบการต่อสู้ สอบโดยการจับฉลากผู้ที่จะทำการทดสอบจากจำนวนชั้น - รุ่น ที่นักศึกษาผู้นั้นเข้าศึกษา ใช้เวลาในการสอบการต่อสู้ 3 ยก ถ้าเป็นผู้หญิงและเด็กใช้ยกเดียว

การสอบทั้ง 3 ประเภท ผู้เรียนต้องสอบได้ไม่ต่ำกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ จึงจะถือว่าสอบผ่าน

เป้าหมายใหญ่ของการสอนที่สำนักดาบพุทธโรสวรรัยคือ สอนให้เป็นคนดีของสังคม โดยใช้กระบี่กระบองเป็นสื่อ และภารกิจหลักของโรงเรียน ได้แก่ การผลิตครูที่จะไปสอนผู้อื่นได้ ดังนั้นการแสดงจึงไม่ใช่ภารกิจหลัก แต่เป็นกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ในด้านการกล้าแสดงออก เพราะเป็นการทดสอบความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก

กระบวนการถ่ายทอด

1. เครื่องมือที่สอน ในสำนักดาบพุทธโรสวรรัยประกอบด้วยอาวุธกระบี่กระบอง 9 ชนิด ได้แก่ ดาบสองมือ กระบี่ พลอง ง้าว ทวน หอกซัดมือ ซัดเท้า โล่ ดั้ง เชน ไม้ศอก

อาวุธในครัวเรือนและอาวุธกลางบ้าน เช่น การขว้างมีด ขวาน การต่อสู้ด้วยผ้าขาวม้า เชือก สลิง การต่อสู้ด้วยไม้คันทาย ไม้ค้อยฟาง ไม้ตะพด

ในการใช้อาวุธ จะใช้อาวุธที่เป็นเครื่องไม้ร่ำก่อน จากนั้นเมื่อรำเรียบร้อยจะเปลี่ยนมาใช้อาวุธในการตี หรือเครื่องไม้ตี

2. กระบวนการเรียนรู้ฝึกหัด ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การมอบตัวเป็นศิษย์

นักเรียน นักศึกษาทุกคน ต้องกระทำพิธีการมอบตัวเป็นศิษย์ โดยนักศึกษาทุกคน ต้องมีเครื่องบูชาครูตามระเบียบของโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

หลักสูตรชั้นต้น นักศึกษาผู้ชำนานุการต่อสู้ขั้นตรี, โท, เอก

เครื่องบูชาครู รูปหอม 16 ดอก, เทียนขาวทำน้มน้ำหนัก 1 บาท 5 ดอก ดอกไม้ 7 สี ๆ ละ 1 ดอก, พวงมาลัย 5 พวง, ผลไม้ 1 ที่, บุหรี่, ไม้ขีด, หมากพลู 3 คำ, เงิน 12 บาท ใส่ภาชนะถวายเป็นเครื่องบูชา นักศึกษาต้องจัดหามาเอง

หลักสูตรบริหารชั้นสูง

เครื่องบูชาครู ตั้งชั้นครู 108, ชั้นน้ำพานรอง, พร้อมด้วยผลไม้ บุหรี่ หมากพลู ฯลฯ โรงเรียนเป็นผู้จัดให้ 1 ชุด 559 บาท

ขั้นตอนการรับมอบศิษย์

1. ผู้สมัครเรียนจะทำการรับศีล

2. ผู้สมัครเรียนรับสัจจะว่าจะเป็นศิษย์ และปฏิญาณตนต่อหน้าพระรัตนตรัย หน้าพระบรมสาทิสลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและชาติ ว่า ข้าพเจ้าจะรักษาไว้ซึ่งความเป็นศิษย์ พุทธโธสวรย์ตลอดชีพ จะไม่นำความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดไปใช้ในทางที่ผิด ทั้งกาย วาจา ใจ ถ้าไม่ปฏิบัติตามขอย่าได้มีความเจริญตลอดสายเลือดของข้าพเจ้า แต่ถ้าปฏิบัติดีแล้วขอให้มีความเจริญตลอดสายเลือดของข้าพเจ้า นิพพานปัจจุโยโหตุฯ และกัมลวงกราบ จากนั้นศิษย์จะเข้ามามอบดอกไม้ ของสักการะ มอบขันให้ครู ครูครอบมงคล ให้พร มอบอาวุธ มีด พลอง ดาบ ง้าว และพรมน้ำมนต์ (สังเกตุการณ์, 10 ตุลาคม 2540)

2.2 การไหว้ครูประจำปี

การเรียนที่สำนักดาบนี้จะจัดให้ศิษย์ได้ผ่านพิธีการไหว้ครูทุกคน โดยพิธีไหว้ครูประจำปีจะจัดขึ้นในวันที่ 5 พฤษภาคมของทุกปี ถือเป็นพิธีไหว้ครูใหญ่ครั้งเดียว มีการจัดเครื่องสักการะบูชาครู มีชั้นครู รูปร้อยแปด เทียนร้อยแปด เงินร้อยแปดบาท ทำบุญให้ครู มีพิธีการเดือนศิษยะ (ลงกระหม่อม) และปฏิญาณตัว 5 ประการ คือ (สัมภาษณ์ครูใหญ่, 11 ตุลาคม 2540)

1. ข้าจะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ข้าจะไม่คิดคดต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และศิษย์ร่วมสำนักอาจารย์
เดียวกัน
3. ข้าจะไม่นำความรู้อันครูอาจารย์ถ่ายทอดไปใช้ในทางที่ผิด ไม่ว่าด้วยกาย วาจา ใจ
4. ข้าจะรักษาไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์ ความเป็นศิษย์สำนักดาบพุทธโธสรวรย์ตราบชั่วชีวิต
5. ข้าขอถวายชีวิตเป็นราชพลี เพื่อป้องกันราชบัลลังก์พระบรมจักรีวงศ์ทุกพระองค์

การกล่าวคำปฏิญาณนี้กล่าวต่อหน้าพระรัตนตรัย ต่อหน้าพระบรมครู ต่อหน้าธงชาติไทย ต่อหน้าพระบรมสาธิสลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และต่อหน้าน้ำคมหอกมดาบ (พ้อครูสมัย เมษะมาน, 6 ตุลาคม 2540) จากนั้นผู้เป็นศิษย์สำนักดาบพุทธโธสรวรย์จะตีมน้ำคมหอกมดาบ และกล่าวสัจจะวาจาว่า "หากข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติดังสัจจะวาจาที่กล่าวมาแล้วนั้น ขอให้ข้าพเจ้ามีความเจริญตลอดสายเลือด หากข้าพเจ้าปฏิบัติดังสัจจะวาจาที่กล่าวมาแล้วนั้น ขอให้ข้าพเจ้ามีความเจริญตลอดสายเลือดตลอดไป"

2.3 การไหว้พระสวดมนต์ ทำสมาธิ

การสอนในแต่ละวันจะกำหนดให้เริ่มต้นด้วยการสวดมนต์ ซึ่งจะเรียกกันว่า "ปฏิบัติ การท่องพระ" โดยใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง (09.00 - 10.00 น.) ของทุกวัน มีบทสวดมนต์และคำอธิษฐานที่จะจัดพิมพ์เป็นเอกสารให้ผู้เรียนสวดตาม บทสวดมนต์ประกอบด้วย บทนมัสการพระรัตนตรัย อาราธนา เบญจศีล ไตรสรณคัมภีร์ ชุมนุมเทวดา คาถาชินบัญชร บทแผ่เมตตา บทสวดอนุชาครู บทสวดยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก หลังจากสวดมนต์บทพระกัณฑ์ไตรปิฎกเสร็จสิ้นแล้วจะเป็นการนั่งสมาธิ จากนั้นจึงแผ่เมตตาถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี

ตัวอย่างคำอธิษฐานขณะสวดมนต์ เช่น

...ด้วยอานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย พระพุทธมณฑลทุกบทและพระคาถาชินบัญชร
ที่ข้าพเจ้าได้สวดจบไปแล้วนั้น ขอให้ได้ไปค้าชูอดหนุนพระมหากษัตริย์ประเทศสยาม บิดา
มารดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ และญาติมิตร เพื่อนสหายพดลสัตว์น้อยใหญ่ และขอให้.....
วิรกษัตริย์ไทยทุก ๆ พระองค์จงปกป้องคุ้มครองมวลมนุษย์แห่งประเทศสยาม ขอให้รอด
พ้นจากภัยพิบัติทั้งหลาย ผลร้ายที่จะเกิดแก่ประเทศไทยกลายเป็นผลดีขอให้ข้าพเจ้าจง
ปราศจากโรคาพยาธิ คิดทำการสิ่งใดในทางที่ดี จงสำเร็จด้วยดีตามเจตนาทุกประการ...

พ้อครูถือว่าการสวดมนต์ ตั้งจิตอธิษฐาน นั่งสมาธิตอนเช้า รวมทั้งการแผ่เมตตาจะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความยึดมั่นในศาสนา จงรักภักดีต่อชาติ ต่อพระมหากษัตริย์ และทำตนเป็นคนดีของสังคม

2.4 อบรมนิสัย

หลังจากการนั่งสมาธิแล้ว พ้อครูจะเป็นผู้ให้การอบรมนิสัยในเรื่องทั่ว ๆ ไป และถ้าในวันใดมีเหตุการณ์ที่ไม่เหมาะสม ศิษย์ควรได้รับการตักเตือน พ้อครูจะนำมาอบรมในวันรุ่งขึ้น

2.5 ออบอุ้นร่างกาย และฝึกการต่อสู้ท่ามือเปล่า

การเรียนตอนเช้าจะเริ่มด้วยการออบอุ้นร่างกายด้วยท่าออกกำลังกายมือเปล่า ท่าออกกำลังกายแม่ไม้มวยไทย ซึ่งจะออบอุ้นร่างกายพร้อมกันทุกหลักสูตร

2.6 ฝึกทักษะอาวุธตามหลักสูตร

การเรียนอาวุธแต่ละประเภทตามหลักสูตรจะเรียนในภาคบ่ายโดยมีครูใหญ่ และผู้ช่วยสอนดูแลในหลักสูตรต่าง ๆ

3. วิธีการสอน

การสอนในภาคปฏิบัติจะเป็นการให้ผู้เรียนปฏิบัติตามแบบจากครูใหญ่ หรือผู้ช่วยสอนเป็นหลัก เช่น ในการสอนภาคเช้าจะเป็นการให้ผู้เรียนทำตามแบบโดยมีครูช่วยสอนเป็นคนแสดงและให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม ครูใหญ่เป็นผู้คอยดูแล ให้คำแนะนำ กำกับการฝึกซ้อมตลอดเวลา การจัดเวลาในตอนเช้านี้จะไม่ม่เวลาให้ผู้เรียนฝึกซ้อมกันเอง แต่เป็นการฝึกซ้อมรวมทั้งหมดพร้อมกันตามแบบจากครูใหญ่หรือผู้ช่วย ถ้าปฏิบัติไม่ถูกต้องครูใหญ่จะบอกให้แก้ไขและปฏิบัติใหม่ จนกว่าจะทำได้ถูกต้อง สำหรับในตอนบ่ายเมื่อแยกย้ายกันเรียนตามหลักสูตร ผู้ช่วยสอนจะดูแลผู้เรียนแต่ละคน เป็นการสอนแบบตัวต่อตัว เพราะผู้เรียนมีน้อย ครูสามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นสื่อที่ใช้ในการสอนคือสื่อต้นแบบจากครูและผู้ช่วยสอน

ในการสอนระยะแรก พ่อครูสมัยจะเป็นผู้ทำการสอนเอง วิธีการสอนของท่านคือจะทำให้ผู้เรียนดู ให้ผู้เรียนทำตามแบบ โดยมีการอธิบายเหตุผลในขั้นตอนบางส่วนที่สำคัญ มีการสอนภาคทฤษฎีคือ การเล่าประวัติศาสตร์ชาติไทย ต่อมาเมื่ออายุมากขึ้น และบุตรชายสำเร็จการศึกษาจากสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จึงได้มอบภาระการสอนทั้งหมดให้แก่บุตรชาย คือ อาจารย์วิระยุทธ เมษะมาน ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งครูใหญ่ เป็นผู้ดูแลชั้นเรียน ควบคุมการสอน และเป็นผู้สอน ทำการสอนมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2532 จนถึงปัจจุบัน รวมเวลาได้ 9 ปี ทั้งนี้ได้ยึดปรัชญา หลักการสอน ตามแนวทางที่พ่อครูสมัยวางไว้ทุกประการ จะมีการปรับปรุงเพียงเรื่องของการนำหลักจิตวิทยาในการสอนมาใช้ในชั้นเรียนมากกว่าเดิม เช่น การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไข ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 ดังนี้

...อย่างมา 10 คน เราต้องการทราบสภาพเด็ก 10 คน ต้องทราบสภาพเบื้องต้น สังเกตพฤติกรรมว่าเด็กคนนี้เป็นอย่างไร... อยู่กับเด็กเราก็ต้องเป็นเด็กไปด้วย...เราเข้ากับเขาไม่ได้เราจะไม่รู้อะไรของเขาเลยจะต้องให้เขาเชื่อใจเรา ให้เขาเคารพเรา ให้เขาไว้วางใจเรา ให้เขาเห็นเราเป็นที่ เป็นเพื่อนเขาได้ แต่ว่าในโรงเรียนเขาต้องฟังเราถึงเวลาเด็ดขาด เราต้องเด็ดขาด เพราะว่าบางทีเราเรียนกับมิดลัน เป็นมิดเล็กถ้าพลาดเกิดมาเล่นแหกกันเข้ามันตายเสียชีวิตได้ เรียนเด็ดขาดต้องเด็ดขาด.....เราต้องปล่อยเป็นเวลาส่วนตัว ขณะที่เราปล่อยส่วนตัว เราต้องสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ว่ามีความสนใจหรือไม่ ถ้าเรา

สอนแล้วหมดชั่วโมง เราเดินหันหลังก็จะไม่รู้พฤติกรรมเขา.....บางคนมาเรียนในลักษณะขาดความสนใจ บางคนโดนบังคับมา เราก็ไปโน้มน้าวให้เขารักวิชาที่เรียนมา... นอกจากนี้อาจารย์วิรุทธยังมีวิธีการสอนตามความสามารถและความถนัดของผู้เรียน คือ ...ดูคนไหนมีแววและรักตรงนี้จริง ๆ เราก็ดึงเขาเข้ามาให้ใกล้ชิดเราดูการทำงานของเรา การถ่ายทอดให้รับสื่อสารมาและให้แสดงความคิดเห็นออกมาเต็มที่ ปล่อยให้เขาทำงาน แต่ว่าเราประกองอยู่ด้านหลัง...

จะเห็นได้ว่าผู้สอนได้ใช้หลักจิตวิทยาของการสอนมาใช้ในชั้นเรียนเป็นอย่างมาก นอกจากการสอนด้านการต่อสู้แล้ว ผู้สอนได้ให้ความสนใจในเรื่องของพฤติกรรมและจิตใจของผู้เรียนด้วย ท่านกล่าวว่า "การเรียนจบในกระบวนกระบวนจะต้องหมายถึง การจบในวิชาความรู้ และในด้านความประพฤติ ถ้ายังความประพฤติไม่ดี เกเร จะไม่ให้จบ จะไม่ให้วิชาที่สูงขึ้น" การอบรมความประพฤติที่ปฏิบัติอยู่ได้แก่ การอบรมให้อ่อนน้อม ถ่อมตน มีมารยาทตามแบบไทย เพราะเรียนอาวุธไทยแล้วก็ควรต้องเป็นไทยให้สมบูรณ์แบบ ข้อสำคัญคือ การเป็นคนดีของสังคม ไม่สร้างภาระให้แก่สังคม ครอบครัว บุคคลทั่วไป และเน้นการให้เป็นคนมีความเอื้อเฟื้อ รู้จักช่วยเหลืองานต่าง ๆ ไม่นิ่งดูตาย ในสิ่งที่สามารถจะช่วยเหลือได้ ดังนั้นการดูแลเรื่องของความประพฤติจึงเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับการเรียนในสำนักดาบพุทธโฆสวรวิทย์ โดยมีครูใหญ่และพ่อครูคอยกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด

...ในด้านศิลปะป้องกันตัว มันเหมือนดาบสองคม เพราะเราสอนเราให้ ๆ ไป โดยไม่สังเกตพฤติกรรมผู้รับเลยว่าเป็นบุคคลลักษณะไหน บุคคลแข็งกระด้าง หรือเป็นคนที่จิตใจก้าวร้าว เราให้เขาไปเหมือนส่งให้ไปฆ่าคน.... เราเข้าไปโน้มน้าวจิตใจเขาให้มีความเย็นลง รู้จักคิดแยกแยะเน้นให้เห็นโทษของการเข้าปะทะ...

(สัมภาษณ์ครูใหญ่, 11 ตุลาคม 2540)

สถานที่เรียน

การเรียนได้ใช้สถานที่ 3 แห่ง คือ บริเวณลานหน้าอาคารเรียนเป็นบริเวณที่ใช้ในการอบอุ่นร่างกาย และฝึกซ้อมการต่อสู้ในภาคบ่าย บริเวณลานหลังอาคารเรียนเป็นบริเวณลานสำหรับฝึกขว้างมีดและการฝึกทักในหลักสูตรขั้นตรี โท เอก และภายในอาคารเรียนจะใช้เป็นสถานที่สวดมนต์ และการฝึกอื่น ๆ เช่น การคาดหมัดมวย การฝึกดาบ เป็นต้น

วันเวลาเรียน

การเรียนได้กำหนดให้เรียนในวันธรรมดาและปิดภาคเรียน และวันหยุด เสาร์ อาทิตย์ ในขณะที่เปิดภาคเรียน โดยใช้เวลาเรียนตั้งแต่ 09.00 - 15.00 น. ในแต่ละวัน รวมเรียนวันละ 5 ชั่วโมง

คติความเชื่อ

ในการสอนกระบี่กระบองของสำนักดาบพุทธไสสวรรคย์ จะปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในครูที่ประสิทธิ์ประสาทวิชา ทั้งครูในปัจจุบันและครูที่ล่วงลับไปแล้ว จะเห็นได้จากการให้ผู้ที่เข้ามาเรียนในสำนักดาบพุทธไสสวรรคย์จะต้องทำความเคารพรูปหล่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อาจารย์นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา เมื่อมาเรียนตอนเช้าและก่อนกลับบ้าน

นอกจากนี้ได้มีระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับอาวุธ ซึ่งเปรียบเสมือนครูดังนี้คือ ต้องวางให้ปลายดาบชี้ขึ้นฟ้า วางให้เรียบบร้อยในที่เก็บอาวุธ ห้ามข้าม ห้ามเหยียบ ก่อนนำอาวุธมาใช้ต้องไหว้ หลังจากการใช้อาวุธแล้วต้องไหว้

ในการแสดงแต่ละครั้ง ต้องทำพิธีไหว้ครูก่อนแสดง และรับการสวมมงคลจากครูก่อนแสดง

การรับรองคุณวุฒิ

เมื่อจบการศึกษาในหลักสูตรแล้วจะมีการมอบประกาศนียบัตร ถ้าจะไปเป็นครูก็สามารถเป็นครูต่อไปได้

ความคาดหวังและความรู้สึกของผู้เรียนผู้สอนที่มีต่อวิชากระบี่กระบอง

ความคาดหวังและความรู้สึกของผู้เรียนผู้สอนที่มีต่อวิชากระบี่กระบอง จากการสัมภาษณ์พอประมวลได้ดังนี้

...เด็กไทยต้องเป็นมวยไทย กระบี่กระบอง...

(พอครูสมัย เมฆะมาน, 6 ตุลาคม 2540)

...ป้องกันอันตรายให้กับทหารเพราะต้องใช้ในการต่อสู้แบบประชิดตัว ...ต้องฝึกให้ทหารใหม่ จะรับหรือไม่รับต้องยึดเยียดสอน เพราะเวลาที่เข้าสนามรบจะได้ช่วยเหลือกันได้...

(ทหารที่เรียนหลักสูตรเร่งรัด)

...เป็นวิชาที่ช่วยให้ป้องกันตัวเองได้ ทำให้ตัวเองกล้าหาญ รอบคอบ ไม่ประมาท คิดก่อนทำ...

(นักเรียนหลักสูตรชั้นสูง)

...ชอบการต่อสู้...ทำให้กล้าแสดงออก...ต้องมีความอดทน...การเรียนเป็นการช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมของเรา...ป้องกันตัวเองได้...ไม่กลัวอันตราย...

(นักเรียนหลักสูตรบริหารผู้ช่วยสอน)

...คนไทยควรเรียน...เป็นอาวุธโบราณของบรรพบุรุษจะได้สืบทอดเป็นประเพณี...สามารถใช้ป้องกันตัวได้...อยากให้ทุกคนได้รู้จักกระบี่กระบอง...

(นักเรียนหลักสูตรบริหาร)

...อยากให้มีคนเรียนเยอะ ๆ ...ช่วยเผยแพร่เพราะเป็นวิชาเก่าแก่...ต่อไปคงต้องไปเรียนต่างประเทศ...คนไทยเองไม่เห็นคุณค่า ไปเห็นของต่างชาติ แต่ต่างชาติเห็นคุณค่าของเรา...คนไทยจำเป็นต้องเรียน...มันเป็นของไทยเราเอง แล้วเราก็อยู่ได้เพราะวิชานี้ด้วย...ได้ทั้งการป้องกันตัว สมบัติ จิตใจกล้าขึ้น กล้าตัดสินใจ...

(ผู้ช่วยสอนสำนักดาบพุทธไรศวรชัย)

ความรู้สึกของผู้เรียนทั้งหมดต้องการที่จะให้มีการรักษา อนุรักษ์ ถ่ายทอดไว้ เพราะเห็นประโยชน์ในด้านการใช้ป้องกันตัว การมีสมบัติ กล้าตัดสินใจ และแสดงความเป็นไทย

ประวัติพ่อครูสมัย เมษะมาน (ผู้ก่อตั้งสำนักดาบ)

พ่อครูสมัย เมษะมาน ปัจจุบันอายุ 84 ปี สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนพลศึกษากลาง ในปี พ.ศ.2480 เป็นศิษย์พลศึกษาที่เรียนกระบี่กระบองกับอาจารย์นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา ในสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนพลศึกษากลาง เมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนพลศึกษากลางแล้วได้กลับไปเป็นครูใหญ่โรงเรียนประจำอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สอนได้ระยะหนึ่งจึงลาออกมาสมัครเป็นครูโรงเรียนอานวยศิลป์ ด้วยความมุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์วิชาการต่อสู้ของไทย ในปี พ.ศ.2489 จึงได้ทำการ

เปิดสอนวิชาการต่อสู้ป้องกันตัวที่วังวัดระฆังโฆสิตาราม และตั้งเป็นสำนักดาบพุทธโฆสวรยกรุงเก่า ขึ้นที่
สี่แยกบ้านแขก และในปี พ.ศ.2510 ได้ย้ายมาตั้งที่หนองแขมในปัจจุบัน รวมระยะเวลาการก่อตั้งสำนักดาบ
พุทธโฆสวรยทั้งสิ้น 52 ปีได้รับรางวัลบุคคลดีเด่น สาขากีฬาและนันทนาการ ปี พ.ศ.2532 จากสำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

วิธีการเรียนขณะที่ศึกษาในโรงเรียนพลศึกษากลาง ท่านเล่าว่าในสมัยนั้น อาจารย์น่าจะจะเป็น
ผู้แสดงสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม (และบางครั้งจะให้รุ่นพี่เป็นตัวอย่างออกมาสาธิตให้ดู ให้ผู้เรียนปฏิบัติ
ตามอาจารย์น่าจะคอยแก้ไขส่วนที่ผิด การสอน ไม่มีการอธิบายเหตุผลอะไรเพียงแต่ให้ปฏิบัติตาม) อาจารย์ที่
เรียนจะมีกระบี่ ดาบสองมือ ดาบมือเดียว พลอง ไม้สั้น และง้าว

แนวคิดการสอน

ต้องการสอนให้เด็กเป็นคนดี โดยใช้กระบี่กระบองเป็นสื่อ

ความคิดเห็นต่อวิชากระบี่กระบอง

...ทำอย่างไรให้รัฐบาลรู้...ว่าวิชานี้มันสำคัญ...เพราะถ้าไม่รู้แล้วเจ้าของโรงเรียนต่าง ๆ ไม่มี
โอกาสที่จะช่วยส่งเสริมวิชานี้ วิชานี้ได้ประโยชน์อย่างไร ทำไมจะต้องรักษาวิชานี้ไว้
เด็กไทยควรจะเป็นทำไม มันได้ประโยชน์อะไร...มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ...มองเห็นว่าวิชานี้ไม่
ทันสมัยมองข้ามวิชานี้หมด สอนด้วยวิชาทันสมัยอะไรก็ไม่รู้...

ประวัติ วีระยุทธ เมษะมาน (ครูใหญ่)

วีระยุทธ เมษะมาน เป็นบุตรชายของพ่อครูสมัย เมษะมาน สำเร็จการศึกษาจากสถาบันราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิชาเอกวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิชาโทเทคโนโลยีทางการศึกษา เริ่มเรียนกระบี่กระบอง
ครั้งแรกเรียนตามหลักสูตรพลศึกษาของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีความชอบวิชากระบี่
กระบอง ท่านให้เหตุผลว่า (สัมภาษณ์, 11 ตุลาคม 2540)

...ครูผู้สอนไม่ได้เน้นย้ำว่า ความสำคัญของกระบี่กระบองคืออะไร ทำไมต้องเรียน...เรียน
ทำว่า...การตี ครูจะบอกว่าตีแบบนี้รับอย่างนี้แล้วให้นักเรียนฝึกกันเอง ไม่ได้เน้นลักษณะ
การตีที่ถูกต้องเท่าไร...

นอกจากนี้ท่านยังมีความรู้สึกไม่ดีต่อภาพการต่อสู้ เมื่อไปเห็นในการแสดงตามงานต่าง ๆ โดยกล่าวว่า

...ผมเห็นภาพการแสดงเป็นเรื่องน่ากลัว เพราะว่าการแสดงนั้นไปเจอผู้บาดเจ็บอยู่เรื่อย...

ต่อจากนั้นมาเมื่ออยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พ่อครูได้สอนวิชากระบี่กระบองให้โดยมีวิธีการสอนคือ การอธิบายให้เข้าใจ และแสดงให้เห็นประโยชน์ เมื่อได้สัมผัสอย่างเข้าใจจึงเกิดความชอบ จากนั้นมาจึงเริ่มหัดมาเรื่อย ๆ

...เมื่อได้มาสัมผัสจึงเกิดความชอบ ความชอบกลายเป็นความรัก รักที่นี้ก็คือเป็นชีวิตจิตใจ...

อาจารย์วิระยุทธรับผิดชอบการสอน และดูแลหลักสูตรทุกอย่างแทนพ่อครูสมัยมาเป็นเวลาประมาณ 10 ปี

ความคิดเห็นต่อวิชากระบี่กระบอง

...กระบี่กระบองสร้างจิตสำนึกของความเป็นคนไทย ...ในฐานะที่เราเป็นคนไทยคนหนึ่ง ถ้าเราไม่ช่วยกันอนุรักษ์ในสิ่งที่บรรพบุรุษเราสร้างมา ไซ้กอบกู้เอกราชมา...มันสูญแน่ ๆ ...วิชานี้ผมบอกได้เลยว่าไม่ตาย เพราะในสมัยนี้เราไม่สามารถพกมิดพกดาไปไหนได้ แต่เมื่อเราเป็นทางนี้แล้ว เราเดินไปตามถนนหนทาง เป็นอาวุธไปหมด เอามาประยุกต์ใช้

สรุปข้อมูลสำนักดาบพุทฺธไสวธรรม ฯ

สำนักดาบพุทฺธไสวธรรมเป็นสถาบันที่พอจะสะท้อนให้เห็นภาพของสำนักในสมัยโบราณ ที่มีการเรียนอาวุธครบทุกประเภท และมีระเบียบแบบแผนการเรียนที่คล้ายคลึงกับในสมัยโบราณมาก เช่น มีพิธียกครู มอบตัวเป็นศิษย์ ปฏิญาณตน ไหว้ครู อันเป็นพิธีที่สืบเนื่องมาแต่โบราณ สำนักดาบพุทฺธไสวธรรม จะเน้นการอบรมนิสัยของผู้เรียนมากพอ ๆ กับการเรียนความรู้ทางด้านอาวุธ โดยยึดหลักว่าผู้ที่จบการศึกษาด้านการต่อสู้จากสำนักดาบจะต้องมีความประพฤติดีควบคู่ไปด้วย ซึ่งผู้สอนจะใช้วิธีการอบรมผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม การสอนในสำนักดาบจะมีลักษณะของการสอนแบบครบครันคือความใกล้ชิดเป็นกันเองระหว่างครูกับศิษย์มากกว่าการสอนในโรงเรียนทั่วไป การเรียนแต่ละหลักสูตรนั้นผู้เรียนจะต้องมีความตั้งใจจริง และมีความอดทน เพราะใช้เวลาในการเรียนในแต่ละหลักสูตรนานพอสมควร และการพิจารณาให้ผู้เข้ารับการอบรมจบการศึกษาในแต่ละหลักสูตรจะผ่านการสอบที่มีหลักเกณฑ์แน่นอน เนื่องจากการเรียนในสำนักดาบนี้ผู้เรียนได้รับการคัดเลือกมาแล้วส่วนหนึ่ง กล่าวคือมาเรียนเพราะความชอบ ความ

สนใจเป็นส่วนใหญ่ จึงมีความต้องการพัฒนาตนเองเป็นพื้นฐานสำคัญ ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียน ยอมรับในกฎระเบียบ และพัฒนาตนเองไปได้ตามจุดมุ่งหมาย

ผู้สอนทั้งพ่อครูสมัย และครูใหญ่ เป็นผู้ที่ได้รับการปลูกฝังให้มีความรักและศรัทธาในวิชากระบี่กระบองมาก จึงมีความพยายามที่จะรักษาและสืบทอดวิชานี้ได้ โดยพยายามปลูกฝังให้ผู้เข้ามาเรียนเกิดความรักในวิชากระบี่กระบอง และสามารถนำวิชาที่ได้เรียนไปใช้ดำรงตนในสังคมปัจจุบันได้ โดยผ่านกิจกรรมการสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม

5.1.2 โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

กิจการทหารเป็นกิจการที่ควบคู่กับความเป็นชาติไทย เพราะการทำสงครามเพื่อรักษาถิ่นที่อยู่ หรือเพื่อการขยายอาณาเขตย่อมเป็นสภาวะธรรมชาติของทุกประเทศ และประเทศไทยก็ผ่านสภาวะเช่นนั้น มานับครั้งไม่ถ้วน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงความสำคัญในด้านการสร้างเอกภาพของชาติ จึงทรงพัฒนากองทัพของชาติเริ่มจากการจัดตั้งโรงเรียนทหารมหาดเล็ก ในปี พ.ศ.2425 จากนั้นเมื่อกิจการทหารได้รับการพัฒนาและเป็นแบบแผนมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งโรงเรียนนายร้อยทหารบกขึ้น ในวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ.2430 โดยในระยะแรกได้ใช้ชื่อว่า “คะเต็ดสกูล” (กองทัพบก, 2530) จากนั้นโรงเรียนนายร้อยทหารบกได้มีการพัฒนาเป็นลำดับ และในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2491 ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ให้ชื่อนานนามโรงเรียนนายร้อยทหารบกเป็น “โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า” ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทาน “ตราแผ่นดิน หรือ อาร์ม” ให้ใช้เป็นตราประจำโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และเป็นเครื่องหมายเหล่าสังกัดของนักเรียนนายร้อยด้วย (กองทัพบก, 2530: 170-171) เบื้องหลังตราแผ่นดินหรือพระราชลัญจกรมีแถบปลายแดงสลับทั้งสองชายกลางแถบมีคำว่า “ร.ร. นายร้อย จปร.” อันเป็นอนุสรณ์เตือนให้นักเรียนนายร้อยทุกคนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทุกลมหายใจว่า “ข้าพระพุทธเจ้าจักรักษามรดกของพระองค์ท่านไว้ด้วยเลือด” (กองทัพบก, 2530: 172)

ปัจจุบันโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าตั้งอยู่บริเวณพื้นที่เขาชะโงก ตำบลพรหมมาส อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก บนพื้นที่ประมาณ 21,000 ไร่ ประกอบด้วยอาคารกองบัญชาการ กลุ่มอาคารของส่วนการศึกษา กลุ่มอาคารกรมนักเรียนนายร้อยรักษาพระองค์ ส่วนกีฬาซึ่งประกอบด้วยสนามกีฬาากลางแจ้ง โรงฝึกพลศึกษา สระว่ายน้ำ สนามรักบี้และสนามเทนนิส นอกจากนี้ยังมีส่วนบริการ และส่วนบ้านพักอาศัย

การก่อตั้งโรงเรียนนายร้อยนี้เป็นพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระราชดำริในการสร้างนายทหารที่มีความรู้ ความสามารถในการดูแลกองทัพ ดังความในพระราชดำรัสตอบคำถวายไชยมงคลของเหล่านักเรียนนายร้อย ความว่า (กองทัพบก, 2530: 82)

...การทหารนั้นที่จะสำเร็จได้ก็โดยที่มีผู้บังคับบัญชาควบคุมให้พอแก่การ ถึงแม้ว่าเราจะมีพลทหารมากมายเท่าใดก็ดี แต่ไม่มีผู้ที่จะควบคุมทหารเหล่านั้นเข้าสนามรบ จะได้ไชยชานะแก่ข้าศึกไม่ได้เลย...ก็นายทหารเหล่านั้นจะได้มาจากไหนเล่า ก็ต้องได้จากโรงเรียนนายร้อยคือพวกเจ้านี่เอง...เป็นการฉลองพระเดชพระคุณที่ดีที่สุดกว่าอย่างอื่น คือน้ำที่ป้องกันความอริศระภาพของบ้านเมืองของเรา...

หลักสูตร

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2491 เป็นต้นมา มีนโยบายที่จะจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนนายร้อยที่สำเร็จการศึกษาเป็นผู้มีความรอบรู้วิชาการ และมีคุณลักษณะของผู้นำ อันควรแก่การดำรงตำแหน่งนายทหารชั้นผู้น้อย โรงเรียนจึงได้จัดการศึกษาให้นักเรียนนายร้อยครบทั้งพุทธศึกษา จริยศึกษา และพลศึกษา

พุทธศึกษา มุ่งหมายที่จะอบรมด้านวิชาการทหารและความรู้พื้นฐานเพื่อให้นักเรียนนายร้อยทุกคน "มีความรู้ดีที่สุดใน" อันจะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีพื้นฐานพอจะรับเอาวิชาการชั้นสูงเพิ่มเติมและมีความสามารถในการรับผิดชอบในฐานะนายทหารของกองทัพกสมัยใหม่ได้

จริยศึกษา เป็นการปลูกฝังและเสริมสร้างความประพฤติที่ดีงาม รวมทั้งลักษณะของความ เป็นผู้นำ ดังความมุ่งหมายที่ว่านักเรียนนายร้อยที่จบจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าจะต้อง "มีอุปนิสัยที่ดีที่สุดใน"

พลศึกษา เป็นการสร้างประสิทธิภาพทางกาย มุ่งหมายจะปรับมาตรฐานทางร่างกายให้เหมาะสมกับความเป็นทหาร ให้มีน้ำใจเป็นนักกีฬา กล้าได้กล้าเสีย ฝึกความเป็นผู้นำ สร้างไหวพริบในการต่อสู้อย่างประชิดตัว อันเป็นความจำเป็นสำหรับทหารทั้งในยามปกติและยามสงคราม นักเรียนนายร้อยจึงได้รับการสนับสนุนให้ทำการฝึกวิชาพลศึกษาหลายประเภท เพื่อให้มีความรู้พอที่จะช่วยเหลือตนเอง และฝึกสอนเบื้องต้นแก่ผู้อื่นได้พอสมควร

นอกจากนี้การเรียนพลศึกษาในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ายังมีความมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนนายร้อยมีสมรรถภาพทางด้านร่างกายแข็งแรง และเป็นการฝึกให้เป็นผู้มีน้ำใจนักกีฬาด้วย การพลศึกษาที่สอนอยู่ในโรงเรียนนายร้อย จากบันทึกของจ่านายสิบ หม่อมหลวง พุฒิ สนิทวงศ์ ครูฝึกสอน

ผลศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ระหว่างปี พ.ศ.2435-2489 (กองทัพบก, 2530 : 312) พบว่ามีกีฬา 17 ประเภท ที่นักเรียนนายร้อยต้องฝึกให้มีประสิทธิภาพคือ

1. ดัดตนมือเปล่า	2. ดัดตนห้อยโหน
3. ดัดตนยึดหยุด	4. ดัดตนประกอบปืน
5. ทุ่มน้ำหนัก	6. พุ่งทอก
7. ร่อนจาน	8. ข้างลูกระเบิด
9. วายน้ำ	10. กระโดดน้ำ
11. ดัดตนสนาม	12. มวยไทย
13. มวยฝรั่ง	14. ยูโด
15. ฟันดาบ	16. มวยปล้ำ
17. อารูโบริณ	

วิชาผลศึกษาดังกล่าวจะพบว่า มีวิชามวยไทยและอารูโบริณ ซึ่งเป็นวิชาการต่อสู้ระยะประชิดตัวของไทยที่นักเรียนนายร้อยทุกคนจะต้องเรียน ในระยะนี้ผู้สอนมวยไทยและกระบี่กระบองได้แก่ ครูบัว วัดอ้อม หรือ ร้อยโทบัว นิลอาษา ปัจจุบันยังปรากฏหลักฐานให้เห็นเครื่องมือไม้รำที่สายงามของครูบัว ที่เก็บรักษาไว้ในห้องของผู้อำนวยการกองการพลศึกษา แสดงให้เห็นว่าในสมัยครูบัวคงมีการร่ำอารูโดยใช้เครื่องมือไม้รำ และมีการไหว้ครูตามแบบแผนเดิมที่เคยกำหนดไว้ ต่อมาเมื่อมีการปรับหลักสูตรเป็นหลักสูตรแบบเวสปอยต์ วิชาพลศึกษาที่กำหนดให้เรียนมีทั้งหมด 23 วิชา คือ

1. มวยไทย	2. มวยสากล	3. วายน้ำ
4. ยูโด	5. กายบริหาร	6. รักบี้
7. ฟุตบอล	8. บาสเกตบอล	9. วอลเลย์บอล
10. เบสบอล	11. ฮอกกี้	12. โปโลน้ำ
13. ฟันดาบ	14. เทนนิส	15. แบดมินตัน
16. ตะกร้อ	17. อารูโบริณ	18. พายเรือ
19. แจวเรือ	20. กีฬาพื้นเมือง	21. วิ่งข้ามภูเขา
22. ดัดตนประกอบเครื่องมือ	23. กรีฑาสู่และลาน	

เมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตรพลศึกษาในระยะต่อมาวิชามวยไทยและกระบี่กระบองยังคงเป็นวิชาบังคับสำหรับนักเรียนนายร้อยอยู่เช่นเดิม ในระยะนี้วิชาพลศึกษาแต่ละวิชามีเวลาทำการฝึกสอนตามหลักสูตรดังนี้ (กองทัพบก, 2530 : 312)

นักเรียนนายร้อยชั้น 1	มีเวลาทำการสอน	189	ชั่วโมง
นักเรียนนายร้อยชั้น 2	มีเวลาทำการสอน	127	ชั่วโมง
นักเรียนนายร้อยชั้น 3	มีเวลาทำการสอน	127	ชั่วโมง
นักเรียนนายร้อยชั้น 4	มีเวลาทำการสอน	127	ชั่วโมง
นักเรียนนายร้อยชั้น 5	มีเวลาทำการสอน	102	ชั่วโมง

เวลาที่ใช้ในการฝึกพลศึกษาในแต่ละวัน คือ เวลา 15.45 - 17.15 น.

ต่อมาได้มีการปรับปรุงหลักสูตรวิชาพลศึกษาอีกครั้ง ในปี พ.ศ.2505 โดยได้มีการกำหนดวิชาพลศึกษาที่เรียนออกเป็น 2 ประเภท คือ วิชาหลัก กับ วิชาการ (กองทัพบก, 2530)

วิชาหลัก ที่กำหนดไว้ ได้แก่ มวยไทย มวยสากล อวูธโบราณ ยูโด ดาบสากล การต่อสู้ป้องกันตัว ดัดตนประกอบเครื่องมือ กายบริหาร กรีฑา ฟุตบอล บาสเกตบอล และรักบี้ฟุตบอล

วิชาการ เป็นวิชาที่สอนให้มีความรู้เพื่อเป็นแนวทางไปค้นคว้าและหาความชำนาญเอง ได้แก่ ตะกร้อ วอลเลย์บอล เบสบอล ฮอกกี้ เทนนิส แบดมินตัน วายน้ำ ปิงปอง และ โปโลน้ำ

วิชาหลักของนักเรียนนายร้อยยังคงปรากฏว่ามีวิชามวยไทยและอวูธโบราณเช่นที่ผ่านมา แต่ได้เพิ่มวิชาการต่อสู้ป้องกันตัวอื่นเข้ามาเพิ่มเติม

จากนั้นได้มีการปรับปรุงหลักสูตรอีก จนเป็นหลักสูตรที่ใช้ใน ปี พ.ศ.2539 หลักสูตรวิชาพลศึกษาสำหรับนักเรียนนายร้อย ประกอบด้วยวิชาต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ยิมนาสติก
2. มวยสากล
3. มวยไทย
4. แบดมินตัน
5. วายน้ำ 1
6. วายน้ำ 2
7. วอลเลย์บอล
8. เทนนิส
9. ลีลาศ
10. ตะกร้อ
11. กอล์ฟ
12. กรีฑา
13. บาสเกตบอล
14. ซอฟบอล
15. ยูโด
16. ฟุตบอล
17. อวูธโบราณ
18. รักบี้ฟุตบอล
19. วิทยาศาสตร์การกีฬา
20. การจัดการแข่งขัน

ปี พ.ศ.2540 ได้มีนโยบายจากส่วนการศึกษาในการจัดเวลาเรียน และการจัดกิจกรรมพลศึกษา ที่เป็นวิชาสากลให้แก่นักเรียนนายร้อย ทั้งนี้โดยได้มอบการตัดสินใจในการพิจารณาเพิ่มลดรายวิชาโดยกอง การพลศึกษา หลังจากการพิจารณาปรากฏรายละเอียดของวิชาพลศึกษา ในปี พ.ศ.2540 ดังนี้

1. วายน้ำ 1	2. วายน้ำ 2
3. มวยไทย	4. มวยสากล
5. กรีฑา	6. ฟุตบอล
7. รักบี้ฟุตบอล	8. ซอฟบอล
9. เทนนิส	10. แบดมินตัน
11. ลีลาศ 1	12. ลีลาศ 2
13. บาสเกตบอล	14. กอล์ฟ
15. ตะกร้อ	16. วอลเลย์บอล
17. ศิลปะป้องกันตัว 1	18. ศิลปะป้องกันตัว 2
19. การจัดการแข่งขัน	20. การพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การกีฬา

รายวิชาในปี พ.ศ.2540 นี้ ได้พิจารณาให้วิชาอาวุธโบราณเป็นวิชาที่ไม่มีความจำเป็นต้องเรียน จึงตัดออกไป และได้เพิ่มวิชาการต่อสู้ป้องกันตัว 1 และการต่อสู้ป้องกันตัว 2 เข้ามาแทนที่

การเรียนของนักเรียนนายร้อยนี้ นอกจากการเรียนในวิชาปกติแล้วโรงเรียนนายร้อยได้จัด กิจกรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยได้เลือกศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตามความสนใจ กิจกรรมต่าง ๆ ที่สอนใน โรงเรียนนักเรียนนายร้อย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2530 มี 18 กิจกรรม คือ (กองทัพบก, 2530: 238)

1. กิจกรรมอาวุธโบราณ
2. กิจกรรมดนตรีไทย
3. กิจกรรมทัศนตรี
4. กิจกรรมโยชวาชีวิต
5. กิจกรรมยิงปืน
6. กิจกรรมการใช้อาวุธและยุทธวิธีพิเศษ
7. กิจกรรมภาษาอังกฤษ
8. กิจกรรมตาบาสกาล
9. กิจกรรมพัฒนาสังคม
10. กิจกรรมมวยไทยเลิศฤทธิ์
11. กิจกรรมไฟฟ้า
12. กิจกรรมกีฬาทางน้ำ
13. กิจกรรมพุทธศาสนา

14. กิจกรรมยูโด
15. กิจกรรมยิมนาสติก
16. กิจกรรมมวยไทยและมวยสากล
17. กิจกรรมขี่ม้า
18. กิจกรรมมัคคุเทศก์

กิจกรรมอาวุธโบราณได้รับอนุมัติให้จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ.2517 โดยใช้ชื่อขณะนั้นว่า "ชมรมกระบี่กระบอง" และได้เปลี่ยนมาเป็น "กิจกรรมอาวุธโบราณ" ในปี พ.ศ.2523 ปัจจุบันนี้ กิจกรรมอาวุธโบราณเป็นกิจกรรมหนึ่งของกิจกรรมการต่อสู้ป้องกันตัวสำหรับนักเรียนนายร้อย กิจกรรมการต่อสู้ป้องกันตัวสำหรับนักเรียนนายร้อยจึงมีทั้งหมด 7 ประเภท ประกอบด้วย ยูโด ไฮไฟท์ (High - fight) อาคิโด ตรีเพชร (การใช้ปืนสั้นปืนยาว) มวยไทย มวยสากล และอาวุธโบราณ การเข้าร่วมกิจกรรมในชมรมต่าง ๆ นั้นจะเป็นช่วงเวลาหลังเลิกเรียน นักเรียนนายร้อยจะทำการเข้าร่วมกิจกรรมในชมรมที่ตนเองสนใจ โดยที่ผ่านมามีการจัดเวลากิจกรรมตรงกันทุกชั้นปี ทำให้รุ่นพี่และรุ่นน้องได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน สำหรับกิจกรรมอาวุธโบราณ ตั้งแต่ พ.ศ.2517 - 2535 มีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยให้การดูแลและแนะนำการฝึกซ้อม รวมทั้งจัดกิจกรรมไหว้ครูให้แก่ผู้เรียนทุกปี

การเรียนการสอนกระบี่กระบองทั้งในเวลาเรียนปกติของชั่วโมงพลศึกษาของนักเรียนนายร้อย ชั้นปีที่ 2 และในกิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับนักเรียนนายร้อยทุกชั้นปี ไม่มีตำราหรือเอกสารบันทึกไว้ การเรียนจะศึกษาต้นแบบจากครู หรือรุ่นพี่เป็นหลัก การเรียนภาคทฤษฎี จะเรียนประวัติความเป็นมาของกระบี่กระบอง ลักษณะของอาวุธต่าง ๆ การเรียนภาคปฏิบัติ จะเรียนครบทุกขั้นตอนของการแสดงกระบี่กระบอง

...เรียนตั้งแต่ไหว้ครู ทำชั้นพรหมสี่หน้า ท่ารำทุกไม้ ไม้ตีทุกไม้ จนถึงการแสดงเป็นคู่ ให้ไปคิดบทมาแล้วให้เล่นต่อหน้า ถ้าไม้ตีให้ไปทำมาใหม่จนดีจนผ่าน...เน้นรำต้องสวย ดี ต้องสมจริงสมจัง...

(สนทนากลุ่มนักเรียนนายร้อย, 22 กันยายน 2540)

การใช้ดนตรีประกอบจะใช้เฉพาะเวลาสอบ โดยใช้ในขณะรำไหว้ครูและการต่อสู้ การเปิดดนตรีนี้เป็นเพียงการเพิ่มความสนใจ และเป็นการเร้าเร้าจิตใจ ไม่ได้เน้นความถูกต้องของการลงจังหวะในการรำหรือความสวยงาม ดังความคิดเห็นของนักเรียนนายร้อย ในการสนทนากลุ่มว่า (22 กันยายน 2540)

...มันมีจังหวะช้ากับจังหวะเร็ว มีการเร่งจังหวะช่วงตี จะเพิ่มจังหวะให้เร็วขึ้น...เป็นการเร่งเร้าจิตใจ...เขาไม่ได้รำตรงจังหวะ เปิดเพื่อให้รู้ว่าตอนนี้รำ ตอนนี้ตี ให้มันดูขลังขึ้น...

บริเวณที่ใช้เรียนวิชาการกระบี่กระบองทั้งพลศึกษา และกิจกรรมชมรมจะอยู่บริเวณอาคารของกองการพลศึกษาชั้นล่าง สำหรับเครื่องไม้รำ หรือเครื่องตั้งนั้นยังคงมีเครื่องตั้งและอาวุธของครูบัว วัดอ้อม อยู่แต่นำมาจัดใส่ตู้และเก็บไว้ที่ห้องของผู้อำนวยการกองการพลศึกษา ไม่ได้นำมาใช้ในพิธีการแต่อย่างใด

ปัจจุบันผู้ที่สอนวิชาการกระบี่กระบองจะเป็นอาจารย์ในกองการพลศึกษา ซึ่งอาจารย์ในกองการพลศึกษาขณะนี้มีทั้งสิ้น 17 คน มีผู้ที่รับผิดชอบการสอนกระบี่กระบอง 1 คน ได้แก่ ร.อ.สุรฤทธิ์ บุญทักษ์

ระบบการถ่ายทอด

1. เครื่องมือที่ใช้ เครื่องมือกระบี่กระบองที่สอนในชั่วโมงพลศึกษาในระหว่าง พ.ศ.2513 ถึง พ.ศ.2535 จะสอนอาวุธกระบี่ เนื่องจากผู้สอนให้เหตุผลว่า

...เพราะเป็นอาวุธหลักของนายทหารเป็นอิสริยยศที่นายทหารได้รับเป็นชั้นแรก ทุกคนจึงควรรู้จักวิธีการใช้อาวุธชนิดนี้ นอกเหนือจากการเป็นอาวุธประดับกาย...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 12 กันยายน 2540)

ต่อมาระหว่างปี พ.ศ. 2535 - ปัจจุบัน ได้เปลี่ยนผู้สอนใหม่ อาวุธกระบี่กระบองที่สอนในชั้นเรียนเปลี่ยนจากกระบี่มาเป็นดาบสองมือ ผู้สอนให้เหตุผลว่า

...สอนกระบี่นักเรียนนายร้อยไม่ค่อยสนใจ เมื่อเป็นดาบสองมือนักเรียนนายร้อยสนใจมากขึ้น...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 22 กันยายน 2540)

สำหรับในกิจกรรมอาวุธโบราณนั้น อาวุธที่ใช้สอนมีทุกประเภท ผู้ก่อตั้งกิจกรรมอาวุธโบราณได้ให้ข้อมูลว่า

...พื้นฐานเรียนกระบี่ ใครสนใจต่อ ให้ไปเรียนในชมรมทุกอาวุธให้เรียนในชมรม
ผมสอนอาวุธทุกประเภทในชมรม เช่น มีดสั้น ขวาน โล่ พลอง ง้าว หอกซัด เคียว...

(สัมภาษณ์ผู้ก่อตั้งกิจกรรมอาวุธโบราณ, 12 กันยายน 2540)

ปัจจุบันกิจกรรมอาวุธโบราณอยู่ในความดูแลของผู้หมวดกองพัน ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของกองการ
พลศึกษา อาวุธที่สอนในกิจกรรมอาวุธโบราณจึงลดน้อยลง เพราะไม่มีผู้สามารถทำการสอนได้
การร่ำอาวุธในการแสดงปัจจุบันใช้อาวุธตี (เครื่องไม้ตี) ในการร่ำ

2. กระบวนการเรียนรู้อีกหัด ได้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ การสอนในชั้นเรียนปกติ และการสอนใน
กิจกรรมอาวุธโบราณ

ชั้นเรียนปกติ ในชั้นเรียนหนึ่งจะมีผู้เรียน ประมาณ 40 คน เป็นการสอนตามหลักการ
สอนวิชาพลศึกษา หรือหลักการสอนวิชาทักษะทั่วไป โดยใช้ครูเป็นสื่อต้นแบบ เป็นการเรียนตามหลักสูตร
พลศึกษา โดยใช้แบบแผนวิธีการสอนกระบี่ตามขั้นตอนของอาจารย์นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา วิธีการสอนมี
ดังนี้

- 1) ผู้สอนอธิบายสาธิต
- 2) ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามแบบ
- 3) ผู้เรียนฝึกปฏิบัติเอง
- 4) ผู้สอนแก้ไขจุดบกพร่อง

การสอนท่าไม้ร่ำจะสอนเพียง 3 - 6 ไม้ร่ำเท่านั้น เนื่องจากเวลาไม่เพียงพอ การวัดผลจะทำครบกระบวนการ
ของกระบี่กระบอง ตั้งแต่การขึ้นพรหมจนถึงการต่อสู้ โดยให้ผู้เรียนจับผลึกกว่าจะต้องร่ำไม้ร่ำได้ในเวลาสอบ
การวัดผลนี้จะเน้นความถูกต้องของท่าทาง และกระบวนการหรือแบบแผนการต่อสู้ ความจริงจัง หรือความ
สมจริงของการต่อสู้มากกว่าความสวยงาม

กิจกรรมอาวุธโบราณ

การเรียนในชมรม หรือในกิจกรรมนี้ จะเรียนเพื่อเป็นนักต่อสู้ ดังที่ผู้ก่อตั้งชมรมกระบี่
กระบองให้ความคิดเห็นว่า

...การเรียนเพื่อเป็นนักกระบี่กระบองของสำนักดาบต้องเข้าชมรม มีการสอนให้ความรู้
แคล่วคล่องว่องไว จนมีคำกล่าวว่า เนื้อเป็นเหล็ก หนังเป็นทองแดง...

(สัมภาษณ์ผู้ก่อตั้งชมรมกระบี่กระบอง, 12 กันยายน 2540)

การฝึกอาวุธของนักเรียนนายร้อยที่เป็นสมาชิกชมรมในระยะเริ่มก่อตั้ง พ.ศ. 2517-2535 อาจารย์ที่ปรึกษา
จะเป็นผู้พิจารณาว่า นักเรียนนายร้อยคนใดเหมาะสมที่จะฝึกอาวุธประเภทใด เนื่องจากลักษณะของคน
แต่ละคนจะเหมาะสมกับการใช้อาวุธที่แตกต่างกัน

วิธีการถ่ายทอดความรู้ ระหว่างปี พ.ศ.2517 - พ.ศ.2535

1. มีการประกอบพิธีไหว้ครูให้นักเรียนนายร้อยในชมรมทุกปี
2. ครูจะเป็นสื่อต้นแบบ แสดงสาธิต ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามแบบ ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติเอง ผู้สอนแก้ไขจุดบกพร่อง

3. รุ่นพี่ที่มีความชำนาญจะเป็นผู้สอนรุ่นน้องต่อไป

วิธีการถ่ายทอดความรู้ ระหว่างปี พ.ศ.2535 - พ.ศ.2539

เนื่องจากอาจารย์ผู้ก่อตั้งกิจกรรมอาวุธโบราณได้ย้ายไปรับราชการในหน่วยงานอื่น และการดูแลกิจกรรมชมรมไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของกองการพลศึกษาอีกต่อไป ในชมรมจึงมีรุ่นพี่คอยดูแลให้การสอนแก่รุ่นน้องโดยไม่มีอาจารย์ที่ปรึกษา ดังนั้นลักษณะของการถ่ายทอดจึงเป็นการที่รุ่นพี่แสดง สาธิต ให้รุ่นน้องปฏิบัติตามแบบ โดยรุ่นพี่เป็นผู้แก้ไขจุดบกพร่อง ดังที่ประธานชมรมอาวุธโบราณให้สัมภาษณ์ว่า (22 กันยายน 2540)

...มีอาจารย์จุฑามาศเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นผู้ติดต่อประสานงาน เช่น จะมีการแสดงกระบี่กระบอง อาจารย์เป็นผู้ชี้แนะว่าควรจะทำอะไร สำหรับการฝึกเทคนิค เป็นเรื่องของเรา โดยตำแหน่งอาจารย์ที่ปรึกษาไม่มีหน้าที่สอน...

แต่ในทางปฏิบัติถ้าชมรมใดมีอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความรู้ในกีฬานั้น ๆ แม้จะไม่มีหน้าที่ในการสอนก็สามารถช่วยให้คำแนะนำและดูแลการฝึกซ้อมได้ อันจะทำให้ชมรมสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ถูกต้องต่อไปยังรุ่นหลังได้ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มนักเรียนนายร้อย ในวันที่ 1 ตุลาคม 2540 ความว่า

..ชมรมกระบี่กระบองมีการรับน้องและสืบทอด การสืบทอดจะไม่แข็ง อย่างมวยไทย เลิศฤทธิ์ปัจจุบันนี้ก็อ่อนลงมาเพราะว่าไม่มีผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง สมัยก่อนจะมีอาจารย์ที่อยู่ประจำที่นี่ สอนถ่ายทอดให้โดยตรงคือ อาจารย์ณัฐพงศ์ บัวแย้ม...

สถานที่เรียน

การเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ และกิจกรรมอาวุธโบราณ ได้ใช้บริเวณอาคารเรียนของกองการพลศึกษา

เวลาเรียน

ในชั้นเรียนปกติ ใช้เวลาเรียนกระบี่กระบองในเวลาของกิจกรรมพลศึกษา ปัจจุบันเริ่มตั้งแต่ เวลา 15.15 - 17.15 น. รวมเวลา 2 ชั่วโมง

การเรียนกิจกรรม แต่เดิมนั้นระยะเวลาของการเข้าร่วมกิจกรรมจะเป็นเวลาระหว่าง 16.00 - 18.00 น. หลังเลิกเรียน และจัดให้เวลาของการเข้าร่วมกิจกรรมตรงกันทุกชั้นปี ทำให้รุ่นพี่รุ่นน้องในชมรม ได้รู้จักกัน ได้ทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน และระบบที่วางไว้ให้รุ่นพี่ได้สอนรุ่นน้อง สามารถกระทำได้เต็มที่ แต่ปัจจุบันเวลาของการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละชั้นปีเปลี่ยนเป็นดังนี้

ชั้นปีที่ 1	กิจกรรมวันหยุดหัตถ์
ชั้นปีที่ 2	กิจกรรมวันพุธ
ชั้นปีที่ 3	กิจกรรมวันอังคาร
ชั้นปีที่ 4	กิจกรรมวันจันทร์
ชั้นปีที่ 5	เข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกวัน

การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้องลดลงและระบบที่เคยวางไว้ว่า ในชมรมให้รุ่นพี่สอนรุ่นน้องนั้น ไม่สามารถดำเนินการได้ ประธานชมรมอาวุโสโบราณซึ่งเป็นนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 5 (สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2540) กล่าวว่า

...ระบบที่วางไว้ในสมัยก่อน คือ พี่สอนน้องก็ใช้ไม่ได้ ก็มีพี่ชั้นปีที่ 5 ที่จะสอนได้ แต่ส่วนใหญ่พี่ปี 5 จะเตรียมตัวไปเป็นนายทหารจึงให้ความสนใจในกิจกรรมได้ไม่เต็มที่... เมื่อสมัยก่อนจะมีวันชมรมรวมกันทุกชั้นปีในวันเดียวกัน เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมจะสามารถรวมพี่น้องเข้าร่วมกิจกรรมได้เป็น unity มากกว่า

นอกจากนี้ระยะที่ผ่านมากิจกรรมของโรงเรียนมีมากขึ้น กองโรงเรียนมักใช้เวลาของช่วงกิจกรรมชมรมให้นักเรียนนายร้อยไปทำภารกิจเหล่านั้น กิจกรรมของชมรมต่าง ๆ จึงดำเนินการได้ลำบาก โดยเฉพาะกิจกรรมที่ผู้บริหารไม่ให้ความสนใจ เช่น กิจกรรมอาวุโสโบราณ ทำให้ผู้ที่สนใจต้องหาเวลาในการฝึกซ้อมเองนอกเหนือจากเวลาที่กำหนดให้ เช่น หลังภารกิจประจำวันในตาราง คือ 4 ทุ่มไปแล้ว หรือเข้ามิตประมาณ ติ 4 ก่อนที่จะเรียกเข้าตารางประจำวัน โดยขออนุญาตอาจารย์ผู้ควบคุม (สนทนากลุ่ม, 1 ตุลาคม 2540) การจัดเวลา ลักษณะนี้ทำให้ผู้มีความสนใจเข้าร่วมไม่มากนัก ดังนั้นแม้จะมีความสนใจในวิชา แต่ไม่สามารถแบ่งเวลาได้ เพราะเรียนหนักและเหน็ดเหนื่อยกับกิจกรรมอื่น ประธานชมรมอาวุโสโบราณ (สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2540) กล่าวว่า

...ตารางเวลาเต็มแน่นมาก ต้องใช้เวลาตอนตี 5 ฝึกซ้อมเวลานี้ไม่ได้ฝึกแล้ว เพราะ
น้อง ๆ เรียนวิศวะหนักมาก...เวลาทางวิชาการไม่เท่าไร แต่เวลาของกรมจะให้นักเรียนทำ
กิจกรรมพิเศษเยอะมาก...ทุกชมรมจะได้ผลกระทบเดียวกันหมด...

ปัจจุบันจำนวนสมาชิกชมรมอาวุชโบราณ มีประมาณ 30 คน ส่วนมากเป็นนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 4

คติความเชื่อ

ในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าไม่ได้เน้นเรื่องคติความเชื่อมากนัก จะเห็นได้ว่าเมื่อผู้ก่อตั้ง
กิจกรรมอาวุชโบราณย้ายไปรับราชการในหน่วยงานอื่นแล้ว ไม่มีพิธีการไหว้ครูต่อไป การสวมมงคลสามารถ
กระทำได้โดยรุ่นพี่ ไม่ต้องให้ครูเป็นผู้ครอบ สิ่งที่ยังคงยึดถือเป็นธรรมเนียมคือ การไหว้อาวุชก่อนเรียน และ
ก่อนเลิกเรียน ดังที่ประธานชมรมอาวุชโบราณให้สัมภาษณ์ว่า (22 กันยายน 2540)

...เราทำเอง เราได้รับการสอนมาก่อนแล้วว่า อาวุชก่อนจับก่อนวาง ต้องยกมือไหว้
ก่อน ถือว่ามีครู มิมงคลจะให้พี่อาวุโสสูงสุดสวมให้...

ความคาดหวังและความรู้สึกของผู้สอน ผู้เรียนที่มีต่อวิชากระบี่กระบอง

ความคาดหวังและความรู้สึกของผู้สอน ผู้เรียนที่มีต่อวิชากระบี่กระบอง พอประมวลได้ดังนี้

...กระบี่เป็นอาวุธประจำกายของนายทหาร...อาวุธประจำกาย สมัยโบราณคือดาบ
มีอเดียวหรือกระบี่ และเครื่องราชอิสริยยศที่นายทหารได้รับชั้นแรกคือ กระบี่ ทุกคนจะ
ต้องมีความรู้ใช้ให้เป็น... ทำไม่ไม่ให้ความสำคัญของวิชาอาวุชโบราณเป็นของคู่บ้านคู่เมือง
โดยเฉพาะสถาบันหลัก เช่น โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า...

(สัมภาษณ์ผู้ก่อตั้งชมรมอาวุชโบราณ, 12 กันยายน 2540)

...โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นผู้นำเรื่องอาวุชโบราณมาแต่ก่อน เพราะ
สมัยก่อนทหารราบมีการต่อสู้ด้วยอาวุชโบราณเป็นหลัก ต่อมาจึงเป็นลักษณะของการ
อนุรักษ์อาวุชโบราณไป...

(สัมภาษณ์ผู้สอนปัจจุบัน, 22 กันยายน 2540)

...คิดว่ามาทางสายนี้ต้องมีศิลปะการต่อสู้ติดตัว...เป็นศิลปะของไทย ปัจจุบันมีคนเล่น เป็นมีจำนวนน้อยมาก ถ้าไม่เล่นไม่สนใจแล้วจะสูญหายไป อีกอย่างก็เป็นศิลปะที่มีความ คลาสสิกในตัว มีความเป็นศิลปะ ก่อนเล่นต้องมีการระลึกถึงครูผู้สอน มีท่ารำที่สวยงาม เป็นการออกกำลังภายในตัว...เราห่วงมากคือ จะสูญหายไปจากโรงเรียนนายร้อยฯ...

(ประธานชมรมอาวุโสโบราณ, 22 กันยายน 2540)

...อยากให้สืบทอด เมื่อก่อนเคย ๆ แต่เมื่อได้เรียนแล้วรู้สึกดี บรรพบุรุษเราใช้ดาบ สองมือคู่ชาติบ้านเมือง เห็นความยากลำบากที่เขาได้สร้างชาติเรามาให้ขนาดนี้...ที่สำคัญ เด็กไทยในปัจจุบันไม่เห็นคุณค่าของสิ่งนี้...ทำให้มองข้าม แล้วมักจะพูดว่าเรียนไปทำไม... อยากเห็นภาพเด็กจับกลุ่มกันตีกระบี่กระบอง มันคงดีกว่านี้เพราะเป็นคนไทย...มันเป็น ปัญหาที่กำลังจะหายไป ส่วนใหญ่อาจเป็นเพราะว่าเราไม่ค่อยได้ปลูกฝัง...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน, 1 ตุลาคม 2540)

ความคิดเห็นของผู้เรียนและผู้สอนคิดว่า ในสถาบันของทหารควรรักษาวิชาการต่อสู้ของไทยไว้ เพื่อแสดง ความเป็นชาติ ความเป็นทหารไทย และเป็นการรักษาวัฒนธรรม นอกจากนี้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนมีความคิด ว่าการเรียนกระบี่กระบองทำให้เกิดสิ่งต่อไปนี้

...ทำให้มีความอดทน มีวิชาป้องกันตัวเองได้ มีจิตใจที่ไม่ว่าใครไม่หวั่นไหวกับสิ่งใด มาก เมื่อมีเหตุการณ์เผชิญหน้ารวมสติได้...

(ผู้ก่อตั้งชมรมอาวุโสโบราณ, 12 กันยายน 2540)

...กล้าตัดสินใจ...ได้วิธีป้องกันตัว...

(ผู้สอนปัจจุบัน, 22 กันยายน 2540)

...ส่งเสริมให้เป็นคนคล่องแคล่ว ว่องไว...ปฏิภาณไหวพริบ กล้าตัดสินใจ รู้จักความ เป็นพี่น้อง รู้จักการเล่น และได้วิธีใช้อาวุธที่ไทยเคยใช้ป้องกันเพื่อเอกราชของชาติ...

(ประธานชมรมอาวุโสโบราณ, 22 กันยายน 2540)

...กระบี่กระบองบ่งบอกถึงความเป็นชาติมาได้...ดำรงความเป็นชาติไทย...ความ แข็งแรงของร่างกาย...เพิ่มไหวพริบ...สามารถคุมสติได้...เป็นการฝึกสมาธิ...มั่นใจตัวเอง กล้าเผชิญปัญหาทุกอย่าง...ปลูกฝังจิตใจความเป็นไทย รักชาติ...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน, 1 ตุลาคม 2540)

...สำคัญต่อทหาร...ใช้ในระยะเวลาการรบประชิดตัว หรือในชีวิตประจำวัน ถ้ามีคนมาทำร้าย...
 ปืนถึงจะยิงดีแต่กระสุนหมดก็เท่านั้น...แขนขาที่มีอยู่นี้แหละดีที่สุด...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน, 1 ตุลาคม 2540)

ประวัติผู้ก่อตั้งกิจกรรมอาวุธโบราณ

กิจกรรมอาวุธโบราณ ก่อตั้งโดย พ.อ.ณัฐพงษ์ บัวแย้ม ท่านสำเร็จการศึกษาระดับระดับ ป.กศ.ต้น จากฝึกหัดครูพลานามัย ขณะที่ยังเรียนฝึกหัดครูพลานามัยชั้นปีที่ 1 ได้เรียนวิชาการกระบี่กระบอง กับอาจารย์สรวง มีระหงษ์, อาจารย์นบน์อม อ่าวสุคนธ์ และอาจารย์ชรินทร์ ยุกตะนันท์ และทำการศึกษาเพิ่มเติมที่สำนักดาบพุทธโรสวรย์ จบการฝึกหัดครูพลานามัยได้ศึกษาต่อวิทยาลัยพลศึกษาอีก 2 ปี และได้รับเลือกเป็นประธานชมรมกระบี่กระบองในปีสุดท้าย เมื่อสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ.2508 ได้ไปสอนที่ โรงเรียนผดุงศิษย์วิทยา ซึ่งขณะนั้นเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงด้านกระบี่กระบองมาก สาเหตุที่ไปสอนเพราะ ต้องการสอนวิชาการกระบี่กระบอง และเป็นนักดาบของสำนักผดุงศิษย์ ในปี พ.ศ.2511 ลาออกจากโรงเรียน ผดุงศิษย์ไปสอบเข้าเรียนทหาร เพื่อเป็นทหารของกองทัพบก ในสมัยที่กองทัพบกรับสมัครบุคคลเข้าเรียน ทหารหลักสูตร 1 ปี โดยเข้าศึกษาในปี พ.ศ.2512 เมื่อสำเร็จการศึกษาได้บรรจุเป็นอาจารย์ในกองการ พลศึกษา เมื่อปี พ.ศ.2513 ขณะนั้นวิชาการกระบี่กระบองและมวยไทย มีสอนอยู่ในวิชาพลศึกษาของโรงเรียน นายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยเป็นวิชาบังคับชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2

เมื่อเข้าไปสอนนักเรียนนายร้อยในระยะแรกยังไม่มีการจัดตั้งชมรมกระบี่กระบอง แต่ได้ทำการ ชักจูงผู้ที่มีความสนใจการต่อสู้ประเภทนี้ให้มาฝึกซ้อม และออกแสดงให้แขกที่มาเยี่ยมชมกิจการของโรงเรียน เช่น นายกรัฐมนตรี ประธานาธิบดี ฯ และแสดงในงานวันสำคัญต่าง ๆ ของโรงเรียน จนมีผู้สนใจและมี ผู้เข้ามาฝึกซ้อมมากขึ้น จึงได้ขออนุมัติเป็น ชมรมอาวุธโบราณ ในปี พ.ศ.2517 มี พ.อ.ณัฐพงศ์ บัวแย้ม เป็น อาจารย์ที่ปรึกษา การเรียนในชั้นเรียนจึงเป็นการเรียนเฉพาะอาวุธกระบี่ สำหรับอาวุธอื่น ๆ เรียนในชมรม พ.อ.ณัฐพงศ์ กล่าวว่า (สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2540)

...พื้นฐานเรียนกระบี่ ใครสนใจต่อ ให้ไปเรียนในชมรม ทุกอาวุธให้เรียนในชมรม ผมสอน อาวุธทุกประเภทในชมรม เช่น มีดสั้น ขวาน โล่ ฟลอง ง้าว หอกขัด เคียว...

จุดมุ่งหมายในการสอน คือ ต้องการให้สามารถนำไปใช้ในการป้องกันตัวให้ได้เพื่อเอาตัวรอด และเพื่อป้องกัน ประเทศ

ประวัติผู้สอนปัจจุบัน

ในปี พ.ศ.2535 พ.อ.ณัฐพงศ์ บัวแย้ม ได้ย้ายไปรับราชการในส่วนกองบัญชาการทหารสูงสุด ชั้นเรียนวิชาการระดับกระบวน จึงอยู่ในความรับผิดชอบของ ร.อ.สุรฤทธิ์ นฤฤทธิ์ ซึ่งจบการศึกษาจากวิทยาลัยพลศึกษากรุงเทพ ภาคสมทบ รุ่น 2 พ.ศ. 2522 จบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ขณะที่เรียนในวิทยาลัยพลศึกษา ได้รับความรู้วิชาการระดับกระบวนจากอาจารย์วิชิต ชีเจริญ ในชั้นปีที่ 1 โดยเทอมแรกเรียนกระบี่ เทอมสองเรียนดาบสองมือและพลอง การเรียนในขณะนั้นผู้สอนเน้นความถูกต้องและความสวยงามของท่าท่ามาก ผู้สอนให้สัมภาษณ์ว่า (22 กันยายน 2540) การเรียนในขณะที่เป็นนักศึกษานั้นจะดูเข้มงวดมาก

...ดูลักษณะท่าทางอ่อนช้อย เปิดเทปเวลาซ้อมหรือเมื่อคล่องแล้ว...สำหรับตอนสอบผ่านยาก สอบ 4-5 ครั้ง จนกว่าจะได้ทำสวยถูกใจจึงจะให้ผ่านได้ อาจารย์บอกว่า “รำไม่สวยแล้วให้ผ่านจะอายอาจารย์”...

สำหรับความรู้สึกรู้สึกต่อวิชาการระดับกระบวนนั้นผู้สอนเล่าให้ฟังว่า

...เมื่อก่อนผมไม่ชอบ ไม่สนใจกระบี่ และมาชอบเมื่อเห็นอาจารย์วิชิตแสดงให้ดูสวยงามประทับใจ ...ผมจบแล้วทิ้งไปน่าจะเสียดาย เพราะกลับไปทำงานต่อที่เดิมประมาณ 5-6 ปี แล้วจึงกลับมาทำงานที่นี่ ปี 2533 ผมต้องปรึกษาอาจารย์ณัฐพงศ์ บัวแย้ม เสมอเมื่อติดขัด....ผมเสียดายจบแล้วไม่ได้นำมาใช้ขาดช่วงไป...เสียเวลารื้อฟื้นอยู่หลายปี...

สรุปข้อมูลโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ามีการบรรจุวิชาการระดับกระบวนมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะเป็นวิชาที่ทหารเรียนไว้เพื่อป้องกันตัวยามรบประชิดตัว ดังที่ครูบัว วัดอิมกล่าวไว้ว่า “ยังเป็นทหารวิชานี้ยังมีความจำเป็นยามต่อสู้ประชิดตัว” ดังนั้นการเรียนจึงเน้นที่ความสามารถในการต่อสู้เพื่อที่จะนำไปใช้ได้ สถานการณ์จริง วิชาการระดับกระบวนได้พัฒนาการสอนและจัดเป็นกิจกรรมชมรมที่มีผลงานเป็นที่เชิดหน้าชูตาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า คือในสมัยของ พ.อ.ณัฐพงศ์ บัวแย้ม ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ก่อตั้งชมรมอาวุโสรบาดให้แก่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และทำการสอนกระบี่กระบวนในกิจกรรมพลศึกษาต่อเนื่องมาเป็นเวลาเกือบ 10 ปี โดยได้เน้นการเป็นนักต่อสู้ หรือนักรบไทยที่มี

ความสามารถในการใช้ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของไทย การสอนไม่ได้ยึดระเบียบประเพณีโบราณ แต่ยึดหลักของความถูกต้อง ความเป็นจริงในการต่อสู้

เมื่อเวลาผ่านไปวิชาการต่อสู้ป้องกันตัวของไทยลดความสำคัญลง อาจเนื่องมาจากมีวิชาการต่อสู้ป้องกันตัวจากต่างประเทศเข้ามามากขึ้น และขาดผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ หรือทุ่มเทความเอาใจใส่ให้กับผู้เรียนอย่างจริงจัง รวมทั้งความไม่สนใจและไม่เห็นความสำคัญของผู้บริหาร ทำให้วิชาอาวุธโบราณซึ่งเคยเป็นวิชาที่แสดงออกถึงความเป็นนักรบไทย แสดงถึงประวัติศาสตร์การทหารไทยที่ทหารทุกคนควรได้เรียนรู้ ควรได้ภาคภูมิใจอ่อนตัวลง จนเหลือเพียงการเป็นกิจกรรมหนึ่งในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน นายร้อย โดยไม่มีการสอนเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรวิชาพลศึกษาอีกต่อไป ซึ่งในกิจกรรมอาวุธโบราณเองนั้น นักเรียนนายร้อยที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 4 จากสภาพการณ์ในเวลานี้ เวลาที่มีการให้เวลาในการทำกิจกรรมน้อยลง ประกอบกับผู้ดูแลกิจกรรมไม่มีความรู้ทางด้านกระบี่กระบอง มีเพียงรุ่นพี่ที่ถ่ายทอดความรู้ให้รุ่นน้อง ซึ่งการที่รุ่นพี่ถ่ายทอดต่อให้รุ่นน้องนี้จะกระทำโดยไม่มีหลักอ้างอิงความรู้ที่ถูกต้อง เนื่องจากไม่มีผู้จริงให้คำแนะนำ โดยเฉพาะในขณะนี้ความรู้จากชั้นเรียนไม่มีปรากฏอีกต่อไป ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เองที่ทำให้มีแนวโน้มว่ากิจกรรมอาวุธโบราณ และความรู้ด้านศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวโดยใช้อาวุธของไทย อันเป็นเอกลักษณ์การทหารของไทยกำลังจะสูญหายไปจากโรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้าในเวลาไม่นานนัก

5.1.3 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง

วิทยาลัยพลศึกษาเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบและการดูแลของกรมพลศึกษา มีหน้าที่ในการจัดการพลศึกษาของชาติที่มีประวัติความเป็นมาโดยย่อดังนี้คือ ในปี พ.ศ.2479 ได้มีการอบรมครูพลศึกษา เพื่อให้ทำการสอนพลศึกษาให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ ณ สามัคคยาจารย์สมาคม บริเวณโรงเรียนสวนกุหลาบ ต่อมาเมื่อโรงเรียนพลศึกษากลางได้ก่อตั้งขึ้นจึงได้ย้ายมาทำการเรียนการสอนเพื่อผลิตครูพลศึกษา ณ โรงเรียนพลศึกษากลาง (บริเวณที่ตั้งคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปัจจุบัน) เมื่อในปี พ.ศ.2477 อันนับได้ว่าโรงเรียนพลศึกษากลางเป็นโรงเรียนที่ผลิตครูพลศึกษาเป็นแห่งแรกในประเทศไทย ในปี พ.ศ.2490 ได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนพลศึกษากลางเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษาและมีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ให้เหมาะสมขึ้น ต่อมาในปี 2498 กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายรวมโรงเรียนฝึกหัดครูไว้ในกรมการฝึกหัดครูแห่งเดียว แต่กรมพลศึกษาได้ขอจัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาขึ้นแทนโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษา โดยให้หลักสูตร 2 ปี รับนักศึกษาที่จบ ม.ศ.5 หรือเทียบเท่า ในปี 2501 มีการตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษานามัยขึ้น ผู้ที่เรียนโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษานามัยจะมีวุฒิที่ได้รับเทียบได้กับ ปก.ศ.ต้น ต่อมาในสมัยของศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมพลศึกษา เมื่อปีพ.ศ.2511 ได้ยกระดับวิทยาลัยพลศึกษาเป็นวิทยาลัยการพลศึกษา (กศ.บ.พลศึกษา) และในปี พ.ศ.

2514 ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ได้ขยายวิทยาลัยพลศึกษาลงพื้นที่ในส่วนภูมิภาค จำนวน 12 วิทยาลัย วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทองได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2518 อันอยู่ในสมัยของศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน เช่นกัน วิทยาลัยพลศึกษาได้รับการก่อตั้งเพิ่มขึ้นอีกจนถึงปัจจุบันนี้มีวิทยาลัยพลศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 17 วิทยาลัย ซึ่งได้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรของวิทยาลัยพลศึกษาตลอดมา กระทั่งในปี พ.ศ.2536 สมัยของนายสุวิทย์ วิสุทธิสิน ได้มีการปรับและเพิ่มบทบาทของวิทยาลัยพลศึกษาให้เป็นวิทยาลัยชุมชน จนถึงปัจจุบัน

วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทองเป็นวิทยาลัยพลศึกษาที่ได้รับการก่อตั้งในระยะที่ 2 ของการจัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษา ตั้งอยู่ที่บริเวณศูนย์ฝึกอาชีพผู้ใหญ่ หรือศูนย์บางชัน หมู่ที่ 8 ต.ไชยภูมิ อ.ไชโย จ.อ่างทอง มีเนื้อที่ 141 ไร่เศษ ห่างจากถนนสายเอเชียประมาณ 800 เมตร ห่างจากชุมชนไชยภูมิประมาณ 1 กิโลเมตร อาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดสิงห์บุรี ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดลพบุรี ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดสิงห์บุรี, สุพรรณบุรี ในปีการศึกษา 2540 วิทยาลัยมีนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง (ป.กศ.สูง) เฉพาะสาขาวิชาเอกพลศึกษา ชั้นปีที่ 1 จำนวน 62 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 56 คน จำนวนอาจารย์ในวิทยาลัยพลศึกษามีทั้งสิ้น 47 คน มีอาจารย์ที่รับผิดชอบสอนวิชาการระเบียบของโดยตรง 1 คน คือ อาจารย์ชาญณรงค์ สิงห์รัตน์ และมีผู้ช่วยสอนคือ อาจารย์ชนะ ฤทธิธรรม

วิทยาลัยพลศึกษาได้ทำหน้าที่ในการผลิตครูพลศึกษา เพื่อสนองต่อนโยบายการพลศึกษาของชาติมาเป็นเวลานาน ในปัจจุบันแม้จะมีบทบาทเพิ่มขึ้นแต่การผลิตบุคลากรในวิชาหลักยังคงได้แก่วิชาพลศึกษา โดยวิทยาลัยพลศึกษาในปัจจุบันได้ทำหน้าที่ผลิตนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง (สาขาพลศึกษา สุขศึกษา รักษาความปลอดภัย) และบัณฑิตระดับปริญญาตรี ในสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา (การฝึกและการจัดการกีฬา) วิทยาศาสตร์สุขภาพ (การส่งเสริมสุขภาพเด็ก) ซึ่งเป็นโครงการสมทบทางวิชาการ เพื่อผลิตบัณฑิตร่วมกับสถาบันราชภัฏ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาปัจจุบันนั้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางพลศึกษา การกีฬา และสุขภาพ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทางกีฬา ให้บริการด้านวิชาการ ส่งเสริมทำนุบำรุงกีฬาไทย การละเล่นแบบไทยแต่โบราณ และให้บริการส่งเสริมกีฬาของท้องถิ่น

หลักสูตรของวิทยาลัยพลศึกษาประกอบด้วย หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง (ป.กศ.สูง) และหลักสูตรปริญญาตรี

ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ.สูง ที่มีผู้เรียนวิชาเอกพลศึกษา) โดยหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง พุทธศักราช 2529 (ปรับปรุง พ.ศ.2534) ที่วิทยาลัยพลศึกษาใช้อยู่ในปัจจุบันมีรายละเอียดดังนี้

ปรัชญาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตรนี้มุ่งผลิตบุคลากรเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสุขภาพ พลานามัย และความปลอดภัย ในการจัดการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อผลิตบุคลากรทางพลศึกษา สุขศึกษา นันทนาการ และการรักษาความปลอดภัยให้เป็นผู้มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ถูกต้อง และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้
2. เพื่อผลิตบุคลากรที่สามารถให้คำปรึกษา แนะนำ และส่งเสริมเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ การออกกำลังกาย การรักษาความปลอดภัย และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. เพื่อผลิตบุคลากรให้เป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการใฝ่หาความรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีสุนทรีย์ที่ส่งเสริมสุขภาพ และบุคลิกภาพอยู่เป็นนิจ
4. เพื่อผลิตบุคลากรให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีน้ำใจนักกีฬา และจรรยาบรรณในวิชาชีพ
5. เพื่อผลิตบุคลากรให้เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาท้องถิ่น และสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
6. เพื่อผลิตบุคลากรให้เป็นผู้ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

โครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ.สูง) มี 3 แบบ กำหนดให้เลือกเรียนแบบใดแบบหนึ่งคือ

แบบที่ 1 เอก-โท ให้เลือกเรียนวิชาเอกพลศึกษา หรือสุขศึกษาอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วเลือกเรียนวิชาโทพลศึกษา-หรือสุขศึกษา หรือนันทนาการ อย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ซ้ำกับวิชาเอก

แบบที่ 2 เอก-เอก เป็นหลักสูตรที่กำหนดให้เรียน 2 วิชาเอก ได้แก่ วิชาเอกรักษาความปลอดภัย และวิชาเอกพลศึกษา

แบบที่ 3 เอกเดี่ยว เป็นหลักสูตรที่กำหนดให้เรียนเอกใดเอกหนึ่งเพียงอย่างเดียว แบ่งออกเป็น 3 หมวดวิชา คือ

1. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป	23 หน่วยกิต
2. หมวดวิชาเฉพาะด้าน แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มวิชา	66 หน่วยกิต
ก. กลุ่มวิชาชีพ	25 หน่วยกิต
ข. กลุ่มวิชาเฉพาะด้าน	40 หน่วยกิต
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	2 หน่วยกิต

สำหรับผู้เรียนวิชาเอกพลศึกษา จะต้องเรียนวิชากระบี่กระบอง 1 เป็นวิชาบังคับ จากวิชาบังคับทั้งหมด 11 วิชา และวิชากระบี่กระบอง 2 เป็นวิชาเลือก สำหรับกลุ่มวิชาเลือกในวิทยาลัยพลศึกษาที่มีทั้งหมด 35 วิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2529)

กระบี่กระบอง 1 มีคำอธิบายรายวิชา ดังนี้ 1 (0 - 2)

ศึกษาประวัติและประโยชน์ของกระบี่ ดาบสองมือ ทักษะเบื้องต้นของกระบี่และดาบสองมือ การไหว้ครู การขึ้นพรหม การรำไม้รำ การตีแม่ไม้ การรุก-การรับ การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย การใช้และการบำรุงรักษาอุปกรณ์ กติกา และระเบียบการแข่งขัน การแสดงการต่อสู้ มวยไทย และความปลอดภัยในการเล่น

กระบี่กระบอง 2 มีคำอธิบายรายวิชา ดังนี้ 1 (0 - 2)

ศึกษาประวัติและประโยชน์ของพลองและง้าว ทักษะเบื้องต้น พิธีไหว้ครู การขึ้นพรหม การรำไม้รำ การตีแม่ไม้ การรุก-การรับ การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย การใช้เวลา การบำรุงรักษาอุปกรณ์ กติกา และระเบียบการแข่งขันการแสดงการต่อสู้ มวยไทยและความปลอดภัยในการเล่น

วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทองเป็นหนึ่งในวิทยาลัยพลศึกษาทั้ง 17 แห่ง ที่มีการใช้หลักสูตร ป.ศ.สูงดังกล่าว โดยเปิดสอนเฉพาะหลักสูตรแบบที่ 3 คือ พลศึกษาเอกเดี่ยว วิชากระบี่กระบองในวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทองจัดเป็นวิชาบังคับสำหรับผู้เรียน ป.ศ.สูง วิชาเอกพลศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาต้น โดยจะต้องเรียนวิชากระบี่กระบอง 1 อันประกอบด้วยอาวุธ กระบี่ และดาบสองมือ สำหรับวิชากระบี่กระบอง 2 ได้แก่ พลองและง้าว ซึ่งจัดเป็นวิชาเลือกนั้นวิทยาลัยไม่ได้เปิดให้นักศึกษาเลือกเรียน ผู้ที่ผ่านการเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงจึงมีความรู้เฉพาะเรื่องของกระบี่ และดาบสองมือ

นอกจากกระบี่กระบองจะเป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง เอกพลศึกษา ชั้นปีที่ 1 แล้ว ยังจัดเป็นกิจกรรมชมรมกิจกรรมหนึ่งให้นักศึกษาของวิทยาลัยพลศึกษาด้วย กิจกรรมชมรมกีฬาในวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทองมีทั้งหมด 14 ชมรม คือ กระบี่กระบองและอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ชกอกกี ตะกร้อ คอมพิวเตอร์ บาสเกตบอล กรีฑา วอลเลย์บอล ฟุตบอล วายน้ำ เทนนิส รักบี้ฟุตบอล แอโรบิค อาสาพัฒนา และดนตรี ชมรมที่มีสมาชิกมากที่สุดได้แก่ ชมรมอาสาพัฒนามีสมาชิก 95 คน ชมรมที่มีสมาชิกน้อยที่สุดคือ ชมรมรักบี้ฟุตบอล มีสมาชิก 11 คน สำหรับชมรมกระบี่กระบองและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมปัจจุบัน (ปี 2540) มีสมาชิก 40 คน ประกอบด้วยสมาชิกดังนี้

ระดับ ปวช. กีฬาและสุขภาพ (ปี 1-3)	จำนวน	19 คน
ระดับ ปก.ศ.สูง ชั้นปีที่ 1 เอกพลศึกษา	จำนวน	1 คน
ระดับ ปก.ศ.สูง ชั้นปีที่ 2 เอกพลศึกษา	จำนวน	2 คน
ปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3	จำนวน	16 คน
ปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4	จำนวน	2 คน

วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทองเป็นหนึ่งในวิทยาลัยพลศึกษาทั่วประเทศ 17 แห่ง ที่มีผลงานทางด้านกระบี่กระบองเป็นที่ยอมรับ โดยเป็นวิทยาลัยที่ทำการแข่งขันกระบี่กระบองชนะเลิศถ้วยรวมในการแข่งขันกีฬาวิทยาลัยพลศึกษาแห่งประเทศไทย ติดต่อกัน 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 - 2539 และ พ.ศ.2541 ได้รางวัลถ้วยคะแนนรวมการแข่งขันกระบี่กระบองหญิง เป็นชมรมที่มีกิจกรรมชมรมอย่างต่อเนื่องตลอดปี โดยมีการนำนักศึกษาที่เป็นสมาชิกของชมรมไปแสดงตามงานต่าง ๆ ภายในจังหวัดอ่างทอง และจังหวัดใกล้เคียง

การดำเนินงานของชมรมกระบี่กระบอง

ชมรมกระบี่กระบองของวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทองจะรับสมัครนักศึกษาที่สนใจ การชักชวนสมาชิกให้เข้าร่วมในกิจกรรมของชมรมกระทำโดยรุ่นพี่ที่อยู่ในชมรมจะเป็นผู้ชักชวนน้องที่จบมาจากสถาบันเดียวกัน หรือรุ่นพี่จะชวนน้องที่อยู่หอพักเดียวกัน โดยพยายามให้สมาชิกใหม่เข้ามาสัมผัสชมรมก่อนในระยะแรก เมื่อเข้ามาเห็นรุ่นพี่ให้ความใกล้ชิด เห็นการปกครองในชมรมแบบพี่ปกครองน้อง เห็นความรักความผูกพัน ก็จะเริ่มต้องการที่จะเข้ามาอยู่ในชมรม กิจกรรมที่ดำเนินการในชมรมจะเป็นเรื่องของการฝึกซ้อมอาวุธต่าง ๆ เป็นหลัก การฝึกซ้อมจะเริ่มเวลาหนึ่งทุ่มถึงสามทุ่ม วันที่มีสมาชิกมาฝึกซ้อมมากที่สุดคือ วันพุธ-พฤหัสบดี การทำงานในชมรมนั้นจะมีการจัดแบ่งหน้าที่กันชัดเจน หน้าที่ของรุ่นพี่คือเป็นคนเตรียมน้ำดื่ม นำอาวุธมาวางเตรียมให้น้อง หน้าที่ของสมาชิกใหม่ในชมรมจะเริ่มต้นจากการฝึกท่าว่า ฝึกการตีเบาๆ ไปจนถึงการฝึกตีคู่ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะมีรุ่นพี่คอยดูแล อาจารย์จะเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ แต่ไม่เข้ามาสอนเอง ในตอนเช้ากิจกรรมของสมาชิกชมรม ได้แก่ การทำความสะอาดลานสนามหญ้าหน้าพระพลบดี โดยจัดเวรประจำผลัดกันดูแล จากการทำชมรมกระบี่กระบองมักจะได้รับเชิญไปแสดงในงานต่าง ๆ ทั้งใน

จังหวัดอ่างทองและจังหวัดอื่น ๆ ที่ขอมา และในการแสดงแต่ละครั้งการต่อสู้จะใช้ดาบจริง นักศึกษาจึงต้องผ่านการฝึกซ้อมอย่างหนักเพื่อให้เกิดความชำนาญ งานที่ไปแสดงมีหลายประเภท เช่น พิธีเปิดกีฬา งานศพ งานทอดกฐิน ฯลฯ ส่วนใหญ่เจ้าภาพจะนำรถมารับ ค่าตอบแทนมักจะเป็นการเลี้ยงอาหาร และของขวัญมากกว่าเรื่องเงิน แต่ถ้าได้รับเงินมากจะให้วิทยาลัย 30% ที่เหลือจัดเข้าเป็นสวัสดิการของชมรม เป็นค่าตัดเสื้อผ้าในการแสดงกระบี่กระบอง ซึ่งชมรมต้องดูแลในส่วนตัว การดูแลการสอนในชมรมจะเป็นการให้รุ่นที่เป็นผู้สอนรุ่นน้อง โดยจะเวียนให้พี่ดูแลน้องสลับกันไป พี่ทุกคนจะรู้จักน้องทุกคนและสอนได้ทุกอาวุธ น้องเองก็จะรู้จักพี่ทุกคนในชมรม อันเป็นการทำให้เกิดความสนิทสนมผูกพัน รุ่นน้องจะเกิดความไว้วางใจในรุ่นพี่ ทำให้รุ่นพี่สามารถให้คำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ ได้ เมื่อได้รับเชิญไปทำการแสดงภายนอกวิทยาลัย ผู้สอนจะไปด้วยทุกครั้ง เพื่อไปดูแลนักศึกษาที่จะแสดง รวมทั้งเป็นผู้ทำพิธีไหว้ครู ไหว้เจ้าที่ก่อนแสดง เป็นผู้สวมมงคลให้กับนักกระบี่กระบอง สถานที่ตั้งของชมรมจะตั้งอยู่บนชั้น 2 ของโรงฝึกพลศึกษา อันจัดเป็นห้องทำงานของผู้สอน ห้องเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องนี้จะมีมุมของโต๊ะหมู่บูชา และเครื่องตั้งอาวุธชุดเล็กเพื่อใช้ในพิธีไหว้ครู รวมทั้งรูปอาจารย์นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา

การสอนในชั้นเรียน แบ่งออกเป็น การสอนภาคทฤษฎี และการสอนภาคปฏิบัติ

การสอนภาคทฤษฎี จะสอนประวัติและประโยชน์ของกระบี่ ดาบสองมือ

การเรียนภาคปฏิบัติ ผู้สอนจะเป็นสื่อต้นแบบที่สอนครบทุกขั้นตอนของการแสดงกระบี่กระบอง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ สามารถนำไปใช้สอนนักเรียนต่อไป ผู้สอนจะเน้นความถูกต้องเป็นสำคัญ ขั้นตอนการสอนประกอบด้วย ขึ้นพรหม รำไม้รำ เดินแปลง อย่างสามชুম ลดล่อ ต่อสู้ และขอขมา เพื่อให้ นักศึกษาทราบถึงกระบวนการทั้งหมดของการแสดง มีการเปิดเทปเพลงประกอบการเรียน เมื่อสามารถปฏิบัติ ตามขั้นตอนได้ครบแล้ว มักจะใช้เพลงปี่มวดยมากกว่าเพลงดาบ โดยจะเปิดให้ฟังเพลงในขั้นตอนการแสดง ชาญณรงค์ สิงห์รัตน์ กล่าวว่า (สัมภาษณ์, 18 ส.ค.40) "...เพลงปี่มวดย มันอีกลักษณะหนึ่ง ...เพลงดาบ เพลงกระบี่ จะเป็นลักษณะที่ไทยพวนมากกว่า แต่ส่วนใหญ่แล้วที่ผมใช้อยู่จะเป็นเพลงปี่มวดย เอามาใช้กับ กระบี่และดาบ"

สำหรับการประเมินผล จะให้คะแนนไม้รำ 30% การต่อสู้ 30% และ 40% เป็นการสอบภาค ทฤษฎีปลายภาค ตั้งแต่สอนมาอาจารย์ไม่เคยให้นักศึกษาค้นไดตก

ระบบการถ่ายทอด

1. เครื่องมือที่ใช้

ในชั้นเรียนปกติ จะสอนกระบี่และดาบสองมือ

ในชมรมกระบี่กระบอง จะสอนอาวุธหลักครบทั้ง 4 ประเภท คือ กระบี่ ดาบสองมือ พลอง ง้าว และมีอาวุธอื่น ๆ เช่น ไม้สั้น ไม้ดัด เคียว การใช้อาวุธป้องกัน เช่น โล่ ดั้ง การร่าอาวุธจะไม่ใช้เครื่องมือร่า การร่าจะใช้เครื่องมือตีธรรมดา ดังนั้นเมื่อร่าเสร็จจึงต่อสู้ได้ทันที

2. กระบวนการเรียนรู้ฝึกหัด แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ในชั้นเรียนปกติ และในชมรม

ในชั้นเรียนปกติ มีกระบวนการในการสอนดังนี้

1) พิธีไหว้ครู ผู้เรียนกระบี่กระบองทุกคน และนักศึกษาทุกคนของวิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดอ่างทองจะต้องกระทำพิธีไหว้ครูมวยไทยและครูกระบี่กระบองประจำปี ในภาคต้นของปีการศึกษา โดยจัดเป็นพิธีใหญ่ในวันพฤหัสบดี แยกจากการไหว้ครูหนังสือ ในพิธีนักศึกษาทุกคนและอาจารย์ที่สอนในวิทยาลัยจะมาร่วมในพิธีไหว้ครูนี้

...ไหว้ครูทุกปีก็เนื่องจากนักศึกษาที่เข้ามาใหม่ก็ต้องทำพิธีไหว้ครู ครอบครู ว่าเราเป็นศิษย์ที่มีครูแล้ว เราไหว้เพื่อระลึกถึงครูบาอาจารย์สมัยเก่า ไม่ให้ลืมพระคุณครู ผู้สร้างวิชานี้ขึ้น...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 18 ส.ค.40)

สุปราณี เพลรินทร์ ประธานชมรมกระบี่กระบองกล่าวถึงวันไหว้ครูว่า (สัมภาษณ์, 1 ก.ย.40)

...การมอบตัวเองเป็นศิษย์ ...ถือว่าเป็นวันของวิทยาลัยด้วย ถือว่าเป็นวันรับศิษย์...

ทุกคนเลยคะ ในวิทยาลัยถือว่าเป็นคล้าย ๆ ไหว้พร ...เป็นศิษย์พลบดี ถือว่าเป็นการไหว้ครู ถือว่าเราฝากเป็นศิษย์แล้ว...

พิธีไหว้ครูนี้ได้สร้างความประทับใจให้กับผู้เรียนได้ส่วนหนึ่ง ดังที่ กาญจนา คุ่มพันธ์ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สมาชิกชมรมกระบี่กระบองกล่าวว่า (สัมภาษณ์, 1 กันยายน 2540)

...มีความตื่นตัวใจมาก เพราะมีการไหว้ระลึกถึงครู ให้ความรู้มาตั้งแต่เดิม พวกเรามาถึงจุดนี้ได้เพราะครู...

อุดม สุขเกษม นักศึกษาชั้นปีที่ 1 กล่าวถึงพิธีไหว้ครูว่า (สัมภาษณ์, 1 กันยายน 2540)

...ตื่นเต้นมาก...มีการแสดงการต่อสู้ด้วย...รู้สึกว่าได้เป็นลูกวิทยาลัยพลศึกษา

อ่างทองแล้ว...ภูมิใจมาก...

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้เรียนกระบี่กระบองในวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง เกี่ยวกับการไหว้ครู มีทั้งที่สงสัยว่าทำไมต้องทำพิธี และที่มีความรู้สึกสนับสนุนเห็นด้วย (สนทนากลุ่มผู้เรียน, 8 กันยายน 2540) เช่น

...ดีค่ะ เพราะว่าทำให้ทุกคนเห็นคุณค่ามากขึ้น...ทำให้คนรอบ ๆ ข้างที่เรามองผ่าน ๆ
เรื่องนี้เข้ามาเลื่อมใสเห็นสัณนิทหนึ่งว่า เขานับถือครู นับถืออาจารย์ที่สอน...

...การไหว้ครูกระบี่กระบองก็เหมือนกับการไหว้ครูบาอาจารย์ที่มีการสอนก็ต้องมีครู
ผู้สอน ก็ต้องทำความเคารพ การไหว้เป็นประเพณี...

การไหว้ครูกระบี่กระบองนี้ผู้สอนมีความประสงค์จะให้ผู้เรียนได้ระลึกถึงครูที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้เกี่ยวกับ
วิชากระบี่กระบอง แต่ผู้เข้าร่วมพิธีไหว้ครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับรู้ในเหตุผลนี้เท่าที่ควรแต่รับรู้ว่าเป็นพิธีฝากตัว
เป็นศิษย์ของวิทยาลัยพลศึกษา

หลังจากการไหว้ครูจะมีการแสดงโชว์ของชมรมกระบี่กระบอง การแสดงนี้ช่วยทำให้ผู้ชมมีความ
รู้สึกดีต่อวิชา และสนใจอยากเรียนมากขึ้น ดังข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้เรียน (8 กันยายน 2540) กล่าวว่า

...มีการแสดงกระบี่กระบอง ของชมรม...

...สนุก ดูเวลาเขาตีกระบี่ เขาฟัน...

...อยากทำได้อย่างนั้น...

2) การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ผู้สอนจะสร้างความรู้สึกรักให้ผู้เรียนเรียนกระบี่กระบอง
ด้วยความสนุก ไม่เคร่งเครียด เบื่อหน่าย โดยให้ความคิดเห็นว่า

...ต้องสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ...ถ้าเขาไม่รับ ผู้สอนต้องเปลี่ยนพฤติกรรมทันที
เปลี่ยนกิจกรรมทันที...สังเกตการเหนื่อย ผมจะหยุดกิจกรรม อาจจะมีเสียงกรวม หรือ
ให้เขาตีมน้ำ กลับมา...บางทีก็เอานิทานเข้าแทรก...สอนให้เบื่อก็ได้ สอนให้สนุกก็ได้...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 18 สิงหาคม 2540)

จากเทคนิคการสอนแสดงว่า ผู้สอนมีความเข้าใจจิตวิทยาในการสอนมาก และสามารถทำให้ผู้เรียนไม่เบื่
หน่ายในวิชา ผู้เรียนเองก็ให้ความเห็นในการเรียนวิชากระบี่กระบองว่า "เขาเป็นคนที่ตลกครับ ชอบพูด
ตลก...การเรียนกระบี่กระบองจะไม่เครียดนะครับ" (สัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 2, 1 กันยายน 2540) "อาจารย์
สอนสนุก เวลาเหนื่อย อาจารย์ก็พูดคลายเครียดเป็นบางครั้ง" (สัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 1, 1 กันยายน 2540)
เมื่อผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนจะทำให้ตั้งใจฝึกฝน และสามารถถ่ายทอดทัศนคติที่ดีนี้ต่อไปยังผู้อื่นได้

3) วิธีการสอน ครูเป็นสื่อต้นแบบ

วิธีการสอนเป็นการสอนตามขั้นตอนของพลศึกษา คือ อธิบาย สาธิต ให้นักเรียน
ฝึกปฏิบัติ มีการตรวจสอบแก้ไข สื่อต้นแบบได้แก่ผู้สอน และบางครั้งจะให้ผู้เรียนขึ้นไปช่วยประกอบการ
อธิบายทำการต่อสู้ อุดม สุขเกษม นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในชั้นเรียนกระบี่กระบอง กล่าวถึง การเรียนการสอน
กระบี่กระบองว่า (สัมภาษณ์, 1 กันยายน 2540)

...วิธีสอนของอาจารย์คือพูดประวัติความเป็นมาก่อน...ทบทวนท่าที่สอนไป ทำสุดท้าย
ในช่วงโมงที่แล้ว และต่อด้วยท่าใหม่ ...สาธิตการรำแบบต่าง ๆ...เขาจะดูทุกคน...คนไหน
ทำไม่ได้จะบอก...

กาญจนา คุ่มพันธ์ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และสมาชิกชมรมกระบี่กระบอง กล่าวถึงการสอนของ ชาญณรงค์ สิงห์รัตน์ว่า (สัมภาษณ์, 1 กันยายน 2540)

...อธิบายก่อนแล้วทำให้ดู...ทำพร้อมกัน ต่อไปอาจารย์ปล่อยให้เด็กศึกษาไปฝึกต่อจนทำได้...ถ้าคนไหนทำไม่ถูก อาจารย์ก็มาถึงตัวเลย...ผิดอาจารย์เขาจะบอก ผิดตรงไหนแล้วก็จะมาทำทำให้ดูใหม่...

ในชมรม

1) รุ่นพี่เป็นสื่อต้นแบบหลักที่สำคัญ ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยควบคุมดูแลให้คำแนะนำ...อาจารย์เขาจะไม่เคยมาสอน แต่เขาจะมาดู สังเกตการณ์แค่นั้น ๆ เพราะว่า รุ่นพี่จะได้รับถ่ายทอดมาจากอาจารย์อีกทีหนึ่ง...รุ่นพี่จะรับงานจากอาจารย์...รุ่นพี่นั้นคุมหมดทุกอย่าง ไม่ว่าจะการซ้อมการดูแลน้อง...

(สัมภาษณ์ประธานชมรม, 1 กันยายน 2540)

2) มีการอบรมนิสัยของผู้เข้าร่วมในชมรม โดยอาจารย์และรุ่นพี่จะอบรมต่อกันเป็นลำดับ และเป็นการอบรมสั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมในชมรม ตัวอย่างการสอนของครู เช่น

...ผมให้ข้อคิดกับเด็กว่า รุ่นพี่คือครูทุกคน รุ่นพี่บอกอย่างไรต้องเชื่อฟัง วันไหนที่พวกเราได้ทำความดีหรือได้ทำอะไร มันจะมีความสุขสำหรับจิตใจของเรา...แล้วพี่เขาจะรักให้ความเมตตา แล้วจะคอย ๆ สอนทีละน้อย ๆ ...

...น้องต้องพยายามดูรุ่นพี่แต่ละคน แต่ละคนจะเก่งคนละอย่าง ให้พยายามจับแต่ละคนมาประยุกต์เข้ากับตัวเอง...

...สอนให้รู้จักผู้หลักผู้ใหญ่ การให้เกียรติผู้อื่น...

ตัวอย่างการสอนของรุ่นพี่ จากการให้สัมภาษณ์ของประธานชมรมกระบี่กระบอง เช่น

...สอนว่าน้องโกรธพี่ไม่ได้ พี่จะโกรธน้องไม่ได้ ไม่มีการโกรธกันในชมรม...

...เป็นนักกระบี่ต้องมีน้ำใจ...ให้มีน้ำใจก่อนที่จะรับ...

...เป็นคนไม่นั่งดูตาย รู้จักการเสียสละ รู้จักการให้อภัย...

สำหรับความรู้สึกของผู้ที่เข้าร่วมในกิจกรรมชมรม มีความรู้สึกดังนี้

...รุ่นพี่ต้อนรับดี...มาสอนให้กับตัว แนะนำทุกอย่าง...สิ่งไหนไม่ดี พี่เขาจะบอก...ความประพฤติ การวางตัว...

(นักศึกษาหญิง ชั้นปีที่ 1, 1 กันยายน 2540)

ดังนั้นการอบรมบ่มนิสัยจะเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนกระบี่กระบองในชมรม กิจกรรมของชมรมที่ต้องไปแสดงตามงานต่าง ๆ ภายนอกวิทยาลัยตลอดเวลา เป็นการฝึกให้ผู้ที่อยู่ในชมรมรู้จักความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความเสียสละ

สถานที่ฝึก

ใช้สถานที่ฝึกในบริเวณโรงฝึกพลศึกษาของวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง และฝึกตีเป่าขลุ่ยบริเวณสนามหน้าข้างโรงฝึกพลศึกษา

เวลาเรียน

เวลาเรียนในชั้นเรียนปกติได้กำหนดให้เรียน 2 คาบใน 1 สัปดาห์ ระหว่างเวลา 13.00-15.00 น. เวลาสำหรับกิจกรรมในชมรม จะเริ่มตั้งแต่ 19.00 น. เป็นต้นไป

คติความเชื่อ

การสอนกระบี่กระบองในวิทยาลัยพลศึกษาจะปลูกฝังให้มีความเชื่อในเรื่องของครูเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นจากการประกอบพิธีไหว้ครูเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ในการแสดงภายนอกวิทยาลัยจะมีการทำพิธีไหว้ครูก่อนแสดง และครูจะเป็นผู้ทำการสวมมงคลให้ผู้แสดงทุกครั้ง การสวมมงคลจะมีการท่องคาถากำกับ ผู้ที่สวมมงคลแล้วต้องประพุดิตนเรียบร้อย ไม่พูดคำหยาบ หรือแสดงกิริยาไม่สุภาพ ผู้สอนกล่าวว่า (สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2540)

...สวมมงคลนี้ มงคลก็คือสิ่งที่ดีงาม เป็นครูแล้วก็มีคาถารอบมงคล...คาถามงกุฏ

พระพุทธเจ้า ...ตอนปลุกเสกมงคล...เป็นมงคลจักรวาล 8 ทิศ...

นอกจากนี้อาวุธและอุปกรณ์ทั้งหลายยังเปรียบเสมือนครู จึงห้ามข้าม ห้ามเหยียบ ห้ามวางอาวุธบนพื้นดิน ไม่นำอาวุธมาเหย้ากันเล่น และก่อนเรียนต้องไหว้อาวุธทุกครั้ง

ความคาดหวังและความรู้สึกของผู้สอน ผู้เรียน ที่มีต่อวิชากระบี่กระบอง

ความคาดหวังและความรู้สึกของผู้สอน ผู้เรียน ที่มีต่อวิชากระบี่กระบอง พอประมวลได้ดังนี้

...ชอบการต่อสู้ของไทย เป็นเอกลักษณ์ของชาติ...มีประเทศเดียวที่มีเอกลักษณ์ของ การต่อสู้ชนิดนี้....

.....

...วิชานี้ให้ประโยชน์คือ อย่างน้อย ๆ เรา รู้จักว่าครูคืออะไร...อาวูชแต่ละชนิดนี้เปรียบ เสมือนครู เช่น กระบี่ ดาบ หรือแม่แต่เป่ายาง ก่อนที่เราจะหยิบมาใช้นะเราจะยกมือ ไหว้ก่อน ถ้าไม่มีสิ่งนี้ประเทศไทยก็ไม่ได้เป็นเอกราชเท่าทุกวันนี้ อย่างฟุตบอล ตะกร้อ ก่อนที่เราจะเล่นเขาไม่ได้ไหว้หรอก เขาไม่รู้ว่าครูคืออะไร...กระบี่กระบองนะสร้างคนให้ เป็นคน ให้รู้ว่าครูคืออะไร คือผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้เรา...

.....

...กระบี่กระบองสร้างคนในลักษณะของการไม่เห็นแก่ตัว เช่น เรื่องการทานข้าว...หรือ เข้าแถวรับของขวัญ รับอะไร นักกระบี่กระบองจะปล่อยให้คนอื่นเข้าไปก่อน ...ถ้าเหลือ เขาถึงรับ ถ้าไม่เหลือหมดแล้ว ก็ไม่เป็นไร...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 18 สิงหาคม 2540)

...ชอบมาก ชอบตัววิชา ชอบครูผู้สอน ชอบสังคมเพื่อน ๆ ชอบการเสียสละของ รุ่นพี่... การรำอ่อนช้อย แต่แฝงไปด้วยความเข้มแข็ง ...กลัวว่าจะสูญหาย...

(ประธานชมรมกระบี่กระบอง)

...เรียนแล้วรู้สึกตนเองเก่งขึ้น ไม่กลัวคนอื่น... ประทับใจการรูกคู่ต่อสู้ ทำให้จิตใจ กล้าหาญ...

(นักศึกษาชายชั้นปีที่ 1)

...ชอบเพราะกระบี่กระบองเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง...เป็นวิชาที่ควรให้ความสำคัญ วิชาหนึ่ง คนไทยควรเรียนรู้วิชานี้ไว้ เพราะมีมาช้านาน...เป็นวิชาที่เรียนยาก ต้องใช้ความ จำในการรำ...ควรรักษาไว้เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทย...เพื่อถ่ายทอดให้กับเด็กรุ่นต่อไป...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

ผู้สอนและผู้เรียนมีความรู้สึก ว่า วิชานี้ควรมีต่อไป เพราะเป็นวิชาที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ไทย และมีความคิดว่าการเรียนกระบี่กระบองทำให้เกิดสิ่งต่อไปนี้

...รู้จักการเข้าสังคม การไม่เอาัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน การไม่เห็นแก่ตัว... มีสัมมาคารวะ สุภาพเรียบร้อย...ไม่ตกใจง่าย...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 18 สิงหาคม 2540)

...ใช้เอาตัวรอดในชีวิตประจำวันได้... สร้างความอดทน...

(ประธานชมรมกระบี่กระบอง)

...วิชานี้ผู้หญิงเรียนได้ ใช้ป้องกันตัว...ฝึกความอดทน ต่อสู้ ไม่ท้อถอย ฝึกความกล้าหาญ...

(นักศึกษาชาย ชั้นปีที่ 1)

...เอาไปใช้ป้องกันตัว รู้จักประวัติของประเพณีไทย ...ทักษะกระบี่กระบองสามารถนำไปใช้กับกีฬาตัวอื่นได้ ทำให้กล้าหาญ อดทน ไม่ท้อถอย...

(นักศึกษาหญิง ชั้นปีที่ 1)

...สามารถนำวิชานี้ไปป้องกันตัวได้...ได้อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย การสืบทอดการต่อสู้ของไทย...ทำให้มีสมาธิมากขึ้น การตัดสินใจดี แน่วแน่ กล้าแสดงออก...รอบคอบขึ้น...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

การเรียนกระบี่กระบองจะทำให้เกิดความอดทน กล้าหาญ ไม่ท้อถอย มีสมาธิมากขึ้น และมีการตัดสินใจดี

ประวัติผู้สอนวิชากระบี่กระบอง

ปัจจุบันผู้ที่ทำการสอนวิชากระบี่กระบองและผู้ดูแลชมรมกระบี่กระบองในวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง คือ อาจารย์ชาญณรงค์ สิงห์รัตน์

อาจารย์ชาญณรงค์ สิงห์รัตน์ จบการศึกษาจากวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ.2524 จบปริญญาตรีพลศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา พ.ศ.2526 หลังจากจบการศึกษา ระดับปริญญาตรี ได้ไปทำการสอนนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษ จังหวัดขอนแก่น เป็นเวลา 2 ปี จากนั้นจึงเข้ามาสอนที่วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง ในปี พ.ศ.2528 โดยเมื่อเข้ามาครั้งแรกวิทยาลัยมีอาจารย์สอนอยู่ 3 คน อาจารย์ผู้สอนเดิมเมื่อทราบว่าอาจารย์ชาญณรงค์เป็นศิษย์กระบี่กระบองของอาจารย์วิชิต ชี้เชิญจากกรมพลศึกษา และอาจารย์สุชุม อ้นขวัญเมือง จากวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอุดรธานี ทุกคนจึงเปิดโอกาสให้อาจารย์ชาญณรงค์สอนทั้งหมด การได้มาสอนครั้งนี้สมความตั้งใจที่อาจารย์ชาญณรงค์เคยตั้งจิตอธิษฐานไว้ ในปี พ.ศ.2526 ว่า "ขอให้ได้นำวิชากระบี่กระบองไปถ่ายทอดที่เมืองโบราณ" อาจารย์ชาญณรงค์ไม่เคยเรียนกระบี่กระบองเพิ่มเติมจากสำนักดาบอื่น เพียงแต่เคยได้ดูสำนักดาบอื่นแสดงจากการแข่งขันของกรมพลศึกษา อาจารย์ชาญณรงค์ สิงห์รัตน์ มีความประทับใจในวิชากระบี่กระบองมาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยได้เห็นการแสดงจากหุ่นฟี่ที่อยู่วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดมหาสารคาม เมื่อเข้ามาเรียนในวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอุดรธานีจึงได้เข้าชมรมกระบี่กระบอง เพื่อศึกษาเพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน

จากการที่มีความรัก ความตั้งใจ และเอาใจใส่ในการเรียนวิชากระบี่กระบองอย่างมาก ตั้งแต่วัยในวิทยาลัย พลศึกษาจังหวัดอุดรธานีนี้เอง เมื่อเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา จึงได้สมัครเป็นสมาชิกของชมรมกระบี่กระบองมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา ซึ่งมีรุ่นพี่ชมรมคอยให้การดูแลและให้คำแนะนำกิจกรรมในชมรมคือการฝึกซ้อม และการแสดงตามงานต่าง ๆ ที่ติดต่อมา

ในด้านของวิธีการเรียนของท่านในสมัยที่เป็นนักศึกษาในวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอุดรธานีนั้น ท่านเล่าให้ฟังว่า การเรียนในชมรมรุ่นพี่จะเป็นผู้ดูแลและทำการสอนให้มากกว่าอาจารย์

...อาจารย์สุชุมส่วนใหญ่มักจะให้รุ่นพี่เป็นผู้สอน ท่านจะแอบดูอยู่ห่าง ๆ วันต่อวัน... อาจารย์สุชุมจะเรียกรุ่นพี่ไปแล้วก็ว่า คนนี้ลักษณะเป็นอย่างนี้ ซ้อมอันนี้ได้แล้วค่อย ๆ บ้อนให้ทีละน้อย แต่ว่าฝากรุ่นพี่มา ท่านจะไม่เข้ามาคุมโดยตรง...ให้พี่ปกครองน้อง ให้ความรัก ความผูกพันตั้งแต่เริ่มแรก...ให้เกียรติรุ่นพี่ถือว่ารุ่นพี่ทุกคนเป็นครูคนหนึ่ง...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 18 สิงหาคม 2540)

การที่รุ่นพี่สอนนี้ ท่านบอกว่า รุ่นพี่จะดูใจนานจนเห็นว่าคุณมีความตั้งใจ และรักวิชานี้จริงจึงจะสอนให้ โดยเฉพาะเมื่อมาอยู่ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา ท่านเล่าว่าบางทีพินัดสอนตี 1 ตี 2 ท่านก็จะมาตรงเวลาแล้วมานั่งรอ

...เรามีที่เค็ด อย่างเช่นไม้รำ ทำไม้รำหรือสวดยางนี้ เขาจะไม่บอกโดยตรง รุ่นพี่เขาจะดูใจรุ่นน้องก่อนว่า มีความสนใจ มีความมานะ พยายามบากบั่นมากน้อยแค่ไหน เขาจะดูใจก่อนที่จะสอน ถ้าใครมุ่งหวังจริง ๆ อย่างผมนี้ ผมตียางจะใช้วิธีจุดรูป 1 ดอกปัก แล้วตียางไปด้วยจนกว่ารูปจะหมดดอก ผมถึงจะหยุดตี ...พี่เขาเห็นความมุ่งมั่น...เขาก็เลยค่อย ๆ ทอยให้ผมทีละน้อย...ผมเก็บเอารุ่นพี่ 6 คน มาประยุกต์เข้ากับตัวเอง...

(สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2540)

ซึ่งวิธีการเรียนรู้ของอาจารย์ชาญณรงค์ในลักษณะนี้จะไม่ใช่เป็นการเลียนแบบรุ่นพี่ แต่เป็นการนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์เป็นตัวของตัวเอง

เมื่อได้มาเป็นผู้สอนเอง จากความประทับใจในวิชาและการสอนที่ได้รับมาในสมัยที่เรียนในมหาวิทยาลัยจึงได้ทุ่มเทกับการสอนอย่างมาก โดยยึดหลักการสอนให้ผู้เรียนสนุก ไม่เบื่อหน่ายกับการเรียนวิชากระบี่กระบอง สำหรับการสอนในชมรมกระบี่กระบอง ท่านก็ได้ถือปฏิบัติตามแบบที่เคยปฏิบัติขณะศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอุดรธานี คือ ทำให้ชมรมอบอุ่นเหมือนบ้าน มีปัญหาอะไรมาปรึกษาอาจารย์

ปรึกษาพี่ ๆ การสอนนั้นอาจารย์จะให้รุ่นที่เป็นผู้สอน อาจารย์จะดูแลต่าง ๆ เด็กคนใดมีพัฒนาการดี พิจารณาแล้วว่าสามารถรับความรู้ได้มากก็จะสอนให้ไปเรื่อย ๆ เท่าที่จะพัฒนาไปได้

...ผมจะจำเด็กนะ... ผมจะรู้ว่าคนนี้เป็นอย่างไร คือ แต่ละคนจะได้ไม่เท่ากัน ถ้าเขา พัฒนาตัวเองไว ยิงได้เยอะ ผมก็ให้ไปเรื่อย ๆ ...แล้วแต่ผู้รับจะรับได้มากน้อยแค่ไหน... เราให้มาก เขาก็รับไม่ได้ถึงให้ไปก็ไม่มีประโยชน์...

การสอนไม่ได้มุ่งหวังไปแข่งขันหรือมุ่งหวังเหรียญรางวัล แต่เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ให้เป็นผู้ที่ไม่ตกใจง่าย มีสติ และใช้ประยุกต์ความรู้ที่ได้รับในส่วนของการทำงานร่วมกันในชมรมเป็นฐานในการ อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม นอกจากการสอนเรื่องของการต่อสู้แล้ว ยังได้สอนในเรื่องของการปฏิบัติตนด้วย นอกจากนี้ท่านให้ความคิดเห็นว่า อยากให้กระเปาะของเป็นการแสดงโชว์มากกว่าการแข่งขัน และควรสอน วิชาการเปาะของตั้งแต่ประถมศึกษา ให้ผู้เรียนมีความประทับใจในวิชา ท่านอยากได้ผู้สอนที่มีความรักความ ศรัทธาในวิชานี้มาก ๆ ถ่ายทอดให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของวิชานี้ว่าเป็นวิชาที่รักษากันเมืองเรามา

สรุปข้อมูลวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง

วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทองนับว่าเป็นสถาบันที่สืบสายมาจากโรงเรียนพลศึกษากลาง ที่ ทำการผลิตครูพลศึกษา ซึ่งในสมัยโรงเรียนพลศึกษากลางนั้น อาจารย์นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา ได้วาง รากฐานบรรจุกีฬากระบี่กระบองเป็นวิชาที่ครูพลศึกษาทุกคนจะต้องเรียนอาวุธหลักให้ครบ 4 ประเภท คือ กระบี่ ดาบสองมือ พลอง ง้าว โดยได้มีการจัดทำเอกสารทำร่ำอาวุธต่าง ๆ แบบแผนในการแสดง แบบแผน พิธีการไหว้ครู และวิธีการสอน ซึ่งเป็นเอกสารกระบี่กระบองที่ครบถ้วนเล่มเดียวที่มีปรากฏอยู่ในปัจจุบัน วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทองได้ยึดแบบแผนการสอนของ อาจารย์ นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา ในการ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักศึกษา

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง วิชาเอกพลศึกษา ของวิทยาลัยพลศึกษาได้ กำหนดให้วิชากระบี่กระบอง 1 ประกอบด้วย การเรียนกระบี่ ดาบสองมือ เป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 วิชากระบี่กระบอง 2 ประกอบด้วย การเรียนพลอง และง้าว .วิชานี้เป็นวิชาเลือกที่วิทยาลัยไม่ได้ เปิดสอน นอกจากนี้ได้มีการจัดกิจกรรมชมรมกระบี่กระบองเป็นกิจกรรมเสริมสำหรับผู้ที่มีความสนใจ ปัจจุบันมีสมาชิกชมรม 40 คน ซึ่งจัดว่าเป็นชมรมที่ได้รับความสนใจในระดับปานกลาง ชมรมกระบี่กระบอง เป็นชมรมที่มีผลงานทั้งการแสดงตามงานต่าง ๆ และผลงานจากการเข้าร่วมแข่งขันกีฬาวิทยาลัยพลศึกษา แห่งประเทศไทยต่อเนื่องมา 4 ปี (นับตั้งแต่วิทยาลัยพลศึกษาได้บรรจุกระบี่กระบองเป็นประเภทหนึ่งของกีฬา

ที่ทำการแข่งขัน) ความเป็นอยู่ในชมรมจะเหมือนครอบครัว ทำให้ผู้เป็นสมาชิกได้มีการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง และได้รับการอบรมด้านความประพฤติต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ลักษณะของการสอนในวิทยาลัยพลศึกษาจะเน้นความถูกต้องของท่าทาง แบบแผนการแสดง เพื่อที่จะให้นักศึกษาที่จบไปสามารถนำไปสอนนักเรียนได้ถูกต้อง จึงไม่เน้นความสวยงาม หรือความถูกต้องของการใช้ดนตรีประกอบการแสดงมากนัก

เนื่องจากผู้สอนเป็นผู้ที่ได้รับการปลูกฝังให้มีความรักและศรัทธาในวิชากระบี่กระบองเป็นอย่างมาก ได้ทุ่มเทความสามารถและเวลาให้กับการดำเนินงานชมรมและการสอนผู้ที่สนใจ รวมทั้งการสอนในชั้นเรียน ผู้สอนได้พยายามสร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน ทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายกับการเรียนอันเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชากระบี่กระบองให้กับผู้เรียน นับได้ว่าวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทองได้ดำเนินการตามจุดประสงค์ของวิทยาลัยพลศึกษาในอันที่จะบำรุงรักษา และอนุรักษ์วัฒนธรรมทางกีฬาไทยอย่างแท้จริง

5.1.4 วิทยาลัยนาฏศิลป์

วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2515 โดยมีรากฐานมาจากโรงเรียนนาฏศิลป์เดิม การจัดการศึกษาของวิทยาลัยนาฏศิลป์ มีหลักสูตร 3 ระดับ คือ หลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูง แต่ละหลักสูตรประกอบด้วยสาขาวิชา 2 ประเภทคือ วิชาสามัญ และวิชาศิลปะ สำหรับหลักสูตรในระดับนาฏศิลป์ขั้นต้นและขั้นกลางของวิทยาลัยนาฏศิลป์ได้ใช้โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหารายวิชาสามัญของหลักสูตรกรมสามัญศึกษา หลักสูตรระดับนาฏศิลป์ขั้นสูงวิทยาลัยนาฏศิลป์ได้จัดโครงสร้างของหลักสูตรประกอบการเรียนการสอนของตนเอง (สิริชัยชาญ พักจำรูญ, 2539: 209) เมื่อหลักสูตรวิทยาลัยนาฏศิลป์ขั้นต้น และขั้นกลาง มีทั้งสายสามัญและสายศิลปะ นักศึกษาจึงต้องเรียนควบทั้งสองสาย โดยวิชาสายสามัญนั้น นาฏศิลป์ขั้นต้นให้เรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และนาฏศิลป์ขั้นกลางเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิชากระบี่กระบองในวิทยาลัยนาฏศิลป์เป็นวิชาที่จัดอยู่ในสองสถานภาพ คือ เป็นวิชาในสายสามัญ และเป็นวิชาของสายนาฏศิลป์ ในส่วนที่เป็นวิชาสายสามัญจะจัดอยู่ในหมวดวิชาพหุนามัยและเป็นวิชาบังคับแก่นสำหรับหลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นต้น เทียบเท่ามัธยมศึกษาปีที่ 2 ของสายสามัญ ในส่วนวิชาสายนาฏศิลป์จัดเป็นวิชาเลือกเสรี สำหรับหลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นกลาง วิชาเอกโขน-ละคร และเป็นวิชาซีฟเลือกสำหรับหลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นสูง สาขานาฏศิลป์ไทย

วิชากระบี่กระบองในวิทยาลัยนาฏศิลป์ในสายของวิชานาฏศิลป์นี้ ได้เริ่มจากแนวความคิดของ อาจารย์ธนิต อยู่โพธิ์ ขณะดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร ในปี พ.ศ.2500 เมื่อท่านได้มานั่งดูการซ้อมที่จะเตรียมไปอเมริกา และได้พูดขึ้นว่า "เราน่าจะมีการบี่นะ....ใครเป็นบ้าง ก็ถามพวกครูบาอาจารย์" (สัมภาษณ์ ชำนาญ เสดะกัลมภ์, 16 กันยายน 2540) ครูในวิทยาลัยได้เสนอชื่อ นิวัตร เถาว์ศิริ ซึ่งขณะนั้นเป็นนักเรียนของวิทยาลัยนาฏศิลป์ และเป็นศิษย์กระบี่กระบองค่ายลูกบ้านข้างหล่อให้มาแสดงรำให้ดู และให้โอกาสแก่คนอื่น ๆ มาว่าให้ดูต่อหน้าอาจารย์ธนิต อยู่โพธิ์ นิวัตร เถาว์ศิริ จึงได้ชวน ชำนาญ เสดะกัลมภ์ ซึ่งเป็นเพื่อนเล่นกระบี่กระบองค่ายศรีไตรรัตน์ ให้มาว่าพร้อมกับคณะอื่น ๆ เมื่ออาจารย์ธนิตได้ชมการรำของผู้มาสมัครทั้งหมด จึงได้เลือก ชำนาญ เสดะกัลมภ์ เป็นอาจารย์สอนกระบี่กระบองให้แก่ นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ ขณะนั้น ชำนาญ เสดะกัลมภ์ รับราชการเป็นทหาร อาจารย์ธนิตจึงขอให้มาสอนในเวลาเย็น โดยจะตั้งให้เป็นอาจารย์พิเศษ รับค่าสอนพิเศษ แต่ท่านปฏิเสธเงินค่าสอน ขอมาสอนให้ฟรี ขอรับแค่เงินค่าครู 6 บาท ชำนาญ เสดะกัลมภ์ เล่าว่า (สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2540)

...ท่านบอกมีเวลาเย็น ๆ โหมละ ...เออะ เดี่ยวจะตั้งเงินพิเศษให้นะ ไม่ได้ทรอกครับ ผมก็บอก ทำโหมละ อาจารย์พิเศษเขาก็มีเงินมีทองกันทั้งนั้นแหละ ดันมีนะ บอกไม่เป็นไร ทรอกครับ ผมเรียนกับอาจารย์มาแค่จำนวน 6 บาท ขอให้ทางนี้ให้ผมแค่ 6 บาท ผมจะเอาให้ครู เพราะอาจารย์สอนมาไม่ให้รับเงินทองจากใครเลย...เป็นวิทยาทานท่านก็ตกลง...

วิชากระบี่กระบองจึงได้เริ่มสอนในวิทยาลัยนาฏศิลป์นับแต่นั้นมา แต่สอนโดยไม่เป็นทางการ ไม่มีบรรจุในหลักสูตร สอนเวลาที่จะมีการไปแสดงเมืองนอก ดังนั้นการเรียนกระบี่กระบองในวิทยาลัยนาฏศิลป์เกิดขึ้นเพื่อจะได้ไปแสดงโชว์ที่ต่างประเทศได้ โดยไม่ต้องพึ่งนักกระบี่จากคณะกระบี่ภายนอกวิทยาลัย และเพื่อใช้แสดงในละครเกี่ยวกับสงครามและการต่อสู้ให้สมจริงสมจัง (สัมภาษณ์ ชำนาญ เสดะกัลมภ์, 16 กันยายน 2540) ต่อมาจึงได้มีการบรรจุวิชากระบี่กระบองให้เป็นวิชาเลือกเสรีสำหรับนักศึกษาหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นกลาง และเป็นวิชาชีพเลือกสำหรับนาฏศิลป์ชั้นสูง

ปัจจุบันวิทยาลัยนาฏศิลป์มีนักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 3 สาขานาฏศิลป์ไทย (โขน ละคร) จำนวน 127 คน สาขาโขน 26 คน ละคร 101 คน มีครูที่สอนโขนทั้งสิ้น 42 คน ในจำนวนครูโขนทั้งหมดมีครูที่สามารถสอนวิชากระบี่กระบองได้ ประมาณ 16 คน แต่ผู้ที่มีความชำนาญและได้รับมอบหมายให้สอนกระบี่กระบองในขณะนี้มีเพียง 1 คน คือ อาจารย์สราชัย ทรัพย์แสนดี

หลักสูตร

กระบี่กระบองในสายวิชาสามัญศึกษาจะสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ คือ เรียนกระบี่ เป็นวิชาพลานามัยบังคับแก่น ในหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นต้น (มัธยมศึกษาตอนต้น) เนื้อหาที่สอนใน 1 ภาคการศึกษา ครูผู้สอนจะเป็นผู้คัดเลือกเอง ประกอบด้วย การทวายเป็นวง พรหมนั่ง ไม้รำ 6 ไม้รำ และการกลับหัวสนาม การสอนจะเน้นความถูกต้องสวยงาม

กระบี่กระบองในสายวิชานาฏศิลป์ มี 2 ส่วน คือ เป็นวิชาเลือกเสรี สำหรับนักศึกษาที่เรียนนาฏศิลป์ไทย สาขาโขนละคร หลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นกลางและเป็นวิชาชีพเลือกสำหรับนักศึกษาที่เรียนนาฏศิลป์ไทย หลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง ดังมีรายละเอียดของหลักสูตรดังต่อไปนี้

กระบี่กระบองในหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นกลาง

คำอธิบายรายวิชา นท 332 กระบี่กระบอง 4 คาบ/สัปดาห์ 2 หน่วยกิต

ศึกษาและฝึกปฏิบัติ การฝึกหัดเบื้องต้นของกระบี่กระบอง เริ่มตั้งแต่กระโดดสร้างรูปสามเหลี่ยม แบบนั่ง ยืน เดิน การล้ม การใช้ดาบฟันลม เดินหน้า ถอยหลัง และหลบ เดินหน้า ถอยหลัง จับคู่ฟัน ลูกไม้ต่าง ๆ ได้แก่ กระบี่กับกระบี่ ดาบสองมือกับ ดาบสองมือ ดาบสองมือกับดาบตั้ง ฟล่องกับไม้สั้น ฯลฯ

กระบี่กระบองในหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง

นท 2102 กระบี่กระบอง (Fighting with Thai Ancient Weapons)

4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยกิต

จุดประสงค์

1. รู้ประวัติความเป็นมา และความหมายของกระบี่กระบอง
2. สามารถจำแนกประเภทการใช้อาวุธ เครื่องป้องกันอาวุธได้ถูกต้อง
3. รู้หลักการฝึกหัดเบื้องต้นของกระบี่กระบองอย่างถูกแบบแผน
4. ฝึกฝนความชำนาญในการใช้อาวุธต่อสู้ได้อย่างถูกต้อง
5. พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์การใช้อาวุธให้สัมพันธ์กัน
6. ส่งเสริมคุณลักษณะด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ความสุขุมรอบคอบ ความกล้าหาญ พร้อมทั้งนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในวิชาชีพได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาประวัติความเป็นมา ความหมาย ประเภทการใช้อาวุธและเครื่องป้องกันอาวุธ ปฏิบัติการฝึกหัดเบื้องต้นของกระบี่กระบอง เริ่มตั้งแต่กระโดดสร้างรูปสามเหลี่ยมแบบนั่ง

เดิน การล้ม การใช้ดาบฟันลม หลบ และจับคู่ฟัน ในลักษณะเดินหน้า ถอยหลัง จับคู่ฟัน แม้ไม้และลูกไม้ต่าง ๆ เช่น กระบี่กับกระบี่ ดาบสองมือกับดาบสองมือ ดาบสองมือกับดาบตั้ง พลองกับไม้สั้น ฯลฯ ศึกษาและฝึกปฏิบัติระเบียบแบบแผนของการไหว้ครูกระบี่กระบอง

หมายเหตุ การเลือกวิชากระบี่กระบองให้ได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา การเลือกอาวุธที่จะใช้สอนให้อยู่ในดุลยพินิจของอาจารย์ผู้สอน

ลักษณะของเนื้อหาการสอน เน้นที่ลักษณะการต่อสู้มากกว่าการรำและแบบแผนของการแสดงกระบี่กระบอง โดยผู้สอนให้ความเห็นว่า “เด็กพวกนี้เรียนโขนละครมาแล้ว ไม่น่าจะมีปัญหาเรื่องท่ารำ ผมจึงยังไม่สอน เอาท่ารำไว้หลังสุด” (สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2540) ขณะที่เรียน ผู้สอนเห็นว่าใครมีหน่วยก้านดีก็อาจจะสอนอาวุธอื่นเพิ่มเติมตามลักษณะท่าทางของคน ๆ นั้น ดังนั้นอาวุธที่ผู้เรียนจะได้รับการถ่ายทอดแน่นอนคือ ดาบสองมือ สำหรับอาวุธอื่น ๆ นั้น ผู้เรียนคนใดจะได้รับการสอนอาวุธชนิดใดหรือจะได้รับการสอนหรือไม่นั้นผู้สอนจะเป็นผู้พิจารณาเอง ในการสอนสิ่งที่เน้นคือ ความถูกต้องของท่าทางและความเข้มแข็ง (สัมภาษณ์ผู้เรียน, 2 กันยายน 2540) การใช้ดนตรีประกอบนั้นจะให้ผู้เรียนฝึกรำก่อน โดยเคาะจังหวะให้รำตาม เนื่องจากเพลงของกระบี่กระบองเป็นเพลงไทยที่ทุกคนคุ้นหูมาแล้ว จึงให้ฟังจังหวะกลอง จังหวะหน้าทับ ถ้าฟังไม่ได้จริง ๆ ก็ให้ฟังจังหวะฉิ่งฉับ เป็นจังหวะที่ทำให้ทราบการยกมือ ยกเท้า ตั้งมือ ตั้งดาบ เพลงที่ใช้เป็นเพลงปี่ที่มีบัญญัติไว้ตามชนิดของอาวุธ ตามแบบของครูเทียบ คงลายทอง (สัมภาษณ์ผู้สอน, 2 กันยายน 2540) ด้านการวัดผลจะเป็นการให้ผู้เรียนมาแสดงการต่อสู้ให้ผู้สอนดูก่อนหมดเวลา ซึ่งผู้สอนเองบอกว่า จะทราบอยู่แล้วว่าใครทักษะเป็นอย่างไรจากในชั้นเรียน ไม่มีการสอบภาคทฤษฎี (สัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2540)

จำนวนผู้เรียนวิชากระบี่กระบองเป็นวิชาเลือกเสรีของหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นกลาง ปีการศึกษา 2540 มีทั้งสิ้น 18 คน เป็นชาย 12 คน หญิง 6 คน

ระบบการถ่ายทอด

1. เครื่องมือที่ใช้เรียน

ในชั้นเรียนวิชาสามัญ จะเรียนกระบี่ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

ในชั้นเรียนวิชาเลือกเสรี ของนาฏศิลป์ชั้นกลาง อาวุธที่ผู้สอนเลือกใช้คือ ดาบสองมือ เพราะผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้อาวุธทั้งมือซ้ายและมือขวา นอกจากนี้ทักษะพื้นฐานของดาบสองมือสามารถนำไปใช้ในการฝึกอาวุธอื่น ๆ ได้

สำหรับการสอนอาวูรอื่นนั้น อยู่ที่ความเหมาะสม ความจำเป็น ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้พิจารณาเองตามความเหมาะสม

การแสดงกระบี่กระบองเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมนั้น จะใช้อาวูรที่เป็นเครื่องมือตีในการรำไม่ได้ใช้เครื่องมือรำ

2. กระบวนการเรียนรู้ฝึกหัด ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ในส่วนของชั้นเรียนวิชาสามัญ และชั้นเรียนวิชานาฏศิลป์

ชั้นเรียนวิชาสามัญ การสอนกระบี่จะสอนตามหลักการฝึกวิชาทักษะทั่วไป คือ ผู้สอนซึ่งเป็นครูในหมวดวิชาพลศึกษาจะสาธิตเป็นแบบให้ดูสองถึงสามครั้ง จากนั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติเอง โดยครูบอกทีละขั้นตอนโดยไม่แสดงให้ดู ให้ผู้เรียนทำเช่นนี้ประมาณสองถึงสามเที่ยว จากนั้นให้แยกย้ายกันไปฝึกซ้อมเอง เมื่อเรียนแล้วจะสอบทันที พอซ้อมได้ก็มาสอบ หรืออาจสอบสลับตาต่อไป เพราะถ้าทิ้งไว้นาน ผู้เรียนจะลืม การสอบจะต้องสอบครบที่เรียนทั้งท่าไม้รำต้องครบ 6 ไม้รำ พิจารณาความถูกต้องและความสวยงาม ผู้สอนบอกว่าผู้เรียนที่เรียนเอกโขนละครจะรำได้สวยงามกว่าพวกที่เรียนดุริยางค์ไทย การสอบวิชานี้มีสอบข้อเขียนปลายภาคเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และท่าของการรำ แต่ไม่มีการให้ผู้เรียนทำรายงาน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า นักศึกษาทุกคนในวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้งเอกโขนละคร และดุริยางค์จะผ่านการเรียนวิชากระบี่เป็นหลักสูตรนาฏศิลป์ตอนต้นมาแล้ว

ชั้นเรียนวิชานาฏศิลป์

กระบี่กระบองจัดเป็นวิชาเลือกในนาฏศิลป์ชั้นกลางปี 3 ผู้สอนเป็นครูโขน (สิง) กระบวน การในการเรียนมีดังนี้

1) คัดเลือกผู้เรียน โดยกำหนดเฉพาะนักศึกษาที่เรียนวิชาเอกโขนละคร เพราะต้องการคุณภาพ และต้องการให้เรียนแล้วไปใช้ได้จริง นักศึกษาโขนละครจะต้องไปแสดงละคร จึงมีโอกาสนำความรู้ไปใช้ได้มากกว่านักศึกษาวิชาเอกอื่น นอกจากนี้มีการทดสอบผู้เรียนก่อนที่จะรับลงทะเบียน โดยเด็กที่ตกใจง่าย แสดงอาการกลัวเมื่อมีเหตุการณ์มาถึงตัว ไม่แข็งแรงพอ หรือมีปฏิกิริยาว่าไม่ชอบกิจกรรมของการเตะ การต่อสู้ผู้สอนจะแนะนำให้ไปเรียนวิชาอื่นแทน

2) การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน บรรยากาศในการเรียนจะเข้มงวด จริงจัง ผู้สอนให้เหตุผลว่า "เป็นกุศโลบายของครูเองที่ไม่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนวิชานี้แล้วรู้สึกเป็นเล่น ไม่เอาจริงเอาจัง ทำมาสนิทกับครู หัวเราะสนุกสนานไม่ได้ ต้องเอาจริง และครูจะดูจริง ๆ" ผู้เรียนให้ความคิดเห็นเรื่องบรรยากาศในชั้นเรียนว่า "ก็โหดดีค่ะ ก็คืออาจารย์ก็ดุนะ เอาจริงเอาจัง บางครั้งถ้าเล่นนี่เจอดี..." (สัมภาษณ์นักศึกษาหญิง, 2 กันยายน 2540) แต่ที่สังเกตการสอนผู้เรียนไม่ได้กลัวครูอย่างมากมายอะไร เพียงแต่เกิดการรับรู้ว่าจะเวลาเรียนวิชานี้ไม่ควรทำเป็นเล่น ควรจะเอาจริงเอาจัง อย่างไรก็ตามบรรยากาศของการเรียนก็เป็นที่ประทับใจผู้เรียน "ครูผู้สอนคอยแนะนำ เอาใจใส่นักเรียนดี ช่วยเหลือจนกระทั่งให้ทำได้ จึงยอมขึ้นท่าใหม่ ทุกคนต้องได้ก่อน" (สนทนากลุ่ม, 9 กันยายน 2540) และ "ต้องไปพร้อม ๆ กัน ให้ความสนุกไม่เครียด" (สนทนากลุ่ม, 9 กันยายน 2540)

3. พิธีไหว้ครู มีการจัดพิธีไหว้ครูทุกปี โดยกระทำพร้อมกับการไหว้ครูของนาฏศิลป์ ไม่มีพิธีไหว้ครูประจำปีกระบองโดยเฉพาะ ผู้สอนให้เหตุผลว่า

...ไปในทางเดียวกัน การเชิญเทพเจ้าอะไรก็เหมือนกัน คำอ่านโองการจำไม่ได้ แต่มีการอัญเชิญ มีเพลงตระต่าง ๆ โขนจะขาดอยู่อย่างคือ พระชันชฎุมาร เชิญเทพนี้เชิญอยู่แล้วรวม ๆ ไม่ได้เน้นพระชันชฎุมาร...

(สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2540)

...บนเครื่องไหว้จะมีเครื่องตั้งเหมือนกัน บนเวทีเลย จะมีเครื่องไม้ราวางอยู่ เขาถือรวมกันไปหมดเลย ถือเป็นทางเดียวกัน...

(สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2540)

4. วิธีสอน ครูเป็นสื่อต้นแบบ ซึ่งเป็นการสอนเช่นเดียวกับการสอนวิชาทักษะทั่วไป คือ ครูสาธิต ให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม ให้ผู้เรียนฝึกซ้อมกันเอง โดยครูเป็นผู้ตรวจสอบแก้ไขทีละคน และบางครั้งเป็นคู่ฝึกให้นักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนหญิง เพื่อให้นักเรียนหญิงตีสมจริง และทำทางเข้มแข็ง

สถานที่ฝึก

ไชยริเวณสนามบาสเกตบอลหน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมีพื้นที่ค่อนข้างคับแคบ และแดดร้อน

เวลาเรียน

การเรียนใช้เวลา 4 คาบต่อสัปดาห์ เรียนวันอังคาร และพฤหัสบดี ระหว่างเวลา 10.00-12.00 น.

คติความเชื่อ

มีความเชื่อในเรื่องระเบียบการใช้เครื่องอาวุธ เช่นเดียวกับเครื่องทางนาฏศิลป์คือ ต้องมีการไหว้ก่อนนำมาเล่น ห้ามเหยียบ ห้ามข้าม ห้ามเตะ ห้ามเขี่ย ไม่ว่าจะเป็นเครื่องไม้รำ หรือเครื่องไม้ตี เพราะถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นครู เช่นเดียวกับเครื่องดนตรี ศีระชะครุ ศีระชะโชน ของนาฏศิลป์ จะต้องไม่วางที่พื้น ผู้เรียนได้ให้สัมภาษณ์ว่า (11 กันยายน 2540) "ก่อนแสดงก็ยกมือไหว้ก่อน...ถือว่าเขามีครู...ผมถือของทุกอย่างที่ใช้ในการแสดงมีครูหมด..."

สำหรับการครอบมวงกลมไม่เคร่งครัดว่าการแสดงทุกครั้งจะต้องมีครูไปครอบมวงกลมให้ แต่การครอบครั้งแรกครูจะทำให้ก่อน โดยใช้คาถาหัวใจพระพุทธเจ้ากำกับก่อนการสอนมวงกลมให้ศิษย์ จากนั้นเมื่อไปแสดงที่ใด ผู้แสดงจะสวมมวงกลมเอง การไปแสดงตามที่ต่าง ๆ ไม่มีกรรมนำเครื่องตั้งไปใช้ในพิธีไหว้ครูก่อนการแสดง โดยผู้สอนให้เหตุผลว่าชนลำบาก และจะทำงานก็แพง จึงนำแต่อาวุธที่แสดงไปเท่านั้น ก่อนแสดงผู้แสดงจะยกมือไหว้ครูทุกคน เชื่อมันอยู่ในตัวเองว่าตัวเองมีครูบาอาจารย์อยู่แล้วว่า

...ครั้งแรกผมจะสวมให้เขาทุกคน...หลังจากเรียนกับผมแล้ว และจะไปแสดง ตัวผมจะไปด้วย ผมก็จะสวมให้เขา ผมจะตั้งนะโมสามจบ แล้วก็อิติปิโส วิเสเสอิ สามให้เขา แล้วต่อไปเขาสวมเอง...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 2 กันยายน 2540)

แสดงว่าผู้สอนไม่พิถีพิถันเรื่องของการไหว้ครูก่อนแสดง หรือการจัดทำเครื่องตั้งเพื่อใช้ในการแสดงมากนัก

ความคาดหวัง ความรู้สึก และความคิดเห็นของผู้สอน และผู้เรียนที่มีต่อวิชากระบี่กระบอง

ความคาดหวัง ความรู้สึก และความคิดเห็นของผู้สอน และผู้เรียนที่มีต่อวิชากระบี่กระบอง มี

ดังนี้

...ชอบกระบี่กระบองมาตั้งแต่เด็ก...เพราะได้ดูละครจากเรื่องขุนศึก...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 28 สิงหาคม 2540)

..เห็นพวกท่านที่เขาเล่นกระบี่กระบองก็รู้สึกชอบมาแล้ว ...การแสดงดูแล้วแข็งแรง บึกบึน ...พอบอกว่าเรียนไว้ก็ดีเพราะเดี๋ยวนี้หายากแล้ว ศิลปะพวกนี้ ...อยากให้คนอื่นได้เห็นว่าเป็นศิลปะของไทย ไม่ใช่ของใคร ควรจะรักษาเอาไว้...

(สัมภาษณ์นักศึกษาชายคนที่ 1, 11 กันยายน 2540)

...ประทับใจลีลาของกระบี่กระบอง ลีลาพลองไม้สั้น...

(สัมภาษณ์นักศึกษาชายคนที่ 2, 11 กันยายน 2540)

...วิชานี้ช่วยป้องกันตัวได้...ประทับใจในงานศิลปะที่มีทำรำ...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน, 9 กันยายน 2540)

นอกจากนี้ผู้สอนและผู้เรียนมีความคิดว่า การเรียนกระบี่กระบองทำให้เกิดสิ่งต่อไปนี้

...ใช้ในการต่อสู้ป้องกันตัว... ไข้แสดงในร้านอาหาร ได้ออกกำลังกาย ได้รักษาศิลปะของชาติไว้...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 2 กันยายน 2540)

...ฝึกความอดทน... สุขภาพดี ได้สมาธิ ฝึกสมอง... สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า... อารมณ์เย็นขึ้นไม่ผลิผลลาม... อาจารย์จะบอกอยู่เรื่อยๆว่ากระบี่กระบองนี้สอนเพื่อป้องกันตัว ไม่ใช่เอาไปแกล้งผู้อื่นหรือเอาไปทำให้ผู้อื่นเสียหายพ่ายแพ้...

(สัมภาษณ์นักศึกษาชายคนที่ 1, 11 กันยายน 2540)

...ให้ความอดทนมาก... ตั้งใจ มีสมาธิ ป้องกันตัวได้... ร่างกายแข็งแรง... ที่เรียนมานี้ก็ควบคุมสติเราได้อยู่แล้วไม่ไห้ผลิผลลาม...

(สัมภาษณ์นักศึกษาชายคนที่ 2, 11 กันยายน 2540)

...เพื่อความแข็งแรง ไข้ป้องกันตัว...

(สัมภาษณ์นักศึกษาหญิงคนที่ 1, 5 กันยายน 2540)

...ไข้ป้องกันตัวเองได้... ไปแสดงอาชีพ ฝึกความอดทน ได้ออกกำลังกาย มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง อดทนมากขึ้น มีสมาธิมากขึ้น...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน, 9 กันยายน 2540)

สิ่งที่ผู้เรียนได้รับคือ การมีสมาธิ มีความอดทน สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เยือกเย็นขึ้น และร่างกายแข็งแรง

ประวัติของผู้สอนวิชากระบี่กระบอง

วิชากระบี่กระบองในสายสามัญ

ผู้สอนกระบี่กระบองสายสามัญในวิทยาลัยนาฏศิลป์ ได้แก่ อาจารย์กวีพันธ์ บุญสิทธิ์ อาจารย์หมวดวิชาพลานามัย อาจารย์กวีพันธ์ บุญสิทธิ์ จบการศึกษาจากวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชุมพร และศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ที่วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี ขณะที่ศึกษาในวิทยาลัยพลศึกษาได้เรียนกระบี่และดาบสองมือตามหลักสูตรของวิทยาลัยพลศึกษา วิธีการเรียนในวิทยาลัยพลศึกษา ขณะนั้นจะต้องให้ถูก

จังหวัด สวายนาม มีการเปิดเพลงให้นักศึกษารำตามเพลง ผู้สอนจะเข้มงวดว่านักศึกษาจะต้องสอบรำให้ได้ทุกไม้รำ ให้ถูกต้องสวยงาม ขณะที่เรียนนั้นวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชุมพรยังไม่มีชมรมกระบี่กระบอง เมื่ออาจารย์กวีรินทร์สำเร็จการศึกษาแล้วได้ไปสอนที่โรงเรียนหลังสวนระยะหนึ่ง ต่อมากจึงเข้ารับราชการในวิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพ เมื่อปลายปี พ.ศ.2528 และเริ่มต้นสอนวิชากระบี่กระบองตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน การสอนในระยะแรก หลักสูตรวิชากระบี่จะมีสอนทั้งเทอมต้นและเทอมปลาย เนื้อหาวิชาจึงแบ่งออกเป็นเทอมต้น สอนพรหมนั่ง ถวายบังคม ไม้รำที่ 1-6 และเทอมปลายสอนพรหมยืน ไม้รำที่ 7-12 และการกลับหัวสนาม การต่อสู้เล็กน้อย ต่อมาเมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตรในปี พ.ศ.2533 กระบี่สอนภายในเทอมเดียวคือ เทอมปลาย เนื้อหาการสอนได้เปลี่ยนแปลงไป สอนเพียงพรหมนั่ง ถวายบังคม ไม้รำ 6 ไม้รำ และกลับหัวสนามเท่านั้น ไม่มีการจัดกิจกรรมการแสดง

วิชากระบี่กระบองในสาขานาฏศิลป์

การสอนกระบี่กระบองในระยะแรกผู้สอนได้แก่ อาจารย์นิวัตร เก่าว์ทริฎญ ลูกศิษย์ค่ายบ้านลูกช่างหล่อ ต่อมาเมื่ออาจารย์ท่านนี้เสียชีวิต อาจารย์สราชัย ทรัพย์แสนดี ได้เป็นผู้สอนวิชานี้มาจนถึงปัจจุบัน อาจารย์สราชัย ทรัพย์แสนดี เป็นศิษย์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ เรียนวิชาเอกโขนละคร มีความสนใจด้านการต่อสู้มาตั้งแต่เด็ก พอเริ่มมาเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 หรือหลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นต้นก็เริ่มเรียนกระบี่กระบอง แต่สมัยที่อาจารย์สราชัยเรียนนั้น วิชากระบี่กระบองยังไม่เป็นวิชาเลือกในหลักสูตร เพียงแต่ผู้ใหญ่ให้การส่งเสริมโดยใช้เวลาเรียนในวิชาโขนทุกวันศุกร์ ประมาณหนึ่งหรือสองชั่วโมงมาเรียนกระบี่กระบอง อาจารย์ที่สอนกระบี่กระบองให้เป็นที่แรกคือ อาจารย์นิวัตร เก่าว์ทริฎญ เมื่ออาจารย์มีพื้นความสนใจด้านการต่อสู้อยู่แล้วจึงเรียนรู้ได้เร็ว ต่อมาอาจารย์ชำนาญ เสดะกลัมภ์ ได้เข้ามาช่วยให้ความรู้เพิ่มเติม นอกจากนี้ท่านยังได้ศึกษาเพิ่มเติมจากสำนักดาบศรีไตรรัตน์ด้วย เมื่อเรียนจบการศึกษาได้บรรจุเข้าทำการสอนในวิทยาลัยนาฏศิลป์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 ในระยะแรกนั้นวิชากระบี่กระบองยังไม่มีการกำหนดเป็นวิชาเลือกในหลักสูตร อาจารย์เพียงแต่รับสอนผู้ที่จะไปแสดงต่างประเทศ และตัวอาจารย์แสดงตามห้องอาหาร แสดงตามงานต่าง ๆ ต่อมาเมื่อวิชากระบี่กระบองเข้ามาเป็นวิชาเลือก และอยู่ในความรับผิดชอบของอาจารย์สราชัย อาจารย์ได้ขอให้กำหนดให้วิชานี้เป็นวิชาเลือกเฉพาะเด็กเอกโขนละครเท่านั้น เพราะท่านคิดว่าเด็กที่เรียนเอกโขนละครจะสามารถนำวิชานี้ไปใช้แสดงต่อไปได้ เนื่องจากอาจารย์สราชัยจะสอนเพื่อเสริมในเรื่องของการแสดงมากกว่าสอนเพื่อให้เป็นนักต่อสู้ เพื่อให้การแสดงละครเกี่ยวกับการต่อสู้ สมจริง สำหรับการนำท่าของกระบี่กระบองไปใช้กับการแสดงโขนนั้นจะมีในการเล่นโขนตอนหนึ่งคือ องคต่ายักษ์ขั๊กกะหลัน จะใช้ท่าพรหมลีหน้าของกระบี่กระบอง การรำหนักนี้จะใช้คนที่เล่นกระบี่กระบองเป็น (สัมภาษณ์ผู้สอน, 25 สิงหาคม 2540) วิชานี้จะเป็นการเสริมทักษะของผู้ที่เรียนรำละคร และเรียนโขน แต่ถ้าเป็นการแสดงละครปลุกใจ เช่น ละครของหลวงวิจิตรวาทการ ที่มีการต่อสู้ จะนำมาใช้มาก (สัมภาษณ์ผู้สอน, 23 สิงหาคม 2540) อย่างไรก็ตามการเรียนกระบี่กระบองจะช่วยเสริมด้านความคล่องแคล่วของผู้ที่แสดงโขน

สรุปข้อมูลวิทยาลัยนาฏศิลป์

วิทยาลัยนาฏศิลป์ เป็นสถานศึกษาเฉพาะที่มีเรียนวิชาสามัญและเรียนวิชานาฏศิลป์ ดังนั้น วิชากระบี่กระบองจึงมี 2 สถานภาพ คือ เป็นวิชาพลศึกษา และเป็นวิชาเลือกเสรีของหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นกลาง และวิชาชีพเลือก สำหรับนาฏศิลป์ชั้นสูง การสอนวิชาพลศึกษาจากเนื้อหาที่สอนจะพบว่า ผู้สอนสอนไม่ครบแบบแผนของการแสดง และจะเน้นการรำมากกว่าการต่อสู้ สำหรับการสอนในส่วนของวิชานาฏศิลป์นั้น เนื่องจากมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้พอที่จะนำไปจัดละครประวัติศาสตร์ และ แสดงละครประวัติศาสตร์ได้ถูกต้อง มีความรู้ที่สามารถนำไปแสดงเผยแพร่ให้แก่ชาวต่างประเทศได้ สิ่งที่เน้นจึงเน้นท่าทางของการต่อสู้ ทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ด้านการต่อสู้ป้องกันตัวเป็นผลทางอ้อม วิชาเลือกนี้กำหนดเฉพาะนักศึกษาวิชาเอกโขนละครเท่านั้น เพื่อผู้เรียนจะได้นำความรู้ไปใช้ได้จริงในการแสดง ปีการศึกษา 2540 มีนักศึกษาเลือกเรียนวิชานี้เพียง 18 คน นับว่าน้อยกว่าทุกปีที่ผ่านมา และน้อยกว่าวิชาเลือกอื่น ๆ

ผู้สอนวิชาเลือกกระบี่กระบองในส่วนของนาฏศิลป์เป็นผู้ที่มีความชำนาญในเรื่องของการต่อสู้ป้องกันตัวมาก และมีความตั้งใจในการสอน โดยมีการคัดเลือกผู้ที่สนใจเรียนและไม่กลัวการต่อสู้เป็นอันดับแรก มีการสร้างบรรยากาศในการสอนที่เข้มงวดจริงจังเพื่อให้ผู้เรียนเรียนแบบเป็นเล่น หรือแสดงออกไม่เข้มแข็ง (โดยเฉพาะนักศึกษาหญิง) ทำให้ผู้เรียนทุกคนมีความตั้งใจเรียนมาก ผลพลอยได้จากการเรียนคือทำให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในการป้องกันตัวได้จริง นอกจากนี้ผู้สอนได้อบรมความประพฤติ และการนำความรู้ไปใช้ควบคู่กับการสอนทักษะด้วย

5.1.5 โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม

โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคมเป็นโรงเรียนมัธยมสหศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา ตั้งอยู่บนถนนพระราม 3 เขตยานนาวา ชุมชนที่อยู่รอบโรงเรียนประกอบด้วยทางด้านทิศตะวันออกเป็นชุมชนโรงปูน ทางด้านทิศเหนือเป็นชุมชนเจ้าพระยา 1 และทางทิศตะวันตกเป็นชุมชนเจ้าพระยา 2 โรงเรียนมีพื้นที่ทั้งหมด 14 ไร่ 3 งาน 80 ตารางวา มีอาคารเรียนทั้งสิ้น 4 หลัง อาคารประกอบ 6 หลัง สถานที่สำหรับเรียนกิจกรรมพลศึกษาเกษม 3 แห่ง ได้แก่ สนามหญ้าหน้าอาคารเรียน 1 ติดถนนพระราม 3 สนามปูนซีเมนต์อยู่ระหว่างอาคาร 2 และ 3 ไต้ถุนอาคาร 14 ติดแม่น้ำเจ้าพระยา (ภาคผนวก) และบริเวณห้องที่จัดไว้ในอาคารเรียน สำหรับกีฬาในร่มบางประเภท เช่น ปิงปอง ยิมนาสติก เป็นต้น โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคมได้รับรางวัลดีเด่น กรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2533 รางวัลห้องสมุดโรงเรียนดีเด่น กรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2534 รางวัลโรงเรียนสิ่งแวดล้อมดีเด่น กรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2538

โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคมมีจำนวนนักเรียนประมาณ 1,700 คน จัดเป็นโรงเรียนมัธยมสามัญศึกษาขนาดใหญ่ จำนวนห้องเรียนในแต่ละชั้นมีรายละเอียดดังนี้

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	จำนวน 12 ห้อง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	จำนวน 12 ห้อง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	จำนวน 12 ห้อง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	จำนวน 4 ห้อง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	จำนวน 5 ห้อง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	จำนวน 4 ห้อง

จำนวนนักเรียนแต่ละห้องในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนประมาณ 35 - 42 คน จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนประมาณ 17 - 25 คน โรงเรียนนี้นักเรียนจะเลือกโปรแกรมการเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โปรแกรมดังกล่าวประกอบด้วย โปรแกรมวิทย์-คณิต คณิต-อังกฤษ คหกรรม นาฏศิลป์ ธุรกิจ และช่างอุตสาหกรรม ซึ่งในแต่ละโปรแกรมจะมีนักเรียนมากน้อยต่างกัน จำนวนครูทั้งหมดในโรงเรียนมีจำนวน 107 คน เป็นครูในหมวดพลานามัย 8 คน

วิชากระบี่กระบองในโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคมมีอยู่ 2 ลักษณะคือ เป็นวิชาพลศึกษาวิชาหนึ่งในหมวดวิชาพลานามัย และเป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มของจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร สำหรับการเป็นวิชาพลานามัยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการนั้น โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคมได้กำหนดให้วิชากระบี่กระบองเป็นวิชาพลานามัยบังคับเลือกในภาคการศึกษาต้น และเป็นวิชาพลานามัยบังคับแทนในภาคการศึกษาปลาย จึงทำให้มีการเรียนการสอนวิชากระบี่กระบอง 2 ภาคการศึกษา โดยเรียนสัปดาห์ละ 1 คาบ เนื้อหาการสอนได้จัดตามแนวหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ระบุไว้ ในคำอธิบายรายวิชา พ 204 พลานามัย 4 บังคับแทน ดังนี้

...ให้มีส่วนร่วมและปฏิบัติจริงในกิจกรรมกายบริหาร การออกกำลังกายด้วยกิจกรรมกระบี่กระบองเบื้องต้น ในเรื่องการป้องกันตัว การหลบหลีกการตีลูกไม้ การรำ และอื่น ๆ อย่างปลอดภัย และสนุกสนาน หรืออาจนำกิจกรรมพลศึกษาอื่น ๆ ที่มีคุณค่าเท่าเทียมกับกระบี่กระบองเบื้องต้นมาแทนตามความเหมาะสม พร้อมทั้งให้เรียนรู้การป้องกันการแก้ไขการเสริมสร้างสุขภาพ เพื่อให้รู้หลักและวิธีการออกกำลังกายที่ถูกต้องมีทักษะ มีสมรรถภาพทางกายและทางจิต มีระเบียบวินัย เห็นคุณค่า และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน...

สำหรับวิชาฟิสิกส์บังคับเลือก ผู้เรียนสามารถเลือกได้จากกิจกรรมพลศึกษาทั้งหมด 16 กิจกรรม ซึ่งแบ่งเป็นกิจกรรมกีฬาบุคคลหรือคู่ กิจกรรมกีฬาทีม กิจกรรมกีฬาหรือกิจกรรมพลศึกษาอื่น ๆ วิชากระบี่จัดเป็นกิจกรรมกีฬาหรือกิจกรรมพลศึกษาอื่น ๆ มีคำอธิบายรายวิชาเหมือนกับทุกวิชาดังนี้

...ศึกษาหลักการเกี่ยวกับกิจกรรมพลศึกษาและกีฬา ฝึกทักษะการบริหารกาย การเคลื่อนไหวพื้นฐานและการเล่นกีฬาตามลำดับขั้นตอน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมพลศึกษาและกีฬา มีทักษะในการเล่นกีฬา มีคุณธรรม เห็นคุณค่าของกิจกรรมพลศึกษาและกีฬา สามารถนำไปประยุกต์ให้เห็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน...

อย่างไรก็ตามผู้สอนได้มีการจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกันทั้ง 2 ภาคการศึกษา กล่าวคือ ในภาคการศึกษาต้นจะเป็นการเรียนการสอนขั้นพหุมนั่ง พรหมยืน และท่าดีต่อสู้ ภาคการศึกษาปลายจะสอนท่าไม้รำของกระบี่ ซึ่งอาจสอนไม่ครบทั้ง 12 ไม้รำ โดยผู้สอนจะเลือกสอนท่ารำที่จะเป็นท่าที่เป็นท่าพื้นฐานของท่าอื่น ๆ เช่น ไม้รำที่ 2 และไม้รำที่ 3 โดยไม้รำที่ 3 จะเป็นท่าทักษะของไม้รำที่ 1 และ ไม้รำที่ 6 เป็นต้น (สัมภาษณ์ผู้สอน, 13 สิงหาคม 2540) และสอนท่าของการต่อสู้ และระเบียบการแสดงกระบี่กระบองทั้งหมด การสอนจะเป็นการสอนปฏิบัติเน้นท่ารำที่ถูกต้องโดยไม่มีเพลงประกอบ การวัดผล จะให้คะแนนท่ารำ 40 คะแนน เพราะท่ารำมีมาก คะแนนการตี 30 คะแนน โดยจะเน้นพื้นฐานที่ถูกต้องของท่าตี การเดิน การวาดดาบ

สำหรับกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้แก่ ชุมนุมกระบี่กระบองนั้นเป็นชุมนุมที่จัดตั้งขึ้น มีสถานภาพทั้งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นชุมนุมอิสระที่มีการฝึกซ้อมในเวลาเย็น เนื่องจากการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาจะจัดให้มีชั่วโมงกิจกรรมให้แก่นักเรียนทุกชั้นสัปดาห์ละ 1 คาบ โรงเรียนต้องจัดให้มีชุมนุมต่าง ๆ ในโรงเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคมนได้จัดชั่วโมงกิจกรรมสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไว้ในวันพุธ คาบเรียนที่ 7 (ระหว่างเวลา 14.40 - 15.30 น.) ชุมนุมกิจกรรมทั้งหมดมี 15 ชุมนุม ได้แก่ กีฬา ดนตรี จริยธรรม คณิตศาสตร์ อังกฤษ นาฏศิลป์ สิ่งประดิษฐ์ กองร้อย (ลูกเสือ) ห้องสมุด นันทนาการ สอดทัศนศึกษาพยาบาล ศิลปะ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และกระบี่กระบอง ชุมนุมที่มีนักเรียนเลือกมากที่สุด ได้แก่ ชุมนุมกีฬา มีประมาณ 160 คน กีฬาที่จัดให้ได้แก่ บาสเกตบอล วอลเลย์บอล แบดมินตัน ปิงปอง ตะกร้อ ฟุตบอล และเปตอง โดย 3 ชุมนุมแรกจะมีสมาชิกชุมนุมมากที่สุด สำหรับชุมนุมกระบี่กระบองเป็นชุมนุมที่มีลักษณะเป็นทั้งชุมนุมกิจกรรมในเวลาเรียน และชุมนุมอิสระที่ทำการสอนนักเรียนในเวลาเย็นหลังเลิกเรียน ในโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคมนมีชุมนุมลักษณะนี้ 3 ชุมนุมคือ ชุมนุมลูกเสือ ชุมนุมดนตรีสากล (โยชวาทิต) และชุมนุมกระบี่กระบอง

ชุมนุมกระป๋องของโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคมกำเนิดมาจากความคิดริเริ่มของ รัตตันทกเกษม ในขณะที่ดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าหมวดพลานามัย เนื่องจากในปลายปี พ.ศ.2537 โรงเรียนจัดงานสืบสานวัฒนธรรมไทยขึ้น โดยให้มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความเป็นไทยหลายประเภท รวมทั้งจัดให้มีการแสดงกระป๋องของด้วย อาจารย์รัตตันทกได้จัดการหานักเรียนมาฝึกซ้อมกระป๋องนอกเวลาเรียนเพื่อการแสดงในงานครั้งนี้ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีทั้งหมด 6 คน เริ่มฝึกจากท่าพื้นฐานเหมือนกัน จากนั้นให้ผู้เรียนแยกฝึกตามอาวุธ อาจารย์รัตตันทกซึ่งขณะนั้นมีภาระรับผิดชอบงานทางฝ่ายวิชาการไม่ค่อยมีเวลาว่างมาสอน จึงให้นักเรียนฝึกเองตามแบบในหนังสือของอาจารย์ฟอง เกิดแก้ว หลังจากงานสืบสานวัฒนธรรมไทยผ่านไป อาจารย์รัตตันทกได้ไปติดต่อกรมพลศึกษาขอส่งทีมกระป๋องของเข้าร่วมการแข่งขันกระป๋องของนักเรียนของกรมพลศึกษา ในปีการศึกษา 2538 นักเรียนกลุ่มดังกล่าวจึงต้องทำการฝึกซ้อมกันต่อไปด้วยตนเอง จนอาจารย์สุรพล บัวกานทอง เห็นความตั้งใจจริงของนักเรียนกลุ่มนี้จึงมาทำการสอนให้และฝึกจนได้รับเหรียญรางวัลในปีแรกของการแข่งขัน ชุมนุมกระป๋องได้รับการก่อตั้งอย่างเป็นทางการในปีการศึกษา 2539 โดยมีงบประมาณสนับสนุนปีแรก 2,000 บาท และในปีการศึกษา 2540 ได้รับงบประมาณ 20,000 บาท พร้อมทั้งได้รับการอนุมัติให้จัดซื้อเครื่องตั้งอาวุธ เพื่อใช้ในพิธีการต่าง ๆ ของชุมนุมกระป๋อง จำนวนสมาชิกในชุมนุมจากเริ่มแรกมีจำนวน 6 คน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 89 คน กิจกรรมของชุมนุมประกอบด้วยการฝึกซ้อมการต่อสู้ด้านอาวุธต่าง ๆ ในเวลาเย็นเมื่อเลิกเรียนแล้ว เพื่อเตรียมฝึกคนเข้าแข่งขันในปีการศึกษาต่อไป และมีกิจกรรมบริการสังคมตามแต่หน่วยงานจะขอมา เช่น งานของสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม งานพิธีเปิดกีฬา งานศพที่จัดขึ้นบริเวณวัดช่องลม (ข้างโรงเรียน) งานแสดงเนื่องในโอกาสวันเด็กที่สวนสยาม เป็นต้น

การบริหารกิจกรรมของชุมนุม ชุมนุมนี้เป็นชุมนุมที่ผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนได้ด้วยความสมัครใจทุกชั้น โดยได้มีการโฆษณาว่า "ยินดีรับเด็กทุกคนเข้ามาอยู่ในชุมนุม ถ้ามาซ้อมทุกเย็นจะได้รับการพิจารณาคะแนนในวิชาพลานามัยเป็นพิเศษ แต่ถ้าแข่งได้เหรียญทองจะได้สิทธิ์หมดทุกวิชาในหมวดพลานามัย" (สัมภาษณ์ผู้สอน, 13 สิงหาคม 2540)

ผลงานของชุมนุมกระป๋องตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 - 2540 มีดังนี้

ปีการศึกษา 2538

รุ่นอายุ 14 ปี ชาย	เหรียญทอง	กระป๋อง
	เหรียญเงิน	ดาบสองมือ
รุ่นอายุ 16 ปี ชาย	เหรียญเงิน	กระป๋อง
	เหรียญทองแดง	พลอง และพลอง-ไม้ศอก

ปีการศึกษา 2539

รุ่นอายุ 14 ปี ชาย	เหรียญทอง เหรียญทองแดง	กระบี่, ดาบสองมือ พลอง, ง้าว
รุ่นอายุ 16 ปี ชาย	เหรียญทอง เหรียญเงิน เหรียญทองแดง	พลอง-ไม้ศอก กระบี่, ดาบสองมือ ง้าว

ปีการศึกษา 2540

รุ่นอายุ 14 ปี ชาย	เหรียญทอง เหรียญเงิน	กระบี่, ดาบ-โล่ ดาบสองมือ, ง้าว, พลอง-ไม้ศอก
รุ่นอายุ 14 ปี หญิง	เหรียญทอง เหรียญเงิน	ดาบสองมือ กระบี่, ดาบ-โล่
รุ่นอายุ 16 ปี ชาย	เหรียญเงิน เหรียญทองแดง	ง้าว, ดาบ-โล่ กระบี่, ดาบสองมือ, ง้าว
รุ่นอายุ 18 ปี ชาย	เหรียญทอง เหรียญเงิน	พลอง-ไม้ศอก กระบี่, ดาบสองมือ, ดาบ-โล่, พลอง, ง้าว
รุ่นอายุ 18 ปี หญิง	เหรียญทอง ได้รับรางวัล	กระบี่, ดาบสองมือ ถ้วยคะแนนรวมประเภททีม

ระบบการถ่ายทอด**1. เครื่องมือที่ใช้สอน**

ในชั้นเรียนปกติ จะสอนอาวุธกระบี่ ตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

ในชมรมกระบี่กระบอง สอนอาวุธหลัก 4 ประเภท คือ กระบี่ ดาบสองมือ พลอง ง้าว และเสริมด้วยไม้สั้น

การใช้อาวุธไม้สั้นในการรำ ไม้ได้ไซ้ไม้รำ แต่ชมรมกระบี่กระบองได้จัดซื้อเครื่องตั้งเพื่อใช้ในพิธีไหว้ครู ในปี พ.ศ.2540

2. กระบวนการเรียนรู้ฝึกหัด แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ในชั้นเรียนปกติ และในชมรม

ในชั้นเรียนปกติ ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1) การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ผู้สอนจะสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกในการเรียน และรู้สึกว่าการฝึกหัดเป็นวิชาที่ง่ายเกิดความรักที่จะเรียน

...ผมจะพยายามทำให้เห็นว่าวิชานี้ง่าย...ผมจะใช้เทคนิคทุกอย่าง เช่น พุดเล่นบ้าง ล้อเล่นบ้าง...

...เด็กบางคนเมื่อในภาคทฤษฎีในตำรา บางคนก็จะเบื่อไม่ชอบ ภาคของพลศึกษา คือต้องสู้กัน ผมก็พยายาม จะทำอะไรให้ทั้งสองภาคนี้สนุก...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 28 สิงหาคม 2540)

2) วิธีการสอน เป็นการสอนที่มีครูเป็นสื่อต้นแบบ สอนโดยวิธีการเช่นเดียวกับการสอนวิชาทักษะทั่วไป คือ ครูสาธิตการสอน ให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม ผู้เรียนฝึกซ้อมกันเอง และครูคอยให้คำแนะนำแก้ไข

...อาจารย์ทำให้ดูก่อน พุดไปทำไป... แสดงเป็นแบบให้ทำตาม ...อาจารย์จะตามดูทีละคน...ดูว่าใครทำผิด ทำตาม สอนก่อนแล้วค่อยเรียกออกมาแสดง แยกย้ายกันฝึกปฏิบัติ...ฝึกซ้อมกันเอง...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน, 15 สิงหาคม 2540)

ในชมรม

1) ทำชมรมให้เป็นตลาดวิชา โดยการสอนวิชาให้ทุกคนที่ต้องการเรียน ไม่มีการทวงหรือปกปิดความรู้

...ผมสังเกตดูว่าเด็กชักจะเริ่มเบื่อกับวิชานี้ ...ถ้าเราไม่มีจุดดึงดูดใจเขาเนี่ย สอนเทคนิคใหม่ ๆ สอนอะไรที่ง่าย ๆ ...ถ้าเรามัดตรอเขามากินนี้ เขาไม่มากินหรอก... ถ้าเราเอาไปป้อน ...เขาตั้งใจแล้วเขาจะมา เขาจะชวนเพื่อนมากิน ผมจึงปรับ...เดิมรุ่นพี่ทวงวิชา ผมไม่ทวง ของผมนี้ใครมาเรียนได้เลย คนไหนใครก็ได้ อยากจับดาบ มาเลย...ผมจะสอนให้ ถ้าเขาตั้งใจ เขาก็จะซ้อมต่อไป ถ้าเขาไม่ชอบ...เขาก็เลิกไป...

2) การสอนในชมรมจะเหมือนการสอนในชั้นเรียน แต่สื่อต้นแบบจะมีทั้งครูและรุ่นพี่

3) อบรมดูแลด้านความประพฤติ และเอาใจใส่ผู้เรียนในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการเรียน ด้านการให้คำปรึกษา นักเรียนบางคนจึงบอกว่า "ดีกว่าพ่อเขาเสียอีก เพราะพ่อเขาไม่เคยดูแลเขาเลย" นอกจากนี้สิ่งที่ผู้สอนเตือนนักเรียนอยู่ตลอดเวลาคือ "กระบี่กระบองเป็นการแสดงเพื่ออนุรักษ์ศิลปะการต่อสู้ของเราไว้เท่านั้น ไม่ใช่เอาไปรังแกใคร และได้สอนผู้เรียนตั้งแต่การเริ่มเรียนขั้นตอนแรกของการเรียนกระบี่กระบอง คือ "การขึ้นพรหม" ว่า

...ให้คนที่เรียนวิชานี้มีพรหมวิหารสี่ในใจ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เพราะคนที่เรียนวิชานี้ ถ้าไม่มีพรหมวิหารในใจแล้ว จะไปทำร้ายคนอื่นได้...

3. พิธีไหว้ครูประจำปี

มีการจัดพิธีไหว้ครูเป็นประจำทุกปีการศึกษา ดังนั้นผู้ที่เรียนกระบี่กระบองทุกคนต้องผ่านพิธีไหว้ครูกระบี่กระบอง ผู้สอนกล่าวว่า

...พยายามทำทุกปี เพราะเป็นความเชื่อเป็นธรรมเนียมของนักกระบี่ คือ ถ้าปีไหนไม่ทำ รู้สึกไม่สบายใจ ถ้าไม่ไหว้ครูนี้ ผมไม่มั่นใจ...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 28 สิงหาคม 2540)

สถานที่เรียน

สถานที่ในการเรียนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เรียนในชั้นเรียนจะเรียนใต้ถุนอาคารเรียน ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา

สำหรับสถานที่ในการฝึกซ้อมของชมรมจะใช้ลานซีเมนต์หน้าห้องหมวดพลานามัย ระหว่างอาคาร 2 และอาคาร 3

เวลาเรียน

ในชั้นเรียนปกติ เป็นเวลาตามตารางสอนคือ คาบละ 50 นาที

ในชมรม เวลาของกิจกรรมจะเริ่มประมาณ 15.30 น. อันเป็นเวลาเลิกเรียน และจะเลิกประมาณ 18.00 น. หรือ 19.00 น. ขึ้นกับความจำเป็นของการฝึกซ้อม นอกจากนี้บางครั้งเมื่อใกล้เวลาแข่งขันจะทำการฝึกซ้อมในวันเสาร์ด้วย

คติความเชื่อ

การสอนกระบี่กระบองของโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม ผู้สอนจะเชื่อเรื่องครุมาก จะเห็นได้จากการประกอบพิธีไหว้ครูทุกปี และมีข้อปฏิบัติการใช้อาวุธคือ ไหว้ก่อนจะนำมาเรียน ห้ามข้าม ห้ามเหยียบ ห้ามเตะ

ความคาดหวังและความรู้สึกของผู้สอน และผู้เรียน ที่มีต่อวิชากระบี่กระบอง

ความคาดหวังและความรู้สึกของผู้สอน และผู้เรียน ที่มีต่อวิชากระบี่กระบอง พอประมวลได้

ดังนี้

อาจารย์สุรพลเป็นผู้ที่มีความศรัทธาและมีความรักในวิชากระบี่กระบองมาก เพราะรู้สึกว่าเป็นวิชาของผู้ชาย และการรำดาบเป็นศิลปะ นอกจากชอบตัววิชาแล้ว อาจารย์รู้สึกว่าเป็นเพื่อน ๆ ในกลุ่มของกระบี่กระบองเป็นบุคคลที่น่าคบหาด้วย ท่านเล่าว่า

...เรียน มศว.พลนี้ ต้องเรียนกีฬาทุกประเภท ...ผมมีเพื่อนเล่นกีฬาหลายประเภทด้วยกัน...ซ้อมยิม...ซ้อมยูโด...ซ้อมมวยสากล...ก็ซ้อมไปทุกอย่างแหละครับ แต่ที่นี้ผมรู้สึกว่าเป็นเพื่อนนักกระบี่กระบองที่น่ารักหลายคนผมรู้สึกมาถูกชะตาถูกอรรถยาศัยเพื่อน ๆ ที่เป็นนักกระบี่กระบองด้วยกันซึ่งเพื่อนกลุ่มนี้มีนิสัยไม่เหมือนเพื่อนกลุ่มอื่นคือ จะมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ รู้สึกรักกันจริง ๆ...

ท่านให้เหตุผลในเรื่องนี้ว่า

...นักกระบี่กระบองด้วยกันแล้วจะต้องเอื้อเฟื้อกัน เพราะต้องเล่นคู่กันจะเก่งคนเดียวไม่ได้ ...เพราะถ้าเกิดใครเก่งคนเดียว คนอื่นก็พลาดคนอื่นก็เจ็บตัว มันจึงมีความจริงใจกัน ผูกพัน ใครผิดพลาดตรงไหนก็ตักเตือนกันได้โดยที่เพื่อนนั้นไม่รู้สึกตะขิดตะขวงใจว่าเพื่อนจะดีเกินหน้า....เพราะกระบี่กระบองเดิมพันด้วยความปลอดภัยของอีกฝ่าย ของเพื่อน ๆ ทุกคน ทุกคนจะต้องเก่งเท่ากัน จะต้องบอกจุดบกพร่อง ปิดบังกันไม่ได้เพราะถ้าพลาดขึ้นมาหมายถึงการบาดเจ็บ...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 28 กรกฎาคม 2540)

...การเรียนวิชากระบี่กระบองยากในท่าว่า การจำกัดการรำ อยากรให้มีการตีอย่างเดียวมากกว่าการรำ...ช่วยป้องกันตัว...

(สัมภาษณ์นักเรียนในชั้นเรียนปกติ, 20 สิงหาคม 2540)

...ขอท่าว่า จึงอยากเรียน...ปัจจุบันใช้ท่ามาหากินไม่ได้ แต่ช่วยให้เรามีการป้องกันตัว...

(สัมภาษณ์นักเรียนในชั้นเรียนปกติ เป็นสมาชิกชุมนุม, 6 สิงหาคม 2540)

...เป็นวิชาที่แปลก มีที่เมืองไทยแห่งเดียว จะสูญหายไป ไม่ค่อยมีคนเล่น กีฬาพวกนี้เคยทำให้ประเทศไทยอยู่มาจนถึงปัจจุบัน...

(สัมภาษณ์นักกระบี่กระบองรุ่นที่ 1, 20 สิงหาคม 2540)

...ศิลปะกระบี่กระบองสามารถใช้สู้กับบุคคลได้จริง ๆ เทอดทูนและทวงแทนวิชานี้ เพราะต่างชาติยังถ่ายทอดวิชาการต่อสู้ให้เยาวชนในชาติ เราก็ควรทำ.....รักษวิชานี้มาก เมื่อก่อนผู้ชายทุกคนต้องเป็นกระบี่กระบองถ้าย้อนกลับไปได้จะดีมาก จะทำให้กระบี่กระบองเผยแพร่ได้รวดเร็ว...

(สัมภาษณ์ประธานชุมนุมกระบี่กระบอง, 20 สิงหาคม 2540)

ผู้สอนและผู้เรียนมีความคิดว่า ควรจะต้องอนุรักษ์วิชานี้ไว้ เพราะเป็นการต่อสู้ประจำชาติและการฝึกการต่อสู้ด้วยกระบี่กระบอง จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเห็นใจกันและมีความจริงใจต่อกัน นอกจากนี้ผู้สอนและผู้เรียนคิดว่าการเรียนกระบี่กระบองทำให้เกิดสิ่งต่อไปนี้

...ทำให้อดทน คล่องแคล่วขึ้น สนุกกับคู่มากขึ้น คล่องแคล่ว มีไหวพริบ...

(สัมภาษณ์นักเรียนในชั้นเรียนปกติ, 20 สิงหาคม 2540)

...ความแข็งแรง เมื่อก่อนผมเป็นคนอ่อนแอกว่านี้เยอะ ...แบบสู้อะไรกับเขาก็ไม่ได้ สมัยนี้รู้สึกแข็งแรงกว่าเดิม ...มีไหวพริบ ...การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า...

(สัมภาษณ์นักเรียนชั้นเรียนปกติ สมาชิกชุมนุม, 6 สิงหาคม 2540)

...นักกระบี่กระบองต้องเข้มแข็ง อดทน...ใจเย็น รับผิดชอบ...

(สัมภาษณ์นักกระบี่กระบองรุ่นที่ 1, 14 สิงหาคม 2540)

...แข็งแรงขึ้น กล้าหาญ...มีความภูมิใจในความเป็นคนไทย...

(สัมภาษณ์ประธานชมรมกระบี่กระบอง, 20 สิงหาคม 2540)

...ปฏิบัติยาไวขึ้น มีสมาธิมากขึ้น มีความอดทนมากขึ้น...ต้องใช้สมอง ใจเย็น...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน, 15 สิงหาคม 2540)

และในการมีกิจกรรมชุมนุม สิ่งที่ผู้เรียนได้รับคือ ความอบอุ่น ความเป็นกันเอง เสมือนเป็นครอบครัว โดยมีความคิดเห็น ดังนี้

...รู้จักการเคารพรุ่นพี่ ครูบาอาจารย์ เป็นการให้เกียรติซึ่งกันและกัน...

(สัมภาษณ์ประธานชุมนุมกระบี่กระบอง, 20 สิงหาคม 2540)

..จะนับถือกัน จะให้เกียรติกัน ...ทั้งอาจารย์สุพล และอาจารย์รัตตินันท์ ว่า คนที่เป็นรุ่นพี่ก็เหมือนครูบาอาจารย์... พี่สอนแทนอาจารย์ ก็เหมือนกับพี่เป็นตัวแทนของอาจารย์... น้องต้องให้ความเคารพพี่...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน, 15 สิงหาคม 2540)

...ให้ความสนิทสนม เขามีความรักให้กับพวกผม แล้วก็คุยได้ หยอกล้อได้ ไม่ถือตัว รักอาจารย์ครับ บอกไม่ถูก...

...เราอยู่ด้วยกันทั้งชมรมอย่างนี้ พี่ถ่ายให้ น้องก็คือ พี่ต้องการจะให้ น้องได้ดี พี่รักน้อง เป็นแบบห่วงโซ่อย่างนี้ น้องก็รักพี่ แล้วมันจะเป็นเหมือนกับว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน...

(สัมภาษณ์นักกระโดดบ่วงรุ่นที่ 1, 14 สิงหาคม 2540)

...รุ่นพี่เป็นกันเอง ไม่ใช่อำนาจในการชมว่า ...เป็นเหมือนเพื่อนสนิท มีอะไรไม่เข้าใจ ก็จะปรึกษากัน...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน, 15 สิงหาคม 2540)

...ชมรมกระโดดบ่วงทำให้รู้สึกเหมือนเป็นครอบครัว นอกจากการซ้อมกระโดดบ่วง จะช่วยสอนการบ้าน มีปัญหาอะไรก็มาปรึกษากัน ให้ความสนิทสนมระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้องสนิทกันมากขึ้น มีปัญหาจะไม่ตีกัน...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน, 15 สิงหาคม 2540)

ประวัติผู้สอนวิชาการกระโดดบ่วง

ผู้สอนวิชาการกระโดดบ่วงในโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยายาคคือ อาจารย์สุพล บัวกันทอง อาจารย์ประจำหมวดวิชาพลานามัย เริ่มสอนวิชาการกระโดดบ่วงตั้งแต่สอบบรรจุเข้าเป็นอาจารย์ของโรงเรียน ในปี พ.ศ. 2525 เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนเดิมย้ายไปรับราชการที่จังหวัดสุรินทร์ และสอนมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 15 ปี อาจารย์สุพลจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา วิชาเอกพลศึกษา วิชาโทเทคโนโลยีทางการศึกษา ท่านเป็นผู้ที่มีความชอบวิชาการกระโดดบ่วงมาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยกล่าวว่า "ผมชอบธรรมชาติของวิชานี้ ดูเหมาะสมกับผู้ชายดี มันเป็นการฝึกความกล้าหลาย ๆ อย่าง...เคยเห็นการแสดงที่โรงเรียนตอนกีฬา...ผมรู้สึกว่าเขาทำดีนะ อยากหันตาเป็นบ้าง" (สัมภาษณ์ผู้สอน, 13 สิงหาคม 2540) เมื่อเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยได้เริ่มเรียนวิชาการกระโดดบ่วงเป็นวิชาบังคับในชั้นปีที่ 1 และหัดควงพลองแสดงในงานเฝ้าศพเพื่อน เมื่อชั้นปีที่ 2 จากนั้นจึงได้สมัครเข้าอยู่ในชมรมกระโดดบ่วงของมหาวิทยาลัยในชั้นปีที่ 3 การเรียนในชมรมรุ่นพี่จะเป็นคนสอนทักษะอาวุธแต่ละประเภท โดยเป็นแบบให้ฝึกตามและซ้อม

กันเอง ชมรมขณะนั้นมีรุ่นพี่ 2 คน และรุ่นน้องอีก 6 คน รวมเป็น 8 คน กิจกรรมในชมรมคือการฝึกซ้อม และการออกแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ ตามที่อาจารย์ผู้ดูแลจะมอบหมาย

ในด้านวิธีการเรียนในสมัยนั้น ท่านให้ความคิดเห็นว่า ในสมัยที่ท่านเรียนจากรุ่นพี่ รุ่นที่จะหวังวิชามาก กว่าที่จะเรียนได้แต่ละท่าแต่ละไม้ร้ายากมาก ลูกเล่นยาก ๆ พี่ก็จะไม่ค่อยต่อให้ "ต้องดูว่า รักจริง ๆ นะ ถึงจะต่อให้ หรือเห็นว่าทักษะพัฒนามาถึงจุดหนึ่งแล้ว จะต่อให้ไม่ต่อไป" อาจารย์เห็นว่าลักษณะของวิธีสอนดังกล่าวนี้ทำให้ผู้เรียนเมื่อหน่ายและมีพัฒนาการช้า ดังนั้นจึงทำให้วิธีการสอนของอาจารย์ในปัจจุบันเป็นลักษณะที่อาจารย์เรียกว่า "ตลาดวิชา" อย่างไรก็ตามในระยะแรกก่อนที่จะก่อตั้งชมรมกระบี่กระบอง อาจารย์สุรพลเองก็ทดสอบดูความตั้งใจของผู้เรียนอยู่นานพอสมควร จึงได้ทำการสอนอย่างจริงจัง

...เด็กชุดแรกเป็นเด็กที่เอาจริง...เขาเชื่อผม ซ้อมตามที่ผมบอก ผมไม่อยู่ ผมแอบดู เขาจะซ้อมไหม เขาก็ซ้อมตามที่ผมบอก...ผมแอบดูเขาเย็น ๆ เจอทุกทีเลย ผมก็ว่า เออ เด็กพวกนี้เอาจริง สงสัยจะทิ้งไม่ได้แล้ว...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 13 สิงหาคม 2540)

ในการจัดกิจกรรมของชมรมนี้ นอกจากจะเป็นการสร้างนักกีฬาให้แก่โรงเรียนแล้ว ผู้สอนได้ให้ความเห็นว่าเป็นการช่วยให้นักเรียนได้มีการใช้กิจกรรมในเวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักการแสดงออกทางอารมณ์อย่างสร้างสรรค์ นักเรียนบางคนมีความก้าวร้าวชอบทำลายของ ๆ โรงเรียน เช่น เตะบอลอัดผนัง ก็ให้มาตียางรถยนต์เป็นการฝึกกำลังแขนในการเรียนดาบแทน

...หน้าที่ของผมขณะนี้คือจัดกิจกรรมให้เขาเฟลิดเฟลิน และมามีส่วนร่วม จะได้ไม่ไป มั่วสุ่ม เพราะในเขตรอบโรงเรียนเป็นเขตค่ายบา้ทั้งนั้น ...เขาคิดว่าจะป้องกันเด็กเราให้พ้นจากอันตรายพวกนี้...บางคนมีความก้าวร้าว มีความกดดันก็ให้เขาแสดงออกซึ่งการต่อสู้...

และการที่นักเรียนได้เข้ามาอยู่ในชมรม ชมรมนั้นจะมีกฎระเบียบทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการคอยกำกับดูแลด้านความประพฤติ ให้ผู้ที่เข้ามาในชมรมมีการปฏิบัติตาม เป็นการกล่อมเกลานิรันดร์ไปด้วยทางอ้อม ในเวลาที่ผ่านไปเมื่อได้มีผลงานด้านเหรียญรางวัล ทำให้วัยรุ่นที่ต้องการมีความภูมิใจในตนเอง ต้องการหาจุดเด่นในตนเอง ได้เข้ามาร่วมกิจกรรมมากขึ้น

สรุปข้อมูลโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาลัย

โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาลัยเป็นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีการเลือกวิชาการปีกระบองเป็นวิชาพลานามัยบังคับแก่น และบังคับเลือก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนวิชาการปีกระบองตลอด 1 ปีการศึกษา และได้จัดกิจกรรมกระปีกระบองเป็นวิชากิจกรรมชุมนุมให้ผู้สนใจในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เลือกในวิชากิจกรรม รวมทั้งจัดเป็นกิจกรรมอิสระให้แก่เด็กที่สนใจทั่วไปทุกระดับชั้น เข้าร่วมฝึกซ้อมในเวลาเย็นหลังเลิกเรียน การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในชมรมจะมีลักษณะของการอยู่ร่วมกันแบบครอบครัว รุ่นพี่จะดูแลรุ่นน้อง โดยมีครูให้คำแนะนำและดูแล

กิจกรรมชมรมเริ่มจากมีผู้เข้าร่วมเล่นเพียง 6 คน ในปี พ.ศ.2538 ปัจจุบันมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 89 คน โรงเรียนมีผลงานในการส่งนักเรียนเข้าแข่งขันกระปีกระบองของกรมพลศึกษาต่อเนื่องกัน 3 ปี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 โดยส่งเข้าร่วมแข่งขันปีแรกก็ได้รับรางวัล การดำเนินงานเริ่มจากครูที่สนใจเริ่มก่อตั้งขึ้น และได้ดำเนินงานจนมีผลงานปรากฏเป็นที่ยอมรับของผู้บริหาร จึงได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มมากขึ้น

ผู้สอนเป็นผู้ที่มีความรักและศรัทธาในวิชาการปีกระบองมาก จึงพยายามสอนให้ผู้เรียนมีความรักในวิชาการปีกระบอง โดยจะสร้างบรรยากาศในการเรียนให้สนุกสนาน ให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการปีกระบองง่ายและไม่รู้สึกเบื่อ ผู้ที่สนใจเพิ่มเติมจากชั้นเรียนจะชักชวนให้เรียนต่อในชมรม และพยายามทำให้กิจกรรมชมรมเป็นสถานที่ที่นักเรียนมาใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และสร้างความภาคภูมิใจให้กับตัวผู้เรียน โดยให้ทุกคนที่อยู่ในชมรมได้เข้าร่วมรับประสบการณ์การเป็นนักกีฬาตัวแทนของโรงเรียนในการแข่งขันกระปีกระบองของกรมพลศึกษา

5.1.6 โรงเรียนพุทธจักรวิทยา

โรงเรียนพุทธจักรวิทยา เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษาตั้งอยู่บริเวณ ด้านหลังวัดหัวลำโพง เขตบางรัก สถานที่ ๆ อยู่ของโรงเรียนได้แก่ ชุมชนวัดหัวลำโพง โรงแรมมณฑลเศียร โรงแรมตระวันนารามาตา และกาแลคซี่ภัตตาคาร โรงเรียนมีพื้นที่ทั้งหมด 5 ไร่ 20 ตารางวา มีอาคารเรียน ทั้งสิ้น 4 หลัง อาคารประกอบมี 3 หลัง บริเวณที่เรียนกิจกรรมพลศึกษา คือ สนามซีเมนต์ที่อยู่กลางระหว่างอาคารเรียนทั้ง 4 หลัง โรงฝึกพลศึกษาบนชั้น 5 ของอาคาร 4 และบริเวณดาดฟ้าบนชั้น 5 ของอาคาร 4 ซึ่งติดกับห้องของหมวดวิชาพลานามัย โรงเรียนพุทธจักรวิทยาได้รับรางวัลโรงเรียนกรมสามัญศึกษาดีเด่นส่วนกลาง ปี พ.ศ.2537 และในปีการศึกษา 2540 ได้รับรางวัลทองสมุดเฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก นอกจากนี้ยังมีผลงานที่ได้รับรางวัลจากกิจกรรมในหมวดวิชาต่าง ๆ อีกมากมาย สำหรับทางด้านพลศึกษา ในปีการศึกษา

2540 โรงเรียนได้ส่งนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันชกมวยสมัครเล่นของกรมพลศึกษา และได้เหรียญรางวัลคือ เหรียญทองและเหรียญทองแดง มวยไทยสมัครเล่น เหรียญเงินและเหรียญทองแดง มวยสากลสมัครเล่น

โรงเรียนพุทธจักรวิทยามีจำนวนนักเรียนประมาณ 1,900 คน จัดเป็นโรงเรียนมัธยมสามัญศึกษาขนาดใหญ่ จำนวนห้องเรียนในแต่ละชั้นมีรายละเอียดดังนี้

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	จำนวน	12	ห้อง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	จำนวน	9	ห้อง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	จำนวน	9	ห้อง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	จำนวน	6	ห้อง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	จำนวน	6	ห้อง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	จำนวน	5	ห้อง

จำนวนนักเรียนแต่ละห้องในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีประมาณ 40 คน จำนวนนักเรียนแต่ละห้องในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประมาณ 35 - 40 คน โรงเรียนไม่ได้จัดแผนการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แต่จะจัดแผนการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีเพียง 3 แผน คือ วิทยาศาสตร์-คณิต ภาษาต่างประเทศและ วิชาอาชีพ 2 จำนวนครูทั้งหมดในโรงเรียน มีจำนวน 106 คน เป็นครูในหมวดพลานามัย 8 คน โรงเรียนพุทธจักรวิทยามีชุมนุมเพื่อเป็นวิชากิจกรรมตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ 17 ชุมนุม โดยจัดเวลาไว้ในวันจันทร์ คาบที่ 6 มีชุมนุมทางด้านวิชาการและชุมนุมกีฬา ชุมนุมกีฬา ได้แก่ ฟุตบอล วอลเลย์บอล บาสเกตบอล และปิงปอง แต่ละชุมนุมจะมีสมาชิกประมาณ 25 คน (ชุมนุมฟุตบอล ผู้ชายจะนิยมมากที่สุด และชุมนุมวอลเลย์บอลผู้หญิงจะนิยมมากที่สุด) ชุมนุมที่มีสมาชิกมากที่สุดคือ ชุมนุมวิทยาศาสตร์ โรงเรียนพุทธจักรวิทยาไม่มีชุมนุมกระเป๋าระบบอง แมกระทั้งมวยที่ส่งเข้าแข่งขันก็ไม่ได้จัดเป็นชุมนุม

วิชากระเป๋าระบบองในโรงเรียนพุทธจักรวิทยาจัดเป็นวิชาในหมวดวิชาพลานามัยของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้จัดเป็นวิชาพลานามัยบังคับแก่น และพลานามัยบังคับเลือก จึงมีการเรียนทั้งภาคการศึกษาต้น และภาคการศึกษาปลาย สัปดาห์ละ 1 คาบ เนื้อหาการสอนยึดตามแนวหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แต่มีการปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับการเรียนทั้ง 2 ภาคการศึกษา การสอนภาคทฤษฎีจะให้ผู้เรียนทำรายงานเรื่องประวัติความเป็นมาของกระเป๋าระบบอง และให้ห้องชั้นตอนการแสดงกระเป๋าระบบองในช่วงพักก่อนเรียนภาคปฏิบัติ สำหรับในภาคปฏิบัติได้มีการจัดการสอนดังนี้ คือ ภาคการศึกษาต้นจะเรียนการขึ้นพรหมนั่ง พรหมยืน และในภาคการศึกษาปลายจะเรียนท่ารำ ท่ารำที่สอนอาจารย์จะรำนักเรียนดู นักเรียนชอบท่ารำใดก็จะสอนท่านั้นให้ ดังนั้นแต่ละห้องจะสอนไม่เหมือนกันและสอนไม่ครบ 12 ไหมรำ สำหรับการสอนท่าต่อสู้นั้นสอนบ้าง ถ้ามีเวลา แต่เท่าที่ผ่านมากพบว่า บางครั้งสอนได้แต่ไม้ตีท่าหลัก บางครั้งก็สอนไปถึงการต่อสู้ (สัมภาษณ์ผู้สอน, 20 สิงหาคม 2540) การวัดผลมีการให้ทำ

รายงานเรื่องของประวัติกระบี่กระบอง และเครื่องอาวุธ จากนั้นสอบการปฏิบัติท่าว่า โดยให้ทำเป็นกลุ่ม (ทั้งแถวประมาณ 5 คน) การสอบสามารถเลือกสอบเป็นรายบุคคลหรือสอบทั้งแถว ถ้าสอบทั้งแถวจะดูความถูกต้องพร้อมเพรียงและสวยงามด้วย ถ้าสอบเดี่ยวจะดูความถูกต้องสวยงาม อย่างไรก็ตามไม่เคยให้นักเรียนสอบตก ถ้าแย่มาก ๆ ก็จะให้ทำตามครู หรือทำรายงานส่ง การสอนในชั้นเรียนไม่ได้สอนถึงเรื่องเพลงที่ใช้ในการต่อสู้ ไม่มีการจัดพิธีไหว้ครู ผู้สอนให้ความเห็นว่า "ความจริงก็คิดว่าแต่เป็นเรื่องยุ่งยาก ก็เลยไม่ทำ คือเราไม่รู้จัก ถ้าไม่รู้จักแล้วไปทำก็ผิด ๆ ถูก ๆ เรื่องนี้คิดมาหลายครั้งแล้วว่าจะทำก็ไม่ได้ทำสักที" (สัมภาษณ์ผู้สอน, 20 สิงหาคม 2540)

ระบบการถ่ายทอด

1. เครื่องมือที่ใช้ในการสอน คือ กระบี่ เป็นเครื่องมือที่กำหนดตามหลักสูตร ไม่มีการใช้เครื่องมือไม้รำ

2. กระบวนการเรียนรู้ฝึกหัด

การเรียนในโรงเรียนพุทธจักรวิทยา เป็นการเรียนแบบวิชาทักษะทั่วไปคือ ครูแสดงเป็นต้นแบบ ให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม ให้ผู้เรียนฝึกซ้อมกันเอง และครูคอยดูแลแก้ไข

สถานที่เรียน

สถานที่เรียนได้แก่ โรงฝึกพลศึกษา ชั้น 5 ของอาคาร 4

เวลาเรียน

การเรียนกระบี่กระบองใช้เวลา 50 นาที ตามการเรียนปกติในชั่วโมงพลศึกษา

คติความเชื่อ

ผู้สอนมีความเชื่อถือในเรื่องของข้อปฏิบัติเรื่องอาวุธ เช่น ไหว้ก่อนนำมาเรียน ห้ามข้ามกระบี่ ห้ามนำกระบี่มาตีกันเล่น แต่ไม่สามารถสอนให้เด็กปฏิบัติตามได้ ท่านกล่าวว่า

...ปัญหาที่ผมว่าอยู่ที่ตัวนักเรียน นักเรียนเขาไม่ค่อยตระหนักถึงความเคารพ... เขาไม่ค่อยตระหนักถึงความสำคัญของวิชานี้ คือเวลาเล่นกระบี่นี้ต้องมีความเคารพ ตั้งแต่การไหว้กระบี่ และเวลาเล่นกระบี่ต้องทำด้วยความถูกต้อง...เด็กขาดความตระหนักในจุดนี้... ก็พยายามบอกเหมือนกัน แต่ว่าเด็กก็คือ เด็กนะ สอนยากเหมือนกัน...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 20 สิงหาคม 2540)

ความคาดหวังและความรู้สึกของผู้สอนและผู้เรียนที่มีต่อวิชากระบี่กระบอง

ความคาดหวังและความรู้สึกของผู้สอนและผู้เรียนที่มีต่อวิชากระบี่กระบอง พอประมวลได้ดังนี้

...วิชานี้ไม่มีใครเขาอยากจะทำหรอก เพราะมันไม่มีทักษะอะไรที่จะดึงดูด ให้คนเขามาสอน และการเรียนเด็กก็ไม่สนใจเท่าที่ควร...กระบี่ไม่ใช่เป็นเรื่องของการต่อสู้ที่จะให้ตายไปข้างหนึ่ง แต่มันเป็นเรื่องของเกม....วิชานี้เป็นเกมของไทย มันเป็นเรื่องของการใช้เวลาว่างของสงครามให้เกิดประโยชน์ โดยมาคิดเป็นเกมในการต่อสู้ขึ้นมา....เป็นการผสมผสานระหว่างวิชาการต่อสู้และศิลปะการฟ้อนรำเข้ามาผสมผสานกันอย่างกลมกลืน

.....

...กระบี่เป็นตัวแทนของสิ่งที่เป็นอาวุธจริง แล้วอาวุธจริงก็คือ อาวุธต่าง ๆ ของเราที่ใช้อยู่นี่ คิดว่าเป็นสิ่งที่มีบุญคุณต่อเราและต่อประเทศชาติ...ถ้าขาดอาวุธเหล่านี้...ขาดวิชานี้...ประเทศของเราต้องตกเป็นเมืองขึ้น เป็นอาณานิคมของประเทศเพื่อนบ้าน...ดังนั้นการเคารพตรงจุดนี้เหมือนว่าตัวแทนของกระบี่เราสำนึกในพระคุณของวิชานี้...

.....

...อย่างน้อย ๆ ควรก็มีกีฬาที่เป็นของไทย ๆ อยู่สักอย่างก็ยังมี ส่วนใหญ่ที่เห็นอยู่นี้ก็เป็นกีฬาของสากลเป็นส่วนใหญ่กระบี่นี้เรียนได้ทั้งผู้ชายผู้หญิง...

(สัมภาษณ์ผู้สอน, 20 สิงหาคม 2540)

...อยู่โรงเรียนเดิม ...เห็นเพื่อนเขาเรียนก็อยากจะเรียน ...สนุกเพราะต่อสู้กันมีท่าแปลก ๆ ...อาจป้องกันตัวได้บ้าง...การเรียนพรหมยาก เพราะต้องจำทีได้ทั้งหมด...

(สัมภาษณ์นักเรียนคนที่ 2, 3 กันยายน 2540)

...เคยเห็นในโรงเรียนเดิม ในกีฬาที่มีการต่อสู้กัน ทำท่าเท่...อยากจะลอง ...เหมาะกับผู้ชาย เพราะการต่อสู้ต้องยกให้ผู้ชาย ...ความจริงฟันดาบนี้ไม่ต้องเรียนก็เป็น และอันตรายก็ถือไม้ ออกมาฟัน ดีไปมา...ทำท่าพรมหยาก แต่ถ้าเข้าใจแล้วก็ไม่ยาก...

(สัมภาษณ์นักเรียนคนที่ 1, 27 สิงหาคม 2540)

...การเรียนพรมหยากสับสนเรื่องทิศ...ทำร่างกายกว่า...ชอบการตีมากกว่าการรำ...กระบี่กระบองมีรูปแบบตายตัว ไม่มีอิสระในการเล่น...บางคนเขาทันสมัยเขาไม่ยอมมาเล่น มาเรียนกระบี่กระบอง เขาบอกเซย ๆ...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน, 12 พฤศจิกายน 2540)

ผู้สอนมีความรู้สึกว่ามีวิชาที่มีคุณค่าต่อประเทศ ควรให้มีการสืบทอดและรักษาไว้ต่อไป อันจะเป็นการรักษาวัฒนธรรมไทย แต่ผู้สอนรู้สึกว่ามีวิชากระบี่กระบองเป็นวิชาที่ไม่มีที่กระอะไรน่าสนใจ ทำให้ไม่มีครูคนใดอยากสอน และผู้เรียนเองก็ไม่อยากเรียน เพราะรู้สึกว่ามีรูปแบบตายตัว และไม่ทันสมัย ถ้าตั้งเป็นชมรมทุกคนจะตอบว่า ไม่เข้าชมรม เพราะ

...ยาก...ชอบกีฬาอย่างอื่นมากกว่า...ชอบกีฬาอย่างอื่นมากกว่าได้ออกกำลังกาย ให้ความรู้ แต่นำไปทำงานไม่ได้ กระบี่กระบองไม่มีอิสระ ด้านการเล่นมีรูปแบบ ไม่ทันสมัย ฟุตบอลทันสมัย...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน, 12 พฤศจิกายน 2540)

สำหรับสิ่งที่ผู้เรียนคิดว่าตนเองได้รับจากการเรียนกระบี่กระบอง มีดังนี้

...การเรียนกระบี่กระบองให้ความเพลิดเพลิน สนุก อาจเอาท่าทางมาใช้ป้องกันตัวได้...

(สัมภาษณ์นักเรียนคนที่ 2, 3 กันยายน 2540)

...ฝึกความสัมพันธ์ของร่างกาย มีความอดทน มีสมาธิ...ต้องใช้ความจำ...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน, 12 พฤศจิกายน 2540)

ความคิดเห็นของผู้เรียนดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนรับรู้ว่ามีวิชากระบี่กระบองไม่ใช่เป็นวิชาของการออกกำลังกาย และเป็นวิชาที่ล้าสมัยไม่เหมาะกับสังคมปัจจุบัน แม้ว่าจะยังพอมีประโยชน์อยู่บ้างก็ตาม

ประวัติผู้สอนวิชากระบี่กระบอง

ผู้สอนกระบี่กระบองในโรงเรียนพุทธจักรวิทยา คือ อาจารย์สุปรีชา สาริกานนท์ อาจารย์ประจำหมวดวิชาพลานามัย สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา วิชาเอกพลศึกษา วิชาโทสุขศึกษา โดยพื้นฐานแล้วไม่มีความถนัดในกิจกรรมกีฬา ยกเว้นวิชายูโดที่มีพื้นฐานการเรียนมาบ้าง ท่านได้เรียนกระบี่กระบอง เนื่องจากเป็นวิชาบังคับของนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษา ชั้นปีที่ 1 การเรียนในขณะที่เป็นนักศึกษานั้น ครูสอนกระบี่กระบองสอนโดยการแสดงท่าทางให้ดูแล้วให้ผู้เรียนไปฝึกตาม เมื่อถึงเวลาสอบจะต้องทำให้ได้สมจริง อาจารย์สุปรีชาเรียนกระบี่กระบองเฉพาะในช่วงโมงเรียน ไม่ได้ศึกษาเพิ่มเติม ตามปกติเมื่อหมดเวลาเรียนในแต่ละวันจะกลับบ้านไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมใดเป็นพิเศษ การเรียนกีฬาแต่ละวิชาท่านแล้วว่าต้องปรับตัว และใช้ความพยายามอย่างมาก เพราะเป็นคนที่ไม่มีความถนัดทางกีฬา เมื่อจบการศึกษาในปี พ.ศ. 2522 ได้สอบบรรจุทำงานที่โรงเรียนบางขุนเทียนวิทยา (ปัจจุบันคือโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน) ประมาณ 10 ปี จึงย้ายมาสอนที่โรงเรียนพุทธจักรวิทยา วิชาที่สอนขณะอยู่ที่ ร.ร.บางขุนเทียนวิทยา มีทั้งสุขศึกษาและพลศึกษา สำหรับวิชาพลศึกษาที่ทำการสอนมีหลายวิชาเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ แต่ก็สอนกระบี่ด้วย

เมื่อมาสอนที่โรงเรียนพุทธจักรวิทยาในปี พ.ศ.2532 ได้รับมอบหมายให้สอนแบดมินตัน กรีฑา และตาบสองมือ ซึ่งวิชาตาบสองมือนี้อาจารย์สุปรีชาไม่เคยเรียนมาก่อน แต่ท่านกล่าวว่าไม่หนักใจ เพราะ "การเป็นครูต้องสอนได้หมดทุกอย่าง ไม่เป็นก็ต้องฝึกให้เป็น" (สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2540) จึงใช้วิธีการอ่านจากตำราและฝึกเองที่บ้าน ทำให้สามารถสอนได้ ต่อมาวิชาเลือกตาบสองมือได้เปลี่ยนเป็นวิชาวอลเลย์บอลแทน ท่านจึงไม่ได้สอนตาบสองมืออีก ต่อมาเมื่ออาจารย์ผู้สอนวิชากรีฑากลับมาจากการลาศึกษาต่อ และอาจารย์ที่เคยสอนวิชากระบี่ได้ไปรับหน้าที่สอนกิจกรรมเขาจันทะและไปช่วยทำหน้าที่วัดผล ทำให้ต้องลดคาบการสอนลง อาจารย์สุปรีชาจึงรับหน้าที่สอนวิชากระบี่กระบองแทน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 นับเวลาการสอนวิชากระบี่ในโรงเรียนพุทธจักรวิทยา รวมเวลาได้ 4 ปี อาจารย์สุปรีชากล่าวว่า (สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2540)

...วิชานี้ไม่มีใครอยากเลือกเพราะว่ามันไม่มีทักษะอะไรที่จะดึงดูดให้คนเขามาสอน และการเรียนเด็กก็ไม่สนใจเท่าที่ควร.....การสอนไม่ค่อยหนักใจหรอก เพราะเป็นเนื้อหาที่ตายตัว...

สรุปข้อมูลโรงเรียนพุทธจักรวิทยา

โรงเรียนพุทธจักรวิทยาเป็นโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่เลือกเรียนวิชากระบี่กระบองเป็นวิชาบังคับแกน และวิชาบังคับเลือก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทำให้นักเรียน

ได้เรียนวิชาการระดับกระบะของตลอด 1 ปีการศึกษา โรงเรียนไม่ได้จัดชุมนุมกระบะของ วิชานี้เป็นเฉพาะวิชา พลศึกษาที่เรียนคาบเวลาเรียนปกติ ผู้สอนมีความตั้งใจและมีความพยายามในการสอนมาก บรรยากาศในการเรียนไม่เข้มงวด แต่ก็ไม่ถึงกับสนุกสนาน เป็นบรรยากาศธรรมดา ผู้เรียนให้ความสนใจพอสมควร ผู้สอนไม่หนักใจในการสอน เพราะรับรู้ว่าเป็นวิชาที่มีเนื้อหาตายตัว ผู้เรียนเองก็รู้สึกว่าเป็นวิชาที่เนื้อหาคงที่ และเป็นวิชา พลศึกษาธรรมดาที่ไม่มิกิจกรรมอะไรดึงดูดใจ

5.2 สรุปข้อมูลจากพื้นที่สนาม

จากการศึกษาภาคสนามทั้ง 6 สนาม จะเห็นความสัมพันธ์ของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกระบะของในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ และความเชื่อทางศาสนา ดังนี้

ทางด้านสังคม

ข้อมูลทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกระบะของไม่ได้เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตในสังคมของคนในยุคปัจจุบันเท่าที่ควร เพราะในระยะเวลาที่ผ่านมา ความจำเป็นของการต่อสู้ป้องกันตัวดูเสมือนห่างไกลจากเรื่องของการดำรงชีวิต นอกจากนี้ถ้าบุคคลคิดจะเรียน การต่อสู้ป้องกันตัว จะเลือกเรียนการต่อสู้ของต่างชาติมากกว่า เพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ทันสมัย ประกอบกับ ประสบการณ์ที่ได้รับในเรื่องของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของไทยมีน้อยมาก โดยเฉพาะเรื่องของกระบะของ ที่ได้รับประสบการณ์ในสถานศึกษาที่ผ่านมา ทำให้บางคนคิดว่าเป็นเพียงการแสดงการต่อสู้มากกว่าการนำไปใช้ในการต่อสู้จริง นอกจากนี้การเรียนที่เรียนเฉพาะบางทักษะทำให้คิดว่าเป็นการแสดงมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามในพื้นที่สนามที่ให้ความสำคัญต่อวิชาการกระบะของ และผู้สอนมีความเข้าใจวิชาการกระบะของอย่างแท้จริง มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จะสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการป้องกันตัวได้ในชีวิตจริง

ทางด้านเศรษฐกิจ

ในปัจจุบันผู้ที่มีความรู้ด้านศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกระบะของไม่สามารถนำวิชานี้ไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีวิตได้ นอกจากจะสอนเพื่อเป็นวิทยาทาน หรือมีรายได้พอเลี้ยงตัวได้บ้างไม่มากนัก ดังนั้นบทบาทของการต่อสู้ป้องกันตัวกระบะของในเชิงเศรษฐกิจจึงแทบไม่มีเลย

ความเชื่อทางศาสนา

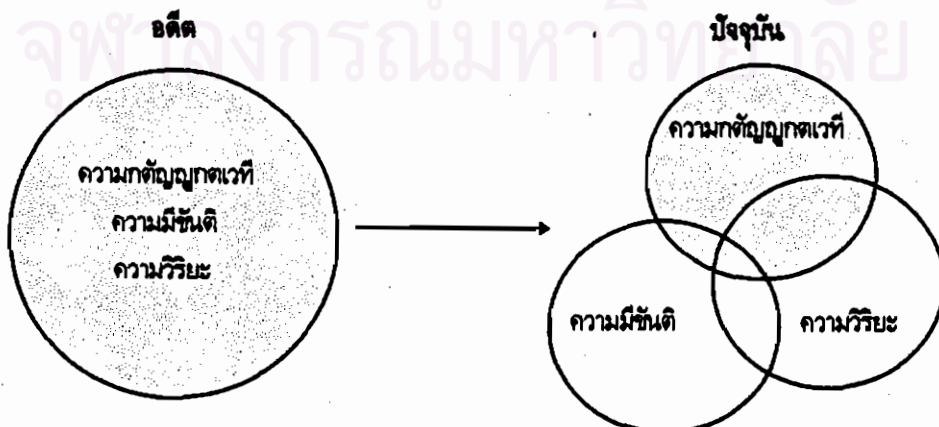
ปัจจุบันบุคคลมีความเชื่อในคำสอนและหลักปฏิบัติทางพุทธศาสนาน้อยลง ที่พึงทางใจของบุคคลเป็นสิ่งที่อื่นมากกว่าการยึดถือคำสอนของศาสนา เมื่อเป็นเช่นนี้ พิธีกรรมต่าง ๆ และแบบแผนการเรียนรู้ที่เคยมีความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับความเชื่อและคำสอนทางพุทธศาสนาจึงลดความสำคัญลง ทำให้พิธีกรรมและแบบแผนของกระเป็กระบองบางอย่างถูกทอดทิ้ง บุคคลไม่เห็นความสำคัญและไม่เห็นความหมายของสิ่งเหล่านี้

นอกจากนี้แบบแผนของการใช้อาหารตามแบบโบราณ การใช้ดนตรี รวมทั้งท่าทางการร่ายรำได้เปลี่ยนแปลงไป หรือสูญหายไป เพราะชาดผู้ที่มีความรู้อย่างแท้จริง สำหรับเรื่องของคุณลักษณะไทย คุณค่า และกระบวนการถ่ายทอดศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวในแต่ละสนาม ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.2.1 คุณลักษณะไทยในศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทยกระบี่กระบอง

คุณลักษณะไทยในศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทยกระบี่กระบองในด้านคุณสมบัติประจำตนและการดำเนินชีวิตที่พบในภาคสนาม มีดังนี้

1) ด้านคุณสมบัติประจำตน ประกอบด้วย ความกตัญญูกตเวที ความมีขันติ (อดทน เข้มแข็ง) ความวิริยะ (บากบั่น กล้าหาญ) เช่นเดียวกับในอดีต แต่คุณสมบัติดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นในลักษณะขององค์รวม หากแต่มีลักษณะแยกเป็นเรื่อง ๆ มากน้อยขึ้นอยู่กับกิจกรรมในแต่ละสถานที่สอนกระบี่กระบอง ซึ่งในอดีตคุณลักษณะทั้ง 3 จะมีลักษณะหลอมรวมกัน และไม่ว่าจะเรียนในสถานที่ใดผู้เรียนจะได้รับคุณสมบัตินี้ครบถ้วน (ดังภาพ)

แผนภาพที่ 2 ภาพแสดงคุณลักษณะไทยของผู้เรียนกระบี่กระบองในอดีตและปัจจุบัน

ขณะที่ในปัจจุบันบางสนามปรากฏคุณลักษณะไทยในแบบขององค์รวมและในสัดส่วนที่ไม่เท่ากัน บางสนามคุณลักษณะที่ปรากฏแยกออกเป็นส่วน ๆ เพราะให้ความสำคัญของคุณลักษณะแต่ละอย่างไม่เท่ากัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สนามของสำนักดาบพุทธโฆสวรรัย เป็นสนามที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างคนดีให้สังคม มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด การแสดงความกตัญญูต่อองค์พระมหากษัตริย์และแผ่นดิน ครูอาจารย์ และผู้มีคุณ จะเห็นได้จากคำอธิบายฐานในบทสวดมนต์ เช่น

...ด้วยอานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย...ขอให้ได้ไปค้าชูสุดทูนพระมหากษัตริย์
ประเทศสยาม บิดา มารดา ครู อุปัชฌาจารย์อาจารย์...ด้วยอานุภาพแห่งคุณพระศรี
รัตนตรัย...ขอให้ประเทศไทยจงรอดพ้นจากภัยพิบัติทั้งปวงผลร้ายที่จะเกิดแก่ประเทศไทย
จงกลายเป็นดี...

คำอธิบายนี้แสดงให้เห็นถึงความระลึกคุณในแผ่นดิน ในพระมหากษัตริย์ และบิดามารดา จึงได้ขอให้
คุณพระรัตนตรัยได้ปกป้องคุ้มครองบุคคลเหล่านั้น

นอกจากคำอธิบายฐานในการสวดมนต์แล้ว พิธีไหว้ครูประจำปียังมีการปฏิญาณตนที่แสดงให้เห็น
ถึงความกตัญญูต่อผู้มีคุณ ดังนี้

...ข้าจะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์...ข้าขอถวายชีวิตเป็นราชพลี เพื่อ
ป้องกันราชบัลลังก์พระบรมจักรีวงศ์ทุกพระองค์...

นอกจากนี้การแสดงความรักถึงคุณครูผู้อบรมสั่งสอนด้วยความเคารพอีกประการหนึ่งยังพบ
ได้ในพิธีไหว้ครูก่อนแสดง รวมทั้งการวางอาวุธในที่อันเหมาะสม และจะหยิบจะวางอาวุธต้องไหว้ เพราะ
อาวุธเสมือนครูที่ต้องให้ความเคารพ

...เวลาหยิบอาวุธต้องไหว้...อาวุธเปรียบเสมือนครู ไม่มีอาวุธก็เรียนไม่ได้...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

และสามารถพบได้จากท่าว่าอาวุธที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความระลึกถึงคุณครูที่อบรมสั่งสอนมา

...ก่อนจะพันต้องรำ...คล้าย ๆ กับศิษย์มีครู เราต้องระลึกถึงครู...ครูจะช่วยคุ้มครอง
เรา...

(สัมภาษณ์ผู้เรียนและผู้ช่วยสอน)

นอกจากเรื่องความกตัญญูทเวทีแล้ว ความมีขันติ (อดทน เข้มแข็ง) รวมทั้งความวิริยะ
(บากบั่น กล้าหาญ) เป็นคุณลักษณะที่ปรากฏในสนามของสำนักดาบเช่นกัน ดังตัวอย่างความคิดเห็นจาก
ผู้เรียน ต่อไปนี้

...ทำรำยากต้องรำให้ตัวอ่อน...ท่าตียากพื้นพลาดอาจถูกเขาพันกลับ...ทำให้หลบ
ไม่ทัน...ต้องแข็งแรง มีสมาธิ...

...มีความกล้ามากขึ้น...มีเหตุการณ์อะไรไม่ตกใจ...มีสติ จิตใจต้องแข็งแรงมาก จิตใจ
เป็นคนกล้ามาก...

...กล้าแสดงออกขึ้น...อดทน...ช่วงที่ฝึกจะนานมาก ต้องมีความอดทน...ไม่กลัว
อันตราย...

...ทำรำยากกว่าท่าตี ...เมื่อย...รำทำยาก...การเรียนหนักมาก ทำให้กล้าหาญ
รอบคอบไม่ประมาท คิดก่อนทำ..

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

จากสิ่งที่ผู้เรียนให้ข้อมูลจะเห็นว่าในสำนักดาบนี้จะมีทั้งคุณลักษณะไทยในเรื่องของความกตัญญู ความมีขันติ
อันได้แก่การรู้จักมีความอดทนในการฝึก มีความเข้มแข็ง และความวิริยะ อันได้แก่ ความเพียรพยายามใน
การฝึกซ้อมแม่จะลำบาก และมีความกล้าหาญ

สนามโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า : ในสนามนี้ปัจจุบันไม่เน้นเรื่องของความกตัญญูที่
แสดงออกทางพิธีการมากนัก ไม่มีพิธีไหว้ครูก่อนแสดง ไม่มีพิธีไหว้ครูประจำปี แต่จะสะท้อนให้เห็นความ
กตัญญูต่อครู และการรักชาติ อันเป็นส่วนหนึ่งของความกตัญญูต่อชาติ จากการเรียนรู้วิชาการระดับกระบอง
ด้วยคำพูดต่อไปนี้

...การเล่นต้องมีการระลึกถึงครูผู้สอน...

...การรำคือการไหว้ครู...

...อาวูชก่อนจับ ก่อนวางต้องยกมือไหว้ก่อน ถือว่ามีครู เมื่อก่อนผมเคย ๆ แต่เมื่อได้เรียนแล้วรู้สึกดี บรรพบุรุษของเราใช้ดาบสองมือคู่ชาติบ้านเมือง เห็นความยากลำบากที่เขาได้สร้างชาติเรามาได้ขนาดนี้...จริง ๆ แล้ว สิ่งที่ช่วยชาติบ้านเมืองมาได้ทุกวันนี้ ถึงตรงนี้กระบี่กระบอง อาวูชโบราณ...ปลูกฝังจิตใจรักชาติ...ความเป็นไทย รักชาติมากขึ้น นี่ถึงอดีตที่เขาสร้างมาว่า เขาแค่ดาบสองมือ มันหนักหนาสาครจรจ เจ็บปวดแคไหน... กระบี่กระบองบ่งบอกถึงความเป็นชาติมาได้ว่า สมัยก่อนชาวรบกันมาอย่างนี้ เขามีอย่างนี้ จึงไปรบมาได้ บ้านเมือง เราอยู่จนถึงวันนี้ได้เพราะศิลปะป้องกันตัวนี้...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

...กระบี่กระบองเป็นเอกลักษณ์ของไทย ซึ่งถือว่าการเรียนรู้ถึงศิลปะของชาติ...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

สำหรับนอกจากนี้จะพบคุณลักษณะไทยในส่วนของความมีขันติ และความมีวิริยะ มีดังนี้

...ไม่กลัว...ทำใจพร้อมที่จะเจ็บ...เหมือนศิลปะการต่อสู้ต่าง ๆ มันต้องมีเจ็บ...ต้องมีสมาธิตลอดการเล่น...กล้าขึ้น กล้าเผชิญปัญหาทุกอย่าง...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนพร้อมที่จะมีความอดทนต่อความเจ็บจากการเรียน การต่อสู้ รวมทั้งต้องมีความกล้า และมีความพยายามในการฝึกซ้อมจนมีความสามารถนำไปใช้ได้จริง

สนามวิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยพลศึกษาเป็นสถาบันฝึกหัดครูพลศึกษาที่สอนวิชาการกระบี่กระบอง วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทองเป็นสนามที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานกระบี่กระบองผ่านกิจกรรมของชมรม คุณลักษณะไทยที่พบจะพบทั้งในเรื่องของความกตัญญูกตเวที ความมีขันติ และความมีวิริยะ กล่าวคือ วิทยาลัยจะจัดพิธีไหว้ครูกระบี่กระบองประจำปีทุกปี ก่อนการแสดงจะมีการไหว้ครู และมีการให้ความเคารพในอาวูชเสมือนครู และการแสดงความกตัญญูต่อชาติโดยความรู้สึกรักชาติ ดังข้อมูลต่อไปนี้

...การไหว้ครูคือการมอบตัวเป็นศิษย์ การไหว้กระบี่ถือว่าเป็นการไหว้ครู เราเป็นศิษย์เราต้องเคารพอาวุธทุกอย่าง คือมีครู ห้ามข้ามกระบี่ การไหว้ครูให้ระลึกถึงคุณครูที่ให้ความรู้...เรามาถึงจุดนี้ได้ เพราะมีครู...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

...ไหว้ครูก่อนเรียน...ไหว้กระบี่ แล้วนึกถึงครู...พอจับกระบี่แล้วไหว้ก็ถึงครูกระบี่กระบอง...พ่อแม่ ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้...ตอนเล็กก็เหมือนกัน ไหว้อย่างนี้เหมือนกัน...กระบี่คือครู...ไม่วางที่พื้น ไม่ข้าม ไม่เหยียบ...ไหว้ครูกระบี่กระบองดี ทำให้ทุกคนเห็นคุณค่ามากขึ้น ทำให้คนรอบข้างที่เรามองผ่านเรื่องนี้ก็เข้ามาล้อมไต่ถามสัณนิษฐานว่า เขานับถือครู นับถืออาจารย์ที่สอนถ้ามีการสอน ก็ต้องมีครูผู้สอน ก็ต้องทำความเคารพการไหว้เป็นประเพณี...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

นอกจากพิธีไหว้ครูแล้วได้แสดงให้เห็นในเรื่องของความกตัญญูต่อชาติ ความรักชาติ ดังนี้

...ก็ฟ้าไทยที่ใกล้จะสูญหายไปแล้ว...เรามีวัฒนธรรมเป็นของตัวเอง เป็นของประเทศไทย ถ้าจุดนี้เราไม่มี...ลูกหลานถาม...เราจะตอบว่าอย่างไร...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

...ทำให้ต่างชาติเห็นว่านี่ของไทย แสดงความเป็นไทย...ต่างประเทศยังสนใจ เราเป็นไทยต้องอนุรักษ์...

...คนไทยกระบี่กระบองก็ช่วยชาติมานานแล้ว วิชานี้ควรให้ความสำคัญ เพราะคนไทยควรจะเรียนรู้อาวุธนี้ไว้ เพราะมีมาช้านานแล้ว...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

สำหรับคุณลักษณะของความมีขันติ และความวิริยะ จะเห็นได้จากข้อมูลต่อไปนี้

...อดทนตรงที่ว่าเขาจะวัดใจเราว่า เราจะอยู่ชมรมได้นานไหม ฝึกหนัก...ตีสายคนละ 200 บ้าง 500 บ้าง...แรก ๆ ท้อ เพราะไม่เป็นเลย...ฝึกยาก เมื่อยไปหมด ยากตรง

ทำว่า..ต้องจำล้ามาก ต้องกล้าหาญ อดทน...แข็งแแรง กระบี่กระบองยาก...ซ้อมตี
ก่อนที่จะเป็นมือจะแตก...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

...เป็นวิชาที่เรียนยาก....ยากที่สุด ไม้รำมีหลายท่าและต้องจำมากทั้งหมด...มีความอดทน
มีมานะ...กระบี่กระบองต้องใจกล้า เล่นดาบหวายทุกวัน พอไปจับดาบจริงต้องกล้า....
กล้าแสดงออก....มีการตัดสินใจมีความเข้มแข็ง วิชานี้เป็นวิชาที่ยากพอสมควร...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่มีความอดทน กล้าหาญ มีความบากบั่น พยายาม และต้อง
เข้มแข็ง จึงจะสามารถเรียนจนถึงขั้นมีความรู้พอจะใช้ในการแสดงและการสอนผู้อื่น

สนมวิทยาลัยนาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์เป็นสถาบันที่ทำการสอนวิชาเฉพาะด้านนาฏศิลป์
คุณลักษณะไทยที่ปรากฏจะพบเรื่องของความกตัญญูทั้งในส่วนของพิธีไหว้ครูที่กระทำพร้อมกับการ
ไหว้ครูนาฏศิลป์ และการแสดงออกกับอาวุธด้วยความเคารพเสมือนหนึ่งครู เช่นเดียวกับเครื่องของนาฏศิลป์
ดนตรี ดังข้อมูลต่อไปนี้

...ก่อนแสดงก็ยกมือไหว้ก่อน ถ้าเป็นดาบเหล็กยกมือไหว้ถ้าเป็นหวายหยิบมาก็ยกมือไหว้
ถือว่าเรามีครู...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

..มีพิธีไหว้ครูทุกปี รวมกับของนาฏศิลป์ หวายถือเป็นครูผู้สอนเหมือนกัน ไหว้เป็นการ
แสดงความเคารพ...การแสดงตามงาน จะไหว้ครูก่อนที่โรงเรียน เมื่อไปแสดงจะไหว้ครู
โดยการระลึกถึงครูถือว่ามีครูแล้ว...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความระลึกนึกถึงครูผู้สอน และได้แสดงออกโดยผ่านการไหว้ครู อันเป็น
ประเพณีของคนไทยสำหรับเรื่องของความมีขันติ และวิริยะ เป็นคุณลักษณะที่พบได้ในวิทยาลัยนาฏศิลป์
ดังข้อมูลต่อไปนี้

...ความอดทนเริ่มตั้งแต่การเดินสามเหลี่ยม...หัดใหม่ ๆ จะเริ่มล่า...เมื่อยมาก...การจับหวายพันกันจะเจ็บมือมาก...มือจะด้านพอง ถ้าไม่ชอบจริง ๆ จะไม่อยากเรียน ความอดทนต้องใช้มาก ต้องอดทนเพราะถ้าเราไม่อดทน เวลาพันเหนื่อย จังหวะพลาดก็แตกอย่างเดียว ต้องมีสติ ถ้าไม่มีสติจะพลาด....สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

...อดทนขึ้น...ฝึกให้บึกบึนขึ้นใจถึง ใจกล้า...กล้าเจ็บ กล้าได้กล้าเสีย คนใจกล้าจึงจะเรียน...รู้ตัวอยู่แล้วว่าเรียนยาก...ฝึกการถือดาบ กระโดดเท้าสามเหลี่ยมฝึกกำลังขา...แล้วจึงฝึกถือหวาย ซึ่งหนักมาก เวลาเจ็บต้องอดกลั้น อดทนเอาไว้ เวลาซ่อมเป็นแผลมือพอง ต้องอดกลั้น จำทำการต่อสู้ไม่ได้...เวลาพันไม่ได้เท่าผู้ชาย...ทำไม่ได้สมจริง มีสมาธิมากขึ้น เรียนหนักกว่าที่คิด...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

ข้อมูลที่ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในการสนทนากลุ่มแสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะในผู้เรียนกระบี่กระบองนั้น จะต้องประกอบด้วย ความบากบั่น กล้าหาญ ความอดทน และเข้มแข็ง จึงจะสามารถเรียนได้อย่างดี

สนามโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาย่อม เป็นโรงเรียนกรมสามัญศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการจัดตั้งชมรมกระบี่กระบอง คุณลักษณะไทยด้านความกตัญญูทศเวทจะปรากฏให้เห็นจากการมีพิธีไหว้ครูกระบี่กระบองประจำปีให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 การให้ความเคารพในอาวุธที่เรียน และความรักชาติ ดังข้อมูลต่อไปนี้

...เราเป็นคนไทย ควรจะเทอดทูน หวงแหนศิลปะการต่อสู้ของไทย...กีฬาพวกนี้เคยทำให้ประเทศไทยอยู่มาจนถึงปัจจุบัน เพราะอาวุธพวกนี้...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

...อาวุธเป็นของมีครู ต้องกระทำต่ออาวุธด้วยดี ห้ามลากเล่นจิ้มลงดิน หรือแกว่งไปมา...กระบี่กระบองก็เหมือนครูบาอาจารย์ เป็นตัวแทนเหมือนเครื่องตั้ง ...การที่ทิ้งขว้าง ไม่เอาใจใส่...เหมือนกับเราไม่ให้เกียรติครูบาอาจารย์ การไหว้ครูปีหนึ่งเราได้มีโอกาสไหว้ครูครั้งหนึ่งเป็นการเคารพครูบาอาจารย์...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

...กระบี่กระบองมีชาติไทยชาติเดียว ต่างจากพลศึกษาอื่นตรงที่เอาการสู้รบของบรรพบุรุษ มาฝึกซ้อมให้ร่างกายตัวเองแข็งแรง...เป็นศิลปะการรบของไทยแต่เดิม ถ้าเราว่าเซย อาจ จะว่าประเทศของตัวเองเซย... การเอาออกจากหลักสูตรจะทำให้สูญหายไป... ถึงจะมีสิ่ง ใหม่ ๆ ขึ้นมา แต่วิชานี้ทำให้ไทยไม่เลี้ยวเอกราช...ประเทศไทยก็มีอาวุธประจำชาติอย่างนี้ อย่างเดียว มีเครื่องตั้งไว้มหาเศวตบรรพต... คนในสมัยก่อนที่เคยจับดาบต่อสู้เพื่อ ประเทศชาติให้มีเอกราชเป็นของตัวเอง...กระบี่คือครู ก่อนเล่นต้องไหว้...เวลาเก็บก็ไหว้...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

สำหรับคุณลักษณะด้านความมีขันติ ความมีวิริยะ ปรากฏให้เห็นได้จากข้อมูลต่อไปนี้

...ใจเย็นขึ้น...มุมานะ ทำอะไรต้องทำให้ได้ ต้องฝ่าฟันให้ได้...ให้ความอดทน บากบั่น นักกระบี่กระบองต้องเข้มแข็ง อดทน...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

...มันยากและต้องใช้ความอดทนยากทำราก็ต้องจำเยอะ เวลาขึ้นพรหมต้องจำทั้ง 4 ทิศ ทำกลมก็ยากแล้วเจ็บตัวด้วย...ต้องใจเย็น มีสมาธิ ต้องใช้สมอง...อดทนมากขึ้น มี ไหวพริบมากขึ้น ปฏิบัติไวขึ้น...เวลาซ้อมเราต้องฝึกหนัก เวลาเราออกไปใช้ชีวิตข้างนอก เราต้องอดทน... บางครั้งพลาดจะเจ็บมาก...มีท้อถอยเหมือนกัน เล่นยาก เข้ายาก ไม่ได้สักที กระบี่ต้องใช้ความจำ ความอดทน วิชาพละอื่นมีแต่ความสนุกสนาน...ต้อง ออกแรงมาก ใช้ความอดทน ต้องเจ็บตัว...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

จากข้อมูลของการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มผู้เรียนจะเห็นคุณลักษณะของความอดทน เข้มแข็ง ความ บากบั่น ความกล้าหาญ อย่างชัดเจน

สนามโรงเรียนพุทธจักรวิทยา เป็นโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาที่มีการเรียนการสอนใน ชั้นเรียนปกติไม่มีชมรม ไม่มีกิจกรรมของการไหว้ครู คุณลักษณะไทยในเรื่องของความกตัญญูกตเวทีจึงไม่ ปรากฏให้เห็นมากนัก คุณลักษณะในเรื่องของความมีขันติ และความมีวิริยะ มีปรากฏบ้าง ดังข้อมูลต่อไปนี้

...อาจารย์บอกว่ากระบี่มีครู...ก่อนรำต้องไหว้ แต่ตอนเก็บไม่เป็นไร กระบี่เป็นของสูง ต้องเคารพ (แต่เมื่อสังเกตการสอนไม่พบว่าผู้เรียนทำความเคารพกระบี่ที่เรียน)...

...ทำร้ายาก...จำสับสน...บางที่ตามไม่ทันเวลารำต้องมีสมาธิ ตรงเท่ากับตรงมือ ำนั้นต้อง
 ั้งมือทั้งเท้าไปหมด ต้องมอง ทำไม่ค่อยทัน...รำกระบี่ต้องใช้ความจำมาก....อดทนเวลา
 เมื่อ...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

จากข้อมูลจะพบว่า คุณลักษณะไทยที่ปรากฏมีทั้งสามด้านแต่ไม่มากนัก โดยเฉพาะด้านความกตัญญู แม้
 ผู้เรียนจะบอกว่าผู้สอนสอนไว้ให้เคารพอาวูร แต่ผู้เรียนก็ได้ปฏิบัติ และผู้สอนก็ได้ทำการตักเตือน
 แสดงว่าสอนไปอย่างนั้นเอง แต่ไม่ได้ยึดถือจริงจัง

จากสนามทั้ง 6 สนาม จะเห็นว่าคุณลักษณะไทยที่เป็นคุณสมบัติประจำตนนั้นมีครบทั้ง 3 ด้าน
 แต่อาจปรากฏเด่นชัดแตกต่างกัน โดยสนามที่ผู้สอนมีความรัก ความศรัทธา และความเข้าใจในกระบี่กระบอง
 จะสร้างให้เกิดคุณลักษณะทั้ง 3 ประการอย่างเด่นชัด แต่ถ้าสนามใดผู้สอนไม่มีความรัก หรือความชำนาญ
 คุณลักษณะทั้งสามจะปรากฏให้เห็นบ้างแต่ไม่ชัดเจนนัก และมีน้ำหนักไม่มาก ดังสรุปได้ตามตารางที่ 3

จากข้อมูลในตารางแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ทั้ง 6 สนามนั้น คุณลักษณะไทยในเรื่องของความ
 กตัญญูต่อพระมหากษัตริย์และแผ่นดินเกิดพบได้ 4 สนาม ความกตัญญูต่อครู มีครบทั้ง 6 สนาม (แต่ใน
 สนามสุดท้าย คือ โรงเรียนพุทธจักรวิทยา จากการสังเกตการสอนไม่มีผู้เรียนคนใดแสดงความเคารพอาวูร
 เหมือนที่ให้ข้อมูล)

ความมีขันติ (อดทน เข้มแข็ง) พบได้จากพื้นที่ 5 สนาม และมีลักษณะของความอดทนที่ แตก
 ต่างกัน เช่น อดทนต่อการฝึกซ้อมที่หนักมาก อดทนเนื่องจากความเมื่อยเวลาเรียนในท่าที่ต้องยกขาสูง
 เป็นต้น ในสนามของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าไม่มีข้อมูลในเรื่องของความอดทน อาจเป็นเพราะ
 ทหารมีการฝึกหนักมากเป็นปกติอยู่แล้ว การฝึกกระบี่กระบองจึงไม่รู้สึกว่าเป็นการฝึกที่หนัก

ความวิริยะ (บากบั่น กล้าหาญ) พบข้อมูลใน 5 สนาม โดยทั้ง 5 สนาม ให้ความเห็นตรงกันว่า
 ผู้ที่เรียนกระบี่กระบองจนมีความสามารถจะต้องมีลักษณะของความเพียร ความบากบั่น ไม่ย่อท้อ รวมทั้ง
 ต้องมีความกล้าในการเผชิญหน้าต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วย สำหรับพื้นที่ ๆ ไม่ปรากฏข้อมูล อาจเป็นเพราะ
 ลักษณะของการเรียนมีเฉพาะท่าของการขึ้นพรหม ซึ่งไม่ต้องใช้ความบากบั่น เพียรพยายามมากนัก และไม่
 ต้องใช้ความกล้าหาญเลย ข้อมูลในเรื่องนี้จึงไม่ปรากฏให้เห็น

ตารางที่ 3 สรุปคุณลักษณะไทยค่านคุณสมบัติประจำคนที่ปรากฏในพื้นที่สนาม

พื้นที่ คุณลักษณะ	ตัวอย่างข้อมูลในพื้นที่					
	สำนักตาม	โรงเรียน จปร.	วิทยาลัยศึกษา	วิทยาลัยนาฏศิลป์	โรงเรียนเจ้าพระยา	โรงเรียนพุทธจักร
<p>ความกตัญญู กตเวทী</p> <p>- ต้องศพระ มหากษัตริย์ และแผ่นดิน</p>	<p>คำอธิษฐานบทสวดมนต์ เช่น "ด้วยอานุภาพแห่ง คุณพระศรีวิรัตนตรัย ขอให้ ประเทศไทยจงรอดพ้น จากภัยพิบัติทั้งปวง</p>	<p>"กระบี่กระบองปลุกฝัง จิตใจรักชาติ...ความเป็น ไทย...นี่ถึงอดีต...บ้านเมือง เราอยู่ถึงทุกวันนี้ได้ เพราะ ศิลปะป้องกันตัวนี้"</p>	<p>"กระบี่กระบองช่วยชาติมา นานแล้ว..."</p>	<p>ไม่ปรากฏข้อมูล</p>	<p>"วิชานี้ทำให้ไทยไม่เสีย เอกราช..."</p>	<p>ไม่ปรากฏข้อมูล</p>
<p>- ต่อครู</p>	<p>"อาวูชเปรียบเสมือนครู..." "ก่อนหันต้องว่า...เราต้อง ระลึกถึงครู"</p>	<p>"การรำคือการไหว้ครู..." "การเล่นต้องระลึกถึงครู ผู้สอน"</p>	<p>"การไหว้กระบี่ถือเป็นการ ไหว้ครู เราเป็นศิษย์ต้อง เคารพ" -ไหว้ครูก่อนเรียน...ไหว้ กระบี่ แล้วนึกถึงครู...กระบี่ คือครู"</p>	<p>"ก่อนแสดงยกมือไหว้ก่อน ...ก็อวูชามิครู"</p>	<p>"อาวูชเป็นของมีครู ต้องกระทำ ต่ออาวูชด้วยดี" "การไหว้ครูปีหนึ่งเราได้มีโอกาส เคารพครูอาจารย์..."</p>	<p>"กระบี่เป็นของสูง ต้องเคารพ"</p>

พื้นที่ คุณลักษณะ	ตัวอย่างข้อมูลในพื้นที่					
	สำนักดาบ	โรงเรียน จปร.	วิทยาลัยพลศึกษา	วิทยาลัยนาฏศิลป์	โรงเรียนเจ้าพระยา	โรงเรียนพุทธจักร
ความมีขันติ (อดทน เข้มแข็ง)	"ช่วงที่ฝึกจะนานมาก ต้องมีความอดทน..." "เมื่อย...ทำยาก...การเรียนหนักมาก..."	ไม่ปรากฏข้อมูล	"อดทนตรงที่เราจะวัดใจเราว่า เราจะอยู่ชมรมได้นานไหม ฝึกหนัก...தியகனਲະ 200...500...แวก ๆ ท่อ" "ยากที่สุด ไม่รู้มีหลายท่า ต้องจำ...ต้องอดทนมีมานะ..."	"อดทนขึ้น...ฝึกการถือดาบ ฝึกกำลังขา...แล้วจึงถือ หวาย ซึ่งหนักมาก" "...เวลาเจ็บต้องอดทนไว้..." "เวลาซ้อมเป็นแผลมีอพออง ต้องอดทน..." "ความอดทนต้องเข้มมาก..."	"นักกระบี่กระบองต้องเข้มแข็ง อดทน..." "มันยาก ต้องใช้ความอดทน" "เวลาซ้อมต้องฝึกหนัก เวลาเราออกไปใช้ชีวิตข้างนอก ต้องอดทน..." "ต้องออกแรงมาก ต้องใช้ความอดทน..." "ต้องอดทน พยายามตามเพื่อนให้ทัน"	"อดทน เวลาเมื่อย..."
ความวิริยะ (บากบั่น กล้าหาญ)	"จิตใจเป็นคนกล้ามาก..." "ทำให้กล้าหาญ..."	"ไม่กลัว... ทำใจพร้อมที่จะเจ็บ...กล้าขึ้น กล้าเผชิญ ปัญหาทุกอย่าง..."	"กระบี่กระบองต้องใจกล้า เล่นตามหวายทุกวัน พอไปจับดาบจริงต้องกล้า..." "...กล้าแสดงออก มีการตัดสินใจ..."	"ใจถึง ใจกล้า...กล้าเจ็บ กล้าได้ กล้าเสีย..." "เรียนยาก หนักกว่าที่คิด..."	"มุ่งมั่น...ต้องฝ่าฟันให้ได้...บากบั่น..." "มันยาก...ทำท่าก็ต้องจำเยอะ...ท่ากลมก็ยากแล้วต้องเจ็บตัวด้วย..." "เล่นยาก เขากันไม่ได้สักที"	ไม่ปรากฏข้อมูล

2) ด้านการดำเนินชีวิต การดำเนินชีวิตนั้นจะพบในเรื่องของความสามัคคี และการไม่เบียดเบียนผู้อื่น เช่นเดียวกับในอดีต โดยเฉพาะในสนามที่ผู้สอนมีความรัก ความศรัทธา และความชำนาญในวิชาการประกอบของ ดังข้อมูลที่ปรากฏต่อไปนี้

ความสามัคคี ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีในสนามต่าง ๆ พอสรุปได้ ดังนี้

สนามสำนักดาบพุทธโชสรวรย์

ค่าปฏิญาณตนของสำนักดาบพุทธโชสรวรย์ในพิธีไหว้ครูประจำปี

...ข้าจะไม่คิดคดต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และศิษย์ร่วมสำนักอาจารย์เดียวกัน...
สามัคคีกันในกลุ่มที่เรียน...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

สนามโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

...ไม่คิดเป็นนักเลง...โตแล้วมีความคิดแล้ว ถ้าเราจะสอนต้องอบรมศีลธรรมก่อน...ผม
ไม่ได้ฝึกไว้เพื่อทำร้ายใคร แต่ผมฝึกไว้เพื่อป้องกันตนเอง...กติกาสงครามการต่อสู้
คือจะไม่ทำร้ายผู้อื่นที่อ่อนแอกว่าหรือผู้ไม่มีทางต่อสู้ และเรียนรู้เพื่อไว้ป้องกันตนเอง...
ปรัชญาของการต่อสู้จริง ๆ คือไม่สู้ เว้นแต่จนตรอกจริง ๆ แล้วจึงสู้...

(สัมภาษณ์ประธานชมรม)

...ชมรมกระบี่กระบองมีการรับน้อง และสืบทอด...รุ่นพี่สู่รุ่นน้อง...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

...กระบี่กระบอง...ส่งเสริมให้รู้จักความเป็นพี่น้อง กิจกรรมในชมรมที่วางไว้เมื่อก่อน...
จะร่วมกันทุกชั้นปี ...สามารถรวมพี่รวมน้องได้เป็นหนึ่งเดียว...ได้รู้ว่าอาวุธคืออะไร
ได้พูดภาษาเดียวกัน พุดง่าย สอนง่าย...คนในชมรมไม่เคยโกรธกันได้เพื่อนรู้ใจมากขึ้น
เมื่อเล่นเหนื่อยจะรู้จักกัน สนิทกัน...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

สนามวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง

...รุ่นพี่จะต้อนรับอบอุ่น ...พี่จะมีความเสียสละให้น้อง...คล้าย ๆ เป็นทุกสิ่งทุกอย่างให้กับเรา ปรึกษาได้เหมือนเป็นพี่จริง ๆ ...รุ่นพี่จะดูน้องในชมรม...ในชมรมนี้จะไม่มีการมีพี่น้องหรือน้องพี่ที่โกรธกันเลย ถือมาก เป็นธรรมชาติเลย...อาจารย์สอนตลอด...เกลียดพี่ขนาดไหน เราต้องทำให้รักให้ได้... จึงมีคนอยู่ในชมรมได้ไม่กี่คน... ชมรมสอนให้ช่วยเหลือคนอื่น..ต้องเสียสละ...

(สัมภาษณ์ผู้เรียนประธานชมรม)

...กิจกรรมในชมรมรุ่นพี่จะเป็นคนดูแล....เล่นบางครั้งมีโดนแตกบ้าง....ชมรมดาเพราะชินไม่โกรธ...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

สนามวิทยาลัยนาฏศิลป์

...ถ้าเวลาเล่นแล้วพลาดโดนกัน...ไม่โกรธกัน รักกันมากขึ้น เพราะถ้าไม่รักกันอย่างนี้เรามาเรียนอย่างนี้จะแบบทำดีก็ได้ มาแกล้งกันก็ได้ สามัคคีกันครับ ถ้าเราลืมตรงไหนเราก็ถามเพื่อนว่าจำได้หรือเปล่า...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

...ผู้หญิงเล่นไม่ค่อยได้ ผู้ชายจะช่วยฝึกให้...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

สนามโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคมน

...ประโยชน์อย่างแรกเลยคือ สามัคคีกัน ...เราอยู่ด้วยกันทั้งชมรม พี่ถ่ายให้น้อง พี่ต้องการจะให้น้องดี รักน้อง น้องก็รักพี่ แล้วมันจะเป็นเหมือนอันหนึ่งอันเดียวกัน ...การอยู่ในชมรม ทำให้เกิดความรัก สามัคคี เมื่อเล่นพลาดโดนกันก็จะคิดว่าเราซ้อมไม่ตัวเอง ไม่ได้โกรธกัน...

(สัมภาษณ์รุ่นพี่ชมรมกระบี่กระบอง)

...เรามาจากต่างห้อง เมื่อเข้าชมรม จะได้เพื่อน เรามาจากต่างห้องกัน แต่ว่าเรามา
รวมอยู่ในชมรมเดียวกัน เรารู้จักกันทำให้มีเพื่อนเยอะ พวกเพื่อน ๆ ก็สนิทมากขึ้น
อย่างเราเป็นเพื่อนคนละห้องกัน มารู้จักกัน แล้วอาจบอกกับเพื่อนอีกคนว่า เรามีเพื่อน
อยู่ชมรมกระบี่กระบอง อาจจะมารู้จักกันได้ แล้วเวลามีปัญหาที่จะได้ไม่ติดกัน...ทำให้รู้สึก
เหมือนเป็นครอบครัว นอกจากจะซ้อมกระบี่กระบองแล้ว เราอาจจะช่วยกันสอนการบ้าน
หรือเวลามีปัญหาอะไร เราก็มาปรึกษากัน เวลาเล่นแล้วพลาดโดนกันก็จะไม่โกรธกัน
กระบี่กระบองทำให้เรามีความสามัคคี...เพราะว่าเราต้องอยู่ร่วมกันในชมรม...ถ้าเกิดเรา
ไม่มาซ้อมด้วยกันอย่างนี้ ชมรมก็อยู่ไม่ได้...ได้เพื่อนฝูง...ประทับใจรุ่นพี่...เป็นกันเอง
เหมือนเพื่อนสนิท...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

จากข้อมูลทั้งหมดที่แสดงให้เห็นข้างต้นจะเห็นว่า คุณลักษณะของความสามัคคีจะเกิดขึ้นมากในสนามที่มี
กิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมของชมรม โดยความสามัคคีจะเริ่มจากในกลุ่มของชมรมเดียวกัน จะทำงาน
เพื่อช่วยเหลือกันในชมรม และรักใคร่กลุ่มของชมรม ยอมทำงานสละเวลาแรงกายแรงใจเพื่อส่วนรวมคือ
ชมรม สนามใดที่มีเฉพาะกิจกรรมการสอน อาจทำให้เกิดความรักใคร่สามัคคีกันได้บ้างในกลุ่มเพื่อนที่
ฝึกซ้อมด้วยกัน แต่จะไม่ได้ได้รับความรู้สึกมากเท่ากับการใช้ชีวิตร่วมกันในชมรม เพราะการอยู่ในชมรมมี
จุดมุ่งหมายที่แน่นอนกว่า เช่น เพื่อให้ชมรมมีความก้าวหน้า ทำให้ผลิตผลงานของชมรมได้มาก การฝึก
ความสามัคคีจากจุดเล็ก ๆ นี้จะสามารถส่งเสริมความสามัคคีในภาพรวมของสังคมได้

การไม่เบียดเบียนผู้อื่น ในสนามที่ทำการสอนวิชากระบี่กระบองอย่างจริงจัง และเอาใจใส่
จะพบว่าผู้เรียนจะได้รับการอบรมให้เกิดคุณลักษณะของการไม่นำความรู้ไปเบียดเบียนผู้อื่น ดังข้อมูลต่อไปนี้

สำนักดาบพุทธโรสวรย

...ข้าจะไม่นำความรู้ที่ครูอาจารย์ถ่ายทอดไปใช้ในทางที่ผิด ไม่ว่าด้วยกาย วาจา ใจ...
ข้าจะรักษาไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์ ความเป็นสำนักดาบพุทธโรสวรยตราบชั่วชีวิต...

(คำปฏิญาณตนในพิธีไหว้ครูประจำปี)

...เรียนเพื่อป้องกันตัว เวลาโดนคนแกล้ง ไม่คิดเอาไปทำร้ายคนอื่น...พ่อครูเตือนอยู่
เสมอ....

...จะไม่นำความรู้ไปทำอันตรายคนอื่น...สงสารเขาใช้ในการป้องกันตัวเอง ทำให้ไม่กลัว
อันตรายเป็นผู้หญิงจะได้ป้องกันตัวเองได้...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

สนามโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

...ไม่คิดเป็นนักเลง...โตแล้วมีความคิดแล้ว ถ้าเราจะสอนต้องอบรมศีลธรรมก่อน...ผม
ไม่ได้ฝึกไว้เพื่อทำร้ายใคร แต่ผมฝึกไว้เพื่อป้องกันตนเอง...กติกาของศิลปะการต่อสู้
คือ จะไม่ทำร้ายผู้อื่นที่อ่อนแอกว่าหรือผู้ไม่มีทางต่อสู้ และเรียนรู้เพื่อไว้ป้องกันตนเอง..
ปรัชญาของการต่อสู้จริง ๆ คือไม่สู้ เว้นแต่จนตรอกจริง ๆ แล้วจึงสู้...

(สัมภาษณ์ประธานชมรม)

สนามวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง

...ฝึกฝนการป้องกันตนเอง...เอาตัวรอดได้ในสถานการณ์จริง...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

...เป็นศิลปะป้องกันตัว เวลาไปไหน เวลามีอันตรายก็สามารถช่วยตัวเองได้...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

สนามวิทยาลัยนาฏศิลป์

...อาจารย์จะบอกอยู่เรื่อยว่ากระบี่กระบองนี้สอนเพื่อป้องกันตัว ไม่ใช่เอาไปแกล้ง
ผู้อื่น หรือเอาไปทำให้ผู้อื่นเสียหายพ่ายแพ้...ถ้าผมหนีไม่ได้จริง ๆ ผมถึงจะสู้ เพื่อ
ป้องกันตัว เพื่อหนีไม่ใช่เพื่อจะทำร้ายเขา... ไม่คิดนำไปทำร้ายคนอื่น อยู่เฉย ๆ ดีกว่า...
ที่เรียนหนักที่ควบคุมสติเราได้อยู่แล้ว...อาจารย์สอนไม่ให้เป็นนักเลง...สอนให้ป้องกันตนเอง
ไม่ให้เกิดเรื่องยาวเกินไป...พอเขายอมก็โอเคจบก็จบ...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

...เรียนไว้เพื่อป้องกันตัว...สามารถเอาตัวรอดได้...

(สนทนากลุ่มผู้เรียน)

สนามโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม

...ใช้ป้องกันตัว ถ้ามีใครมารังแก เราจะรู้จักป้องกันตัว.....ไม่เคยคิดเอาวิชาที่เรียนไปทำร้ายคนอื่น ไม่อยากรังแกคนอื่น...อาจารย์เขาบอกว่าอันนี้เป็นศิลปะชนิดหนึ่ง แต่ใช้ป้องกันตัวเองได้ อย่างนำไปใช้ในทางที่ผิด...

(สัมภาษณ์ผู้เรียน)

...ใครเล่นกระบี่กระบองแล้วต้องไม่คิดร้ายคนอื่น...ใช้ป้องกันตนเองได้ช่วยเหลือคนอื่นได้..

(สัมภาษณ์รุ่นพี่ชมรมกระบี่กระบอง)

คุณลักษณะของการไม่เบียดเบียนผู้อื่น และไม่นำความรู้ไปใช้ในทางที่ผิด เป็นคุณลักษณะที่ได้อบรม และถ่ายทอดในสนามที่มีการเรียนกระบี่กระบองอย่างจริงจัง ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากข้อมูลที่แสดงข้างต้นจะเห็นว่า คุณลักษณะในด้านของแนวการดำเนินชีวิตคือ ความสามัคคี และการไม่เบียดเบียนผู้อื่นอันเป็นองค์ประกอบหนึ่งของพรหมวิหารสี่นั้นมีปรากฏให้เห็นในพื้นที่ที่มีการสอนกระบี่กระบองอย่างจริงจังและมีกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยผ่านการอบรมอย่างเอาใจใส่จากครูที่สอนทั้งทักษะ และอบรมมนสิยาให้แก่ผู้เรียน สรุปได้ดังตารางที่ 4

จากข้อมูลในตารางแสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะไทยด้านแนวการดำเนินชีวิตจะพบเรื่องของความสามัคคี และการไม่เบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น 5 สนาม จากพื้นที่ศึกษา 6 สนาม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในพื้นที่สุดท้าย (โรงเรียนพุทธจักรวิทยา) สอนเฉพาะเรื่องของการขึ้นพรหมนั่งพรหมยืน และไม่มีการเสริมหลักสูตรอื่น ๆ คุณลักษณะในเรื่องของความสามัคคี หรือการไม่เบียดเบียนผู้อื่น จึงไม่ปรากฏให้เห็นในพื้นที่นี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 สรุปคุณลักษณะไทยด้านแนวทางการดำเนินชีวิตที่ปรากฏในพื้นที่สนาม

พื้นที่ คุณลักษณะ	ตัวอย่างข้อมูลในพื้นที่					
	สำนักดาบ	โรงเรียน จปร.	วิทยาลัยพลศึกษา	วิทยาลัยนาฏศิลป์	โรงเรียนเจ้าพระยา	โรงเรียนพุทธจักร
ความสามัคคี	คำปฏิญาณ : "ข้าจะไม่คิดคดต่อ...ศิษย์ ร่วมสำนักเดียวกัน" "สามัคคีกันในกลุ่มที่เรียน."	"กระบี่กระบองส่งเสริมให้ รู้จักความเป็นพี่เป็นน้อง..." "ได้เพื่อนรู้ใจมากขึ้นเมื่อ เล่นเหนื่อย จะรู้จักกัน สนินท กัน..." "สามารถรวมที่รวมน้องได้ เป็นหนึ่งเดียว..."	"ในชมรมไม่มีพี่หรือน้องที่ โกรธกัน ถือมากเป็น ธรรมชาติเลย..."	"...ไม่โกรธกัน รักกันมาก ขึ้น เพราะถ้าไม่รักกันอย่าง นี้ เรามาเรียนอย่างนี้ จะทัก ตักได้ แกล้งกันก็ได้ สามัคคีครับ..."	"ประโยชน์อย่างแรกเลยคือสามัคคี กัน...การอยู่ในชมรมทำให้เกิดความ รัก ความสามัคคี..." "เรามาดูจากต่างห้องกัน แต่มารวมใน ชมรมเดียวกัน รู้จักกัน มีเพื่อนเยอะ เพื่อน ๆ ก็สนิทมากขึ้น...เวลามี ปัญหาจะได้ไม่ตีกัน..."	ไม่ปรากฏข้อมูล
พรหมวิหารสี่ (การไม่เบียด เบียนผู้อื่น)	"เรียนเพื่อป้องกันชั่วเวลา โดนคนแกล้ง ไม่คิดเอาไป ทำร้ายคนอื่น..." "ไม่นำความรู้ไปทำร้าย คนอื่น ...สงสารเขา..."	"...ไม่ได้ฝึกไว้เพื่อทำร้าย ใคร แต่ฝึกไว้เพื่อป้องกัน ตนเอง..." "...จะไม่ทำร้ายผู้ก่อนแอด กาวหรือผู้ที่ไม่มีทางสู้"	"...ฝึกไว้เพื่อป้องกันตัว..."	"...เพื่อป้องกันตัว ไม่ใช่เอา ไปแกล้งผู้อื่น หรือเอาไปทำ ให้ผู้อื่นเสียกายพ่ายแพ้..." "...อาจารย์สอนไม่ให้เป็น นักเลง..."	"ไม่เคยคิดเอาวิชาที่เรียนไปทำร้าย คนอื่น ไม่อยากแกล้งคนอื่น..." "...อาจารย์สอนไม่ให้ไปใช้ในทาง ที่ผิด" "...ใช้ป้องกันตัวเอง ช่วยเหลือ คนอื่นได้..."	ไม่ปรากฏข้อมูล

5.2.2 คุณค่าของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทยกระบี่กระบอง

คุณค่าในศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทยกระบี่กระบอง ทั้ง 3 ประการ ได้แก่ คุณค่าใน
 ศาสตร์ คุณค่าในตัวผู้เรียน และคุณค่าในสังคม เป็นคุณค่าที่คงที่มีอยู่ในศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทย
 เนื่องจากความเข้าใจในศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกระบี่กระบองของครูในปัจจุบันอาจจะมีไม่เพียงพอ การ
 ถ่ายทอดที่ไม่ครบถ้วน หรือวิธีการถ่ายทอดที่ไม่ถูกต้อง ทำให้ภาพของคุณค่าบางส่วนไม่ครบถ้วนสมบูรณ์
 หรือขาดหายไป ดังนี้

1) คุณค่าในศาสตร์

ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวมีคุณค่าในตัวเองในด้านของการป้องกันตัว แต่ถ้าไม่มีความ
 เข้าใจ จะทำให้มีความรู้สึกว่าคุณค่าศิลปะการต่อสู้ชนิดนี้เป็นเพียงการแสดงที่นัดแนะกัน หรือมีเพียงท่าการรำที่ไม่
 สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง เช่น

...การรำมีไว้เพื่อประกวดท่ารำ.... ความจริงฟันดาบนี้ไม่ต้องเรียนก็เป็น เวลาอันตรายก็
 ถือไม่ออกมาฟัน ตีไปตีมา...

(สัมภาษณ์ผู้เรียนโรงเรียนพุทธจักรวิทยา)

...เรียนไปแล้วใช้อะไรไม่ได้... ไม่ค่อยอิสระ... ไม่ทันสมัย... ชอบกีฬาอื่นมากกว่าได้
 ออกกำลังกาย...

(สนทนากลุ่มผู้เรียนโรงเรียนพุทธจักรวิทยา)

สำหรับในสนามที่มีความเข้าใจในวิชากระบี่กระบอง และสอนอย่างถูกต้อง จะทำให้ตระหนักถึงคุณค่าของวิชา
 ว่าใช้ป้องกันตนเองได้ เช่น

...คนมีปืน ปืนหลุดมือก็ทำอะไรไม่ได้แล้ว..ถ้าเอาจริง ๆ เล่นกันแขนขาที่มีอยู่นี้แหละดี
 ที่สุด ...ปืนพกตลอดไม่ได้แต่แขนขาเราพกติดตัว อาวุธรู้จักใช้ได้รอบตัว...

(สนทนากลุ่มผู้เรียนโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า)

2) คุณค่าในตัวผู้เรียน

คุณค่าที่พบในตัวผู้เรียน จะประกอบด้วย คุณค่าทางด้านสมรรถภาพทางกาย สมรรถภาพ
 ทางจิต และคุณค่าทางจิตวิญญาณ ดังข้อมูลต่อไปนี้

2.1) ด้านสมรรถภาพทางกาย กระบี่กระบองทำให้ผู้เรียนเกิดความแข็งแรง มีสุขภาพดี
 ดังข้อมูลต่อไปนี้

...สุขภาพดี...

...ร่างกายแข็งแรง...

(วิทยาลัยนาฏศิลป์)

...ความแข็งแรง เมื่อก่อนผมเป็นคนอ่อนแอกว่านี้เยอะ...แบบสู้อะไรกับเขาก็ไม่ได้ สมัยนี้รู้สึกแข็งแรงกว่าเดิม...

(โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม)

...เป็นการออกกำลังกายทุกส่วนของร่างกาย...

(สนทนาการศึกษาศาสตร์วิทยาลัยพลศึกษา)

2.2) ด้านสมรรถภาพทางจิต หรือความสามารถทางจิตใจ ประกอบด้วยเรื่องของความมั่นใจในตนเอง การมีสมาธิ การมีไหวพริบ ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

สมาธิ

...มีสมาธิมากขึ้น...

(สนทนาการศึกษาศาสตร์วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง)

...เวลารำนี้ จะมีสมาธิมาก มันจะทำให้เรารู้สึกใจเย็นขึ้น กระบี่จะช่วยตั้งสติด้วย ทำให้เราไม่ตกใจง่าย ไม่หวาดกลัว มันต้องใช้สมาธิ ต้องใจเย็น ทำให้เรามีสมาธิมากขึ้น ถ้าวาดสมาธิเวลาตีอาจพลาดได้...

(สนทนาการศึกษาศาสตร์โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม)

...ต้องมีสมาธิดี ว่ากระบี่ต้องใช้ความจำมากกว่า มีสมาธิมาก...

(สนทนาการศึกษาศาสตร์โรงเรียนพุทธจักรวิทยา)

...จะสามารถคุมสติได้ เพราะฝึกมา ฝึกคุมสติอยู่แล้วเป็นการฝึกสมาธิด้วย...การฝึกต้องมีสมาธิ จิตใจวอกแวกจะพลาด ต้องมีสมาธิตลอดการเล่น...

(สนทนาการศึกษาศาสตร์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า)

...มีสมาธิมากขึ้น...

(สนทนาการศึกษาศาสตร์วิทยาลัยนาฏศิลป์)

...ควบคุมสติได้ไม่ผลิผลาม...

(วิทยาลัยนาฏศิลป์)

มีไหวพริบ

...มีการตัดสินใจ บางครั้งจำกล่มผิด ต้องตัดสินใจ การตัดสินใจแน่นอน มีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ถ้าพลาดต้องแก้ปัญหาให้ได้ตรงนั้นทันที...

(สนทนาการศึกษาศาสตร์วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง)

...มีไหวพริบเพิ่มขึ้นในการที่จะต่อสู้ เวลาต่อสู้ เรามีไหวพริบ...เพิ่มไหวพริบ เพิ่มทักษะ...

(สนทนาการศึกษาศาสตร์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า)

...ต้องให้สมอง...

(สนทนากลุ่มโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาลัย)

มั่นใจในตนเอง

...มีความมั่นใจในตนเอง...

(สนทนากลุ่มโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า)

2.3) ด้านจิตวิญญาณ คุณค่าทางด้านนี้หมายถึง เรื่องของความรู้สึกรักชาติรักแผ่นดิน ภูมิใจในความเป็นไทย ดังข้อมูลต่อไปนี้

...ปลูกฝังจิตใจเรื่องรักชาติ... รักความเป็นไทย รักชาติมากขึ้น นึกถึงอดีตที่เขาสร้างมาว่า
แค่ดาบ 2 มือ มั่นหนักหนาสาครจรเจี๊ยะปัดแคไหน...

(สนทนากลุ่มโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า)

...ทำให้ไทยไม่เสียเอกราช ประเทศไทยมีอาวุธประจำชาติอย่างนี้อย่างเดียว...

(สนทนากลุ่มโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาลัย)

3) คุณค่าในสังคม

คุณค่าที่สำคัญคือ การเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทย เป็นสมบัติของประชาชาติ

คุณค่าทางสังคมที่ได้จากศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกระบี่กระบอง ได้แก่ การไม่เอาเปรียบ
กันและกัน ความอดกลั้น อดทนต่อสิ่งที่มากระทบ การรู้จักรักษาวินัย การทำงานเพื่อส่วนรวม รู้จักการ
ให้เกียรติบุคคลอื่น ฯลฯ ยังคงมีปรากฏให้เห็นได้ดังตัวอย่างข้อมูลบางส่วนต่อไปนี้

...การเคารพรุ่นพี่ ครูอาจารย์ เป็นการให้เกียรติซึ่งกันและกัน...

(โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาลัย)

...รู้จักการเข้าสังคม ไม่เอาเปรียบใคร...ไม่เห็นแก่ตัว...เสียสละ...มีน้ำใจต่อกัน....

รู้จักให้อภัย...

(วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง)

เมื่อพิจารณาคูณค่าทั้งหมดของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกระบี่กระบอง ตามทฤษฎีคุณวิทยา
จะพบว่าคุณค่าทางด้านจริยะ เช่น การไม่ทำร้ายบุคคลอื่น ความสามัคคี สามารถพบได้ในหลายสนาม
แต่คุณค่าทางด้านสุนทรีย์ที่ปรากฏในความงามของเครื่องไม้ฯ ทั้งท่าการรำรำ และความเหมาะสมของ
จังหวะดนตรี จะพบในสนามที่มีความเข้าใจในวิชากระบี่กระบองอย่างแท้จริงเท่านั้น สรุปคุณค่าของศิลปะ
การต่อสู้ป้องกันตัวกระบี่กระบองได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สรุปคุณค่าในศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกระบี่กระบองที่ปรากฏในพื้นที่สนาม

พื้นที่ คุณลักษณะ	ตัวอย่างข้อมูลในพื้นที่					
	สำนักดาบ	โรงเรียน จปร.	วิทยาลัยพลศึกษา	วิทยาลัยนาฏศิลป์	โรงเรียนเจ้าพระยา	โรงเรียนพุทธจักร
1. คุณค่าในตัว วิชา	“ป้องกันอันตรายให้ภัย ทหาร...” “สามารถไขป้องกันตัวได้...”	“มาทงสายนี้ต้องมีศิลปะ การต่อสู้ป้องกันตัว...” “แขนขาเราทกติดตัวเป็น อาวุธได้...”	“ใช้เอาตัวรอดในชีวิต ประจำวัน...” “เอาไปไขป้องกันตัว...”	“ป้องกันตัวได้...”	“...ปัจจุบันไรท์มากทกกันไม่ได้ แต่ ช่วยให้เรามีการป้องกันตัว...”	“พันดาบไม่ต้อง เรียน เวลา มีอันตรายก็ถือดาบ พันไปถ...”
2. คุณค่าใน ผู้เรียน						
2.1 ด้าน สมรรถภาพ ทางกาย	ไม่ปรากฏข้อมูล	“ส่งเสริมให้คล้องแคล้ว... ว่องไว”	ไม่ปรากฏข้อมูล	“สุขภาพดี...” “ร่างกายแข็งแรง...”	“เมื่อก่อนผมอ่อนแอกว่านี้เยอะ... แบบสู้อะไรเขาก็ไม่ได้...เดี๋ยวนี้รู้สึก แข็งแรงกว่าเดิม...”	ไม่ปรากฏข้อมูล
2.2 ด้าน สมรรถภาพ ทางจิต	“ทำให้กล้าหาญ รอบคอบ ไม่ประมาท...”	“มีปฏิภาณไหวพริบ... กล้าตัดสินใจ” “คุมสติได้...” “มั่นใจในตนเอง”	“เรียนแล้วรู้สึกเก่งขึ้น ไม่กลัวคนอื่น...จิตใจ กล้าหาญ...” “ตัดสินใจแน่วแน่...”	“ควบคุมสติได้ไม่ผลิผลน” “สามารถแก้ปัญหาเฉพาะ หน้า...อารมณ์เย็นขึ้น ไม่ ผลิผลน	“ช่วยตั้งสติ ทำให้ไม่ตกใจง่าย.. ใจเย็น มีสมาธิ...” “ต้องใช้สมอง”	“ให้ความ เพลิดเพลิน สนุก”

พื้นที่ คุณลักษณะ	ตัวอย่างข้อมูลในพื้นที่					
	สำนักดาบ	โรงเรียน จปร.	วิทยาลัยพลศึกษา	วิทยาลัยนาฏศิลป์	โรงเรียนเจ้าพระยา	โรงเรียนพุทธจักร
2.3 ด้านจิต วิญญาณ	"เราอยู่ได้เพราะวิชานี้..."	"อาวุธของไทยใช้ป้องกัน เอกราช..." "รักความเป็นไทย รักชาติ มากกว่า..."	ไม่ปรากฏข้อมูล	ไม่ปรากฏข้อมูล	"ทำให้ไทยไม่เสียเอกราช..." "ประเทศไทยมีอาวุธประจำชาติ อย่างนี้อย่างเดียว..." "ภูมิใจในความเป็นคนไทย..."	ไม่ปรากฏข้อมูล
3. คุณค่าใน สังคม	"กระบี่กระบองไม่ใช่เพื่อ การแสดง แต่เพื่อปกป้อง ประเทศชาติ บ้านเมือง ชุมชน..." "คนไทยควรเรียน เป็นอาวุธ ของบรรพบุรุษ..." "อยากให้มีคนเรียนเยอะ ๆ ...ช่วยเผยแพร่ เพราะเป็น วิชาเก่าแก่ ต่อไปคงต้องไป เรียนต่างประเทศ...คนไทย เองมองไม่เห็นคุณค่า..." "เป็นการช่วยอนุรักษ์ วัฒนธรรมของเขา..."	"รู้จักความเป็นพี่น้อง..." "อยากให้กำหนดเป็นศิลปะ ป้องกันตัวประจำชาติ... เช่นเดียวกับประเทศเกาหลี ที่กำหนดให้ผู้เรียนทหาร ต้องได้เทคนิคได้สายดำ จึงจะสำเร็จการศึกษา..."	"รู้จักการเข้าสังคม ไม่เอาัด เอาเปรียบ...ไม่เห็นแก่ตัว... เสียสละ...มีน้ำใจต่อกัน... รู้จักการให้อภัย..." "เป็นวัฒนธรรมไทย ควรอนุรักษ์ให้รุ่นต่อไป ได้เรียน..."	"พอบอกว่า เรียนไว้ก็ดี เดี๋ยวนี้หายากแล้ว ศิลปะ พวกนี้..." "อยากให้คนอื่นเห็นว่า นี่คือศิลปะของไทย ไม่ใช่ ของใคร ควรรักษาไว้..."	"การเคารพรุ่นพี่ ครูอาจารย์ เป็นการ ไทยเกียรติกันและกัน..." "เป็นวิชาที่แปลก มีที่เมืองไทยแห่ง เดียว จะสูญหายไปไม่ค้อมีคนเล่น กีฬาพวกนี้เคยทำให้ประเทศไทยอยู่ มาจนถึงปัจจุบัน..."	"เป็นวิชาของไทย ควรอนุรักษ์ไว้..."

จากตารางแสดงคุณค่าในศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกระบี่กระบอง จะพบว่าคุณค่าในตัววิชาที่ใช้ในการป้องกันตัวได้ จะพบในพื้นที่ที่ทำการสอนครบทุกทักษะของกระบี่กระบอง และทำการสอนอย่างจริงจัง คุณค่าในผู้เรียนจะพบได้ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสมรรถภาพทางกาย ด้านสมรรถภาพทางจิต และด้านจิตวิญญาณ แต่พบมากน้อยต่างกัน อาจเนื่องมาจากธรรมชาติของการสอนในแต่ละสนาม ธรรมชาติของผู้เรียน เช่น ในโรงเรียนทหาร ผู้เรียนอาจไม่รับรู้ว่าร่างกายแข็งแรงมากขึ้น เพราะการฝึกกระบี่กระบองเนื่องจากได้ฝึกวิชาอื่น ๆ ที่ทำให้ร่างกายแข็งแรงอยู่แล้ว เป็นต้น หรือเรื่องของการรักษาดี บางพื้นที่อาจไม่ได้สอนหรือเน้นให้เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ และดูเหมือนเป็นความรู้สึกที่ไกลตัวผู้เรียน สำหรับคุณค่าทางด้านสังคมในส่วนของความเป็นศิลปวัฒนธรรมไทย ทุกสนามให้ความเห็นว่า มีความสำคัญควรอนุรักษ์ไว้สำหรับคุณค่าด้านประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม และการเสียสละเพื่อส่วนรวมนั้น มีปรากฏบ้างใน 2 พื้นที่ อาจเป็นเพราะการสอนกระบี่กระบอง ผู้สอนไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องผลกระทบต่อสังคมมากนัก แต่เน้นประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นสำคัญ

5.2.3 กระบวนการถ่ายทอดศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกระบี่กระบอง

1) วัตถุประสงค์ในการสอน

วัตถุประสงค์ในการสอนกระบี่กระบองมีหลากหลายไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ขึ้นกับพื้นที่สนามที่ทำการศึกษา แต่สิ่งที่มีความเห็นร่วมกันประการหนึ่งคือ การสอนกระบี่กระบอง “เพื่ออนุรักษ์ความรู้ของไทย” เป็นคำพูดที่ผู้สอนทุกพื้นที่สนามที่ให้ความเห็นตรงกัน

สำหรับแนวคิดที่ต่างกันในแต่ละพื้นที่ คือ

สนามสำนักดาบ

ต้องการสร้างคนดีและนักสู้

สนามโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

สร้างนักสู้ใช้ในการรบ (ในสงคราม)

สนามวิทยาลัยพลศึกษา

สร้างครูที่ไปสอนวิชากระบี่กระบอง

สนามวิทยาลัยนาฏศิลป์

สร้างนักแสดงละครประวัตินาฏศิลป์ และนักแสดง

เผยแพร่วัฒนธรรม

สนามโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม

เพื่อการออกกำลังกาย และ

สร้างนักกีฬาให้สถาบัน

สนามโรงเรียนพุทธจักรวิทยา

เพื่อการออกกำลังกาย

2) ผู้ถ่ายทอด

ผู้ถ่ายทอดในทุกพื้นที่เป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านกระบี่กระบอง แต่มีความศรัทธา มีความรัก และความเข้าใจในวิชากระบี่กระบองแตกต่างกัน

3) ผู้รับการถ่ายทอด

ผู้รับการถ่ายทอดในแต่ละสนามจะแตกต่างกัน ดังนี้

สนามสำนักดาบ	ผู้สนใจทั่วไป (อายุตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไป)
สนามโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า	นักเรียนนายร้อยที่สนใจกิจกรรมชมรม
สนามวิทยาลัยพลศึกษา	นักศึกษา ป.กศ.สูง วิชาเอกพลศึกษา ชั้นปีที่ 1
สนามวิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพ	นักศึกษาวิชาเอกโขนละคร ชั้นกลาง 3
สนามโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
สนามโรงเรียนพุทธจักรวิทยา	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

4) ความรู้ที่ถ่ายทอด

ความรู้ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกระบี่กระบองจากการศึกษาประวัติศาสตร์พบว่า มีลักษณะของความรู้ 3 ด้านคือ ความรู้ด้านทักษะและแบบแผนของการต่อสู้ ความรู้ด้านการใช้พลังจิตควบคู่กับพลังกาย ความรู้ด้านคุณธรรมของนักสู้ เมื่อทำการศึกษาคณานามจะพบว่า ความรู้ของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทยกระบี่กระบองนั้น มีสอนเฉพาะความรู้ด้านทักษะและแบบแผนของการต่อสู้ และความรู้ด้านคุณธรรมของนักสู้ โดยจะเน้นเรื่องของทักษะและแบบแผนการต่อสู้มากกว่าเรื่องคุณธรรมการต่อสู้ ดังภาพ

แผนภาพที่ 3 ภาพความรู้กระบี่กระบองที่ถ่ายทอดในปัจจุบัน

ในทักษะและแบบแผนการต่อสู้กระบี่กระบองที่สำคัญ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การฝึกท่าขึ้นพรหม การรำอาวุธ และการต่อสู้ ซึ่งความรู้ในแต่ละส่วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกัน กล่าวคือ

การขึ้นพรหม เป็นการพัฒนาผู้เรียนดังนี้

การขึ้นพรหมเป็นส่วนที่มีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนวิชากระบี่กระบองมาก เนื่องจากมาจากคติความเชื่อของคนไทยที่ได้ถือหลักธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์ ที่จะต้องมีพรหมวิหารสี่ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นการเตือนสติในเบื้องต้นของผู้เล่นไม่ให้นำความรู้ไปเบียดเบียนผู้อื่น อีกทั้งทักษะของการขึ้นพรหมยังมีท่าของการปกป้องร่างกายให้พ้นจากการถูกทำร้ายได้ด้วย เช่น การรำหน้า และเป็นการเคลื่อนไหวที่ช่วยทำให้ร่างกายได้ฝึกประสาทสัมผัสกันทุกส่วน เมื่อผู้เรียนได้เรียนท่าการขึ้นพรหมเฉพาะทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายตามแบบโดยไม่มีเหตุผลอื่นประกอบ จะทำให้ผู้เรียนคิดว่าการเรียนวิชานี้ "เซย" ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่สามารถใช้อป้องกันตัวได้

นอกจากนี้ทักษะอีก 2 อย่างของกระบี่กระบองคือ การรำอาวุธ และการต่อสู้ก็สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ ดังนี้

การฝึกท่ารำอาวุธ

ท่าการรำอาวุธแต่ละสำนักจะแตกต่างกันไปมีลักษณะเฉพาะของแต่ละสำนัก แต่ลักษณะของการฝึกหัดการรำนั้น จะมีหลักที่สำคัญคือ ความสอดคล้องสัมพันธ์กันระหว่างอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้ได้สัดส่วน สวยงาม เคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว ต่อเนื่องต่อกันไปในชุดของการรำชุดหนึ่ง ๆ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับจังหวะดนตรีที่กำหนดไว้ในแต่ละอาวุธ

ตัวอย่างการสอนท่ารำกระบี่ของ นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2513: 37)

...ท่ารำของอาวุธทุกชนิดแต่ละท่า ย่อมมีสัดส่วนกำหนดไว้ หากไปปล่อยให้รำไปชู้ย ๆ ไม่ต้องมีวงก้าน มีชั้น มีเชิงให้พอเหมาะและสมส่วนกัน เช่น ท่ารำส่วนหนึ่งของกระบี่... ผู้รำยืนด้วยขาซ้ายที่เหยียดตรง มือขวาถือกระบี่ไว้ ข้างหน้า มือสูงกว่าระดับเอวเล็กน้อย ตัวกระบี่ตั้งเฉียงไปข้างหน้า 45 องศา ยกขาขวาขึ้นให้สูงจนเข้าขาขึ้นไปรองรับปลายข้อศอกขวา ปลายเท้าขวาเชิดออกขวา ๆ 45 องศา มือซ้ายกางออกรำทางซ้าย งอแขนให้เป็นวงเล็กน้อย สูงแค่ระดับหูเสมอกับดวงหน้า นิ้วมือทุกนิ้วแนบสนิทติดกันหมดและชี้ไปข้างหน้า...

...การรำรำทำท่าทางก็ดี การเบี่ยงอย่างกรีดกรายโยกย้ายเปลี่ยนท่าก็ดีการกระทำของแต่ละสิ่งแต่ละอย่างนี้ เพื่อความงดงามเป็นสง่า จะต้องรำเป็นจังหวะจะโคน โดยอาศัยเสียงปี่กลอง ซึ่งประกอบขึ้นเป็นเพลงไพเราะ เหมาะสมแก่อาวูร พร้อมด้วยเสียงฉิ่งจับจังหวะ...

ตัวอย่างท่ารำของ นาวาตรีจรรยา ไตรรัตน์ จากคำบอกเล่าของ ชำนาญ เสดะกลิ่นพิ (16 กันยายน 2540)

...พลอง...รำเหมือนน้าว วางหน้าเหมือนยักษ การจรดเท้าก้าวเขย่งเหมือนยักษ
ไม่วางเต็มเท้า ก้าวเดินเห็นเหมือนเงาะ...ท่าแข็งแรง หน้านิ่ง ตาถ่มมิ่ง มือไม่อ่อน
รำเหมือนยักษ...

จากตัวอย่างของการสอนท่ารำดังกล่าว จะเห็นว่าผู้ฝึกต้องใช้ความตั้งใจและใช้สมาธิอย่างแน่วแน่ในการเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กันทุกส่วน ไม่ว่าจะเป็นแขน ขา เท้า มือ แม้กระทั่งสีหน้า แววตา เป็นการฝึกความสัมพันธ์ของระบบต่าง ๆ ในร่างกายให้เคลื่อนไหวอย่างสัมพันธ์ต่อเนื่องและสวยงาม เมื่อฝึกบ่อย ๆ ทุกวัน จะทำให้การเคลื่อนไหวของร่างกายเป็นไปอย่างอัตโนมัติ เป็นธรรมชาติ และสวยงาม นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยฝึกการทรงตัวในลักษณะต่าง ๆ นอกจากท่าดังกล่าวแล้วท่าของการควงกระบี่ ควงดาบ ก็จัดว่าเป็นท่าที่สามารถช่วยบริหารไหล่ แขน และข้อมือได้เป็นอย่างดี ผู้เชี่ยวชาญจากกรมพลศึกษาได้ให้ความเห็นว่า (วิจิต ชิเชิญ, 23 กันยายน 40)

...การรำทำให้คนเราได้อบอุ่นร่างกายทำให้ควบคุมสติอารมณ์...ทำให้มีสมาธิเกี่ยวข้องกับกีฬาทุกประเภท...การรำการเคลื่อนที่ การทรงตัว การเหยาะย่าง เรื่องของกีฬาทุกประเภทก็ต้องพูดถึง การเคลื่อนที่ การทรงตัว การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ต้องมีความเกี่ยวพันกันหมด...เป็นการฝึกความชำนาญ ความสัมพันธ์ของประสาทของอวัยวะทุกส่วนของร่างกาย.....

แสดงให้เห็นว่า ในส่วนของการฝึกการรำนั้น ผู้เรียนจะได้รับประโยชน์ในส่วนของพัฒนาสรีระ และความสัมพันธ์ระหว่างระบบประสาทกับกล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกาย นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้มีสติแน่วแน่จากท่าทางการรำด้วย

การฝึกท่าการต่อสู้

การฝึกท่าการต่อสู้แต่ละคนจะ จะมีแนวทางในการฝึกที่แตกต่างกัน แต่ด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกันคือใช้ในการต่อสู้ได้ ดังตัวอย่างการฝึกต่อไปนี้

ทองหล่อ ไตรรัตน์ การสอนจะเน้นท่าของการวางเท้า การเดินเท้า การยุบรับ ซึ่งเป็นแนวการสอนของนาวาทวีจรูญ ไตรรัตน์ สอดคล้องกับที่ บุญธรรม เจริญสุข ลูกศิษย์นาวาทวีจรูญ ไตรรัตน์ เล่าว่า (8 ตุลาคม 2540) “สมัยก่อนเดินมุมสามเหลี่ยม มือกอดอก ย่าง ผีกันเป็นเดือน ๆ”

สำหรับการสอนการต่อสู้ของ นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา จะมีการกำหนดท่าของการตีท่าหลักในการรุกและการรับไว้อย่างเป็นแบบแผน ท่านได้บันทึกไว้ว่า (นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2513: 42)

...การตีรุกหมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งตีอีกฝ่ายหนึ่งด้วยที่ทำต่าง ๆ กันเช่น ตีบนขา บนซ้าย ล่างขวา ล่างซ้าย... เป็นต้น ส่วนการตีรับก็หมายถึงการตีรับของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยที่ทำต่าง ๆ เช่นเดียวกับการตีรุก...

การฝึกทั้ง 2 ลักษณะ แม้จะต่างกันแต่จุดมุ่งหมายถึงการฝึกเพื่อให้เกิดความชำนาญในการต่อสู้และการหลบหลีก โดยให้ผู้เรียนฝึกบ่อย ๆ ให้เกิดเป็นอัตโนมัติ เมื่อเผชิญสถานการณ์ในการต่อสู้จริงจึงจะทำให้สามารถตอบโต้ได้ทันทีโดยไม่ต้องคิด ดังที่ นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา ได้กล่าวว่า “การตีรุกและรับได้ทำให้คล่องเป็นลำดับ ๆ เหมือนกับการท่องสูตรคูณแล้ว ความแม่นยำชำนาญอย่างถึงขนาดก็จะเกิดขึ้นแม้ผู้เล่นเองโดยไม่รู้สีกตัว เป็นการฝึกฝนประสาทต่าง ๆ ในกายตัวให้แคล่วคล่องว่องไว...” เช่นเดียวกับที่ วรศักดิ์ เพียรชอบ (9 มกราคม 2540) กล่าวว่า “มันช่วยฝึกหัดประสาท...มันไม่ต้องใช้ร่างกายรองรับ เมื่อเครื่องมือรองรับเป็นการฝึกหัดประสาทตา...ฝึกความไวของประสาทตา ประสาทมือ” วิจิต ชีเจริญ (23 กันยายน 2540) กล่าวว่า “เป็นการฝึกความชำนาญ ความสัมพันธ์ของประสาท ของอวัยวะทุกส่วนของร่างกาย... สายตา ประสาทหู...แล้วแก้ปัญหาที่ แก้ปัญหาอย่างฉับไว...เป็นอัตโนมัติ...”

ในกระบวนการของการฝึกท่าและการฝึกการต่อสู้จะต้องฝึกท่าบ่อย ๆ และทำครั้งละนาน ๆ สม่่าเสมอ จะเป็นการเพิ่มความแข็งแรงของร่างกายขึ้น นอกจากนี้ต้องมีการฝึกการต่อสู้จริง เพื่อนำความรู้ที่ฝึกด้วยตนเองมาใช้ในสถานการณ์จริง การต่อสู้จริงกับคู่ต่อสู้จะทำให้เกิดความกล้าหาญในการที่จะเผชิญหน้าต่อคู่ต่อสู้ ไม่กลัวเจ็บจากการพลาดพลั้งของอาวุธที่ฝึกซ้อม มีความอดทนต่อระยะเวลาการต่อสู้ที่นานพอสมควร อดทนต่อความเจ็บที่เกิดจากการผิดพลาดในการเล่น ทำให้รู้จักการให้อภัย และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ในขณะที่กำลังต่อสู้ ดังที่ ทองหล่อ ไตรรัตน์ กล่าวไว้ว่า (สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2540)

...จะไม่ตกใจง่าย ไม่อยากได้อะไร สมณะ คล้าย ๆ กับเรียนไทย ๆ ได้รำสวย ๆ มันทำให้ใจเย็น มีสมาธิ คิด ต้องมีการวางแผน มีเหตุมีผล มีหลักเกณฑ์....ความโกรธนี้ น้อยแล้ว เราเล่นกันมาโดนหัวโนบ้าง อะไบบ้าง ก็อภัยให้เพื่อน ล้มลงมาโอยแซนหัก

อ้อเราทำเอง มันเพาะนิสัยอย่างนี้มาเรื่อย ๆ โดยไม่โทษชาวบ้านเขาหรอก...ก็ไม่โทษคนอื่น โทษตัวเอง...

นอกจากการฝึกกายเป็นนักสู้ที่สามารถแล้ว ยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีใจเป็นนักต่อสู้ กล่าวคือมีความกล้าหาญอดทน ที่สำคัญคือรู้จักการให้อภัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า กระบี่กระบองสามารถทำให้เกิดสิ่งดีงามต่าง ๆ ในตัวผู้เรียนได้อย่างมากมาย ตั้งแต่เรื่องของร่างกายที่เห็นได้ชัดเจน ไปจนถึงเรื่องของจิตใจ แต่การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้ได้ครบนั้นจะต้องผ่านกระบวนการเรียนกระบี่กระบองครบทุกชั้นตอนดังกล่าว นอกจากนี้ชั้นตอนประกอบอื่น ๆ เช่น การถวายบังคม การขอขมา ก็เป็นชั้นตอนที่สามารถสอนให้รู้จักระลึกถึงคุณของพระมหากษัตริย์ และการขอขมาเป็นการสอนให้รู้จักการให้อภัยเมื่อเกิดการพลาดหลังจากการแสดง อันเป็นสิ่งที่ควรถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน

จากการศึกษาภาคสนามพบว่า ความรู้ด้านทักษะและแบบแผนการต่อสู้ที่ครูสอนนั้นบางสนามผู้สอนก็แยกสอนเป็นส่วน ๆ ไม่ครบทุกทักษะ แต่บางสนามสอนได้ครบถ้วน ดังข้อมูลต่อไปนี้

สนามสำนักดาบ	ให้ความสำคัญครบทุกทักษะ เข้มงวดในท่าทางที่สวยงาม ถูกต้อง
สนามโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า	ให้ความสำคัญครบทุกทักษะ เข้มงวดในท่าทางที่ถูกต้อง ลักษณะการต่อสู้ที่สมจริง
สนามวิทยาลัยพลศึกษา	ให้ความสำคัญทุกทักษะ เข้มงวดในความถูกต้องของท่าทางและแบบแผนการแสดง
สนามวิทยาลัยนาฏศิลป์	ให้ความสำคัญกับทักษะการต่อสู้ที่สมจริง
สนามโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยายาคม	ให้ความสำคัญกับการขึ้นพรหม การรำอาวุธ และการต่อสู้ มีการสอนให้นักเรียนพอทำได้บ้างตามเวลาที่มีจำกัด ไม่เข้มงวดเรื่องของความงามมากนัก

สนามโรงเรียนพุทธจักรวิทยา

ให้ความสำคัญกับการขึ้นพรหมมากที่สุด การรำ
อาวูฐ และการต่อสู้ทำการสอนบ้างถ้ามีเวลาพอ

จะเห็นว่าภาพของกระบี่กระบองจะถูกแยกเป็นส่วน ๆ มีเพียง 3 สนามเท่านั้น ที่ได้ภาพรวมของทักษะและ
แบบแผนการแสดงกระบี่กระบองทั้งหมดอันประกอบด้วย การถวายบังคม การขึ้นพรหม การเดินแปลง การ
ต่อสู้ และการขอขมา ในขณะที่อีก 3 สนาม ถ้าไม่มีกิจกรรมเสริมนอกเวลา เช่น กิจกรรมชมรม จะทำให้
ภาพรวมของกระบี่กระบองไม่ปรากฏ ดังนั้น ผู้เรียนที่ไม่เคยเห็นการแสดงกระบี่กระบองมาก่อน จะไม่รู้จักรว่า
กระบี่กระบองคืออะไร บางคนอาจคิดว่าเป็นเพียงการรำ จึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มองเห็นว่าวิชานี้เสีย
ไม่เหมาะกับสมัย สำหรับผู้ที่รู้จักวิชากระบี่กระบองมาก่อน และเคยเห็นการแสดงมาบ้าง จะรู้สึกประทับใจ
และอยากเรียนรู้ เช่น ในสนามโรงเรียนพุทธจักร เมื่อสัมภาษณ์ผู้เรียน 2 คน พบว่าผู้เรียนทั้ง 2 คน
เคยเห็นการแสดงกระบี่กระบองจากโรงเรียนเดิม จึงรู้สึกประทับใจและอยากลอง

...เคยเห็นในกีฬาที่โรงเรียนเดิม มีการรำและสู้กัน เห็นครั้งแรกรู้สึกว่ารำเท่ และอยาก
จะลอง...

...เคยเห็นจากโรงเรียนเดิม มีชมรมกระบี่กระบอง ชอบเพราะเป็นวิชาไทย ๆ ได้อารมณ์
สนุก ไซ้ต่อสู้ได้ ...

แสดงว่าการจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากวิชากระบี่กระบองในภาพรวมทั้งหมด จะทำให้ผู้เรียนมีความ
สนใจ และมีความเข้าใจในวิชากระบี่กระบองมากขึ้น นอกจากผู้เรียนแล้วจากข้อมูลจะพบว่า ตัวผู้สอนที่มี
ความรัก ความศรัทธาในวิชากระบี่กระบองจะเป็นผู้ที่เริ่มจากการมีประสบการณ์ที่เคยเห็นการแสดงการต่อสู้
มาแล้ว จากการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาบ้าง จากการดูละครเกี่ยวกับการต่อสู้บ้าง จึงเกิดความประทับใจ
และต้องการจะเรียนเมื่อมีโอกาส ประสบการณ์รวมของกระบี่กระบองจึงนับว่ามีความสำคัญสำหรับการ
ถ่ายทอดความรู้ด้านกระบี่กระบองในปัจจุบัน

การสอนในเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของวิชากระบี่กระบอง ได้แก่ คติความเชื่อ ในพื้นที่
ที่ครูเป็นนักกระบี่กระบองจะสอนเรื่องของการปฏิบัติต่ออาวูฐตามแบบแผนเดิม คือ ห้ามข้าม ห้ามเหยียบ
ห้ามเตะ ไหว้กระบี่ทุกครั้งก่อนเรียน เพราะเสมือนครู หรือเพราะมีครู การปฏิบัตินี้เป็นกาถ่ายทอดความ
เชื่อและการปฏิบัติเกี่ยวกับครูให้แก่ผู้เรียนทางอ้อม สำหรับการสอนในด้านการนำความรู้ไปใช้ จะสอนคล้าย
กับทุกพื้นที่คือ ไม่นำความรู้ในวิชานี้ไปทำร้ายใคร แต่การย้าและวิธีการสร้างความตระหนักในแต่ละพื้นที่จะ
แตกต่างกันไป

ความรู้ในเรื่องของอาวุธพบว่า การเรียนในปัจจุบันส่วนมากจะเรียนไม่ครบทุกอาวุธ เช่น สนามโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า สนามวิทยาลัยนาฏศิลป์ จะเรียนดาบสองมือ

สนามวิทยาลัยพลศึกษา เรียนกระบี่ และดาบสองมือ

สนามโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง เรียนกระบี่

สนามสำนักดาบ เรียนครบทุกอาวุธ

สำหรับการเรียนอาวุธอื่น ๆ นั้น พื้นที่สนามได้มีกิจกรรมชมรม จะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะได้เรียนอาวุธประเภทอื่น เช่น ฟล่อง ง้าว ดาบ กระบี่ และไม้สั้น ได้อย่างเต็มที่

การใช้ดนตรีประกอบการสอน ในชั้นเรียนจะไม่มีการใช้ดนตรี ยกเว้นสนามสำนักดาบที่ใช้จังหวะกลองกำกับ นอกนั้นการใช้เพลงจะมาใช้เพลงเมื่อผู้เรียนมาอยู่ในชมรม เพลงที่ใช้จะเป็นเพลงและมักจะเป็นเพลงปี่มวย ไม่ใช่เพลงประจำของกระบี่กระบอง ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่ทราบ และไม่รู้จักเพลงในการแสดงกระบี่กระบองที่ถูกต้อง และไม่เข้าใจประโยชน์ของเพลงที่ใช้ประกอบกับกระบี่กระบอง อีกสิ่งหนึ่งในปัจจุบันไม่สอนคือ การฝึกพลังใจควบคู่กับการฝึกกาย ในสมัยโบราณการท่องคาถาขณะเคลื่อนไหวร่างกายในการรำไหว้ครู รำอาวุธ เป็นอุบายในการสร้างสมาธิก่อนการต่อสู้ เป็นการช่วยกำกับจิตใจเป็นหนึ่งเดียวกับกาย แม้การรำหรือการเคลื่อนไหวร่างกายจะก่อให้เกิดสมาธิอยู่แล้ว แต่เป็นการเกิดสมาธิที่ตนเองรู้เองจากความตั้งใจทำ ผิดจากสมัยโบราณซึ่งต้องกำกับจิตใจในขณะที่ต่อสู้ โดยผ่านการอบรมจากครูที่ให้อุบายในการท่องคาถาต่าง ๆ พร้อมกับการเคลื่อนไหว เพื่อฝึกให้จิตใจนิ่งเป็นเบื้องต้น อันจะส่งผลต่อการกำกับกายให้ใช้พลังงานได้อย่างเต็มที่

5) วิธีการถ่ายทอด

วิธีการถ่ายทอดนั้นมีเพียงสนามเดียวที่ยึดหลักการสอนแบบเดิมที่ประกอบด้วย การยกครู การปฏิบัติตน การไหว้ครู การอบรมนิสัยควบคู่กับการสอนทักษะ คือสนามสำนักดาบ สำหรับในสนามอื่นการสอนจะเน้นทักษะการรำ หรือการต่อสู้เป็นสำคัญ การอบรมมโนสำนึกมีบ้างเป็นผลจากกิจกรรมชมรม และเป็นการสอนทางอ้อมมากกว่าการอบรมอย่างจริงจัง วิธีการสอนมุ่งไปที่การสอนทักษะมากกว่าสิ่งอื่น

วิธีการสอนทักษะเป็นการสอนทักษะทางพลศึกษาทั่วไป คือ ครูเป็นต้นแบบทำให้อู ให้ผู้เรียนฝึกตาม ให้ผู้เรียนฝึกกันเอง ครูทบทวนแก้ไข เหมือนกันทุกสนาม แต่แตกต่างกันที่การสร้างบรรยากาศของการเรียน พื้นที่ที่ครูมีความรักความศรัทธาในวิชากระบี่กระบองจะสามารถสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดความรักความศรัทธา และเห็นคุณค่าในวิชาได้ เช่น

...คนไทยควรเรียน...เป็นอาวุธโบราณของบรรพบุรุษ...

(สำนักดาบพุทธโชสรวรย์)

...อยากให้สืบต่อไป...บรรพบุรุษเราใช้ดาบสองมือกู้ชาติบ้านเมืองเห็นความยากลำบากที่
เขาได้สร้างชาติมาขนาดนี้...

(โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า)

...ชอบเพราะกระบี่กระบองเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง.....คนไทยควรเรียนรู เพราะมีมา
ช้านาน....

(วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง)

...อยากให้คนอื่นได้เห็นว่าเป็นศิลปะของไทย ไม่ใช่ของใคร ควรจะรักษาไว้...

(วิทยาลัยนาฏศิลป์)

...เทอดทูนและหวงแหนวิชานี้...

(โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาลัย)

พื้นที่สนามทั้งหมดที่ยกคำพูดของผู้เรียนมากล่าวถึงนี้ เป็นสนามที่ผู้สอนมีความศรัทธาในวิชาและสามารถ
สร้างให้ผู้เรียนรักและศรัทธาในวิชาได้ด้วยเช่นกัน วิธีการสอนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ และมีความรักในวิชา
กระบี่กระบองนั้น มาจากการที่ผู้เรียนได้รู้จักภาพรวมของกระบี่กระบอง ในกิจกรรมอื่นประกอบนอกเหนือ
จากกิจกรรมในชั้นเรียน เช่น เป็นกิจกรรมชมรม หรือกิจกรรมการแสดง ทำให้มีความเข้าใจวิชากระบี่กระบอง
มากขึ้น นอกจากนี้ในพื้นที่ข้างต้น (ยกเว้นโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า) มีการจัดพิธีไหว้ครู และถือว่าเป็น
ส่วนสำคัญในการเรียนการสอนวิชากระบี่กระบอง ผู้เรียนกระบี่กระบองทุกคนต้องผ่านพิธีการไหว้ครู
การไหว้ครูนี้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ศรัทธาความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทยในวิชากระบี่
กระบองเกี่ยวกับเรื่องของการปฏิบัติตนต่อครู การแสดงความกตัญญูต่อครู

๘) สื่อที่ใช้ในการถ่ายทอด

สื่อหลักที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทยคือ สื่อต้นแบบจาก
ครู และผู้เรียนที่มีความชำนาญ หรือรุ่นพี่ ทั้งนี้ไม่มีการจัดทำเอกสารคำสอน หรือจัดทำหนังสือประกอบการ
ค้นคว้า (หนังสือที่เป็นเอกสารอ้างอิงในวิชากระบี่กระบองในปัจจุบันมาจากต้นฉบับเดี่ยวของอาจารย์ภาค
เทพหัสดิน ณ อยุธยา ที่จัดพิมพ์ใน พ.ศ. 2513)

7) การวัดผลและประเมินผล

เนื่องจากการสอนในระบบการศึกษา การวัดผลจึงมีทั้งการทำรายงาน การสอบข้อเขียน และการสอบปฏิบัติ ซึ่งจะมีการวัดและประเมินผลที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

สรุปกระบวนการถ่ายทอดศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกระบี่กระบองได้ดังปรากฏในตารางที่ 6 และจากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สนามที่ผู้วิจัยศึกษานั้นต่างมีกระบวนการถ่ายทอดที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง ทั้งจุดประสงค์ในการสอน เครื่องมือที่ใช้สอน กระบวนการเรียนรู้ฝึกหัด ระยะเวลา คติความเชื่อ และอื่น ๆ จากข้อมูลพื้นที่สนามแต่ละแห่งที่อธิบายไว้ในตอนต้นสามารถให้คำอธิบายในเรื่องนี้ได้ว่า สถานที่ใดมีครูที่ได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความตระหนักถึงความสำคัญของวิชากระบี่กระบอง จะสามารถทำการสอนและถ่ายทอดความรู้วิชากระบี่กระบองให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยมีความพยายามที่จะให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรในลักษณะของชมรม เพื่อรักษารูปแบบของวิชากระบี่กระบองให้ครบทุกด้าน ทั้งเรื่องอาวุธที่เรียน แบบแผนการเรียน รวมทั้งใช้กิจกรรมของชมรมเป็นการอบรมบ่มนิสัยผู้เรียนในทางอ้อมอย่างไรก็ตาม สถานที่ที่จะดำเนินการได้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย จะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารที่มีความเข้าใจในความสำคัญของวิชากระบี่กระบองเป็นอย่างดี พร้อมทั้งให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา จึงจะสามารถทำให้การถ่ายทอดศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกระบี่กระบองประสบความสำเร็จ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 สรุปกระบวนการถ่ายทอดศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกระบี่กระบองที่ปรากฏในพื้นที่สนาม

รายละเอียด	ข้อมูลในพื้นที่					
	สำนักดาบ	โรงเรียน จปร.	วิทยาลัยพลศึกษา	วิทยาลัยนาฏศิลป์	โรงเรียนเจ้าพระยา	โรงเรียนพุทธจักร
วัตถุประสงค์	สร้างคนดี/สร้างนักสู้	สร้างนักสู้	สร้างครูพลศึกษาเพื่อสอนกระบี่กระบองตามหลักสูตร	สร้างนักแสดงละคร/นักเผยแพร่วัฒนธรรม	- เพื่อการออกกำลังกาย - สร้างนักกีฬา	เพื่อการออกกำลังกาย
ผู้รับการถ่ายทอด	ผู้สนใจทั่วไป (อายุตั้งแต่ 9 ปี)	นักเรียนนายร้อยทุกชั้นปี	นักศึกษา ป.กศ.สูง ชั้นปีที่ 1	นักศึกษาวิชาเอกโขนละคร ชั้นกลาง	นักเรียนชั้น ม.2	นักเรียนชั้น ม.2
ลักษณะวิชา	วิชาสำหรับผู้สนใจ	วิชาสำหรับผู้สนใจ	วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาพลานามัยบังคับแบบฉบับเลือก	วิชาพลานามัยบังคับแบบฉบับเลือก
ระยะเวลาเรียน	วันละ 5 ชั่วโมง (ประมาณ 326 ชั่วโมง ต่อหลักสูตร)	สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง (1 ภาคการศึกษา)	สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง (1 ภาคการศึกษา)	สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง (1 ภาคการศึกษา)	สัปดาห์ละ 50 นาที (2 ภาคการศึกษา)	สัปดาห์ละ 50 นาที (2 ภาคการศึกษา)

พื้นที่ รายละเอียด	ข้อมูลในพื้นที่					
	อำเภอดาบ	โรงเรียน จปร.	วิทยาลัยพลศึกษา	วิทยาลัยนาฏศิลป์	โรงเรียนเจ้าพระยา	โรงเรียนพุทธจักร
ความรู้ที่ ถ่ายทอด - เครื่องมือ	กระบี่ ดาบสองมือ พลอง ง้าว ทวน หอกซัดมือ ซัดเท้า ไม้ศอก โล่ ดั้ง เรข และมีดสั้น	รวม : กระบี่ ดาบสองมือ พลอง ง้าว ไม้สั้น โล่ ดั้ง เซน	ชั้นเรียน : กระบี่ ดาบ สองมือ รวม : กระบี่ ดาบสองมือ พลอง ง้าว ไม้สั้น โล่ ดั้ง เซน และ เคียว	ดาบสองมือ	ชั้นเรียน : กระบี่ รวม : กระบี่ ดาบสองมือ พลอง ง้าว ไม้สั้น โล่ เซน ดั้ง	กระบี่
เนื้อหา	- สอนครบทุกทักษะ (กายบังคับ ขั้นพรหม เดินแปลง ต่อสู้ ขอบมา) - อบรมมนีสัย (คุณธรรม นักสู้ การอยู่ร่วมกับผู้อื่น)	สอนครบทุกทักษะ	- สอนครบทุกทักษะ - อบรมมนีสัย (การอยู่ร่วมกับผู้อื่น)	- สอนเฉพาะทักษะการต่อสู้ - อบรมมนีสัย (คุณธรรมนักสู้)	ชั้นเรียน : สอนขั้นพรหม และท่าต่อสู้ รวม : สอนครบทุกทักษะ - อบรมมนีสัย (การอยู่ร่วมกับผู้อื่น)	สอนเฉพาะการขั้นพรหม

รายละเอียด	ข้อมูลในพื้นที่					
	สำนักดาบ	โรงเรียน จปร.	วิทยาลัยพลศึกษา	วิทยาลัยนาฏศิลป์	โรงเรียนเจ้าพระยา	โรงเรียนสุทรจักร
วิธีการถ่ายทอด	<ul style="list-style-type: none"> - มอบตัวเป็นศิษย์ (ปฏิญญาดาน) - พิธีไหว้ครูประจำปี - สอนทักษะโดยครูสาธิตให้ ผู้เรียนปฏิบัติตาม และคอยแก้ไข 	<ul style="list-style-type: none"> - สอนทักษะโดยครูสาธิตให้ ผู้เรียนปฏิบัติตาม ให้ ผู้เรียนฝึกตนเอง ครูคอยแก้ไขข้อบกพร่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - พิธีไหว้ครูประจำปีประจำปี - สอนทักษะโดยครูสาธิตให้ ผู้เรียนปฏิบัติตาม ผู้เรียนฝึกตนเอง ครูคอยแก้ไขข้อบกพร่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - พิธีไหว้ครูร่วมกับนาฏศิลป์ - สอนทักษะโดยครูสาธิตให้ ผู้เรียนฝึกตนเอง ครูคอยแก้ไขข้อบกพร่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - พิธีไหว้ครูประจำปีประจำปี - สอนทักษะโดยครูสาธิตให้ ผู้เรียนปฏิบัติตาม ผู้เรียนฝึกตนเอง ครูคอยแก้ไขข้อบกพร่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - สอนทักษะโดยครูสาธิตให้ ผู้เรียนปฏิบัติตาม ผู้เรียนฝึกตนเอง ครูคอยแก้ไขข้อบกพร่อง
คติความเชื่อ	<ul style="list-style-type: none"> - เชื่อมมั่นในครู - ปฏิบัติต่ออาวุธเสมือนครู 	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติต่ออาวุธเสมือนครู 	<ul style="list-style-type: none"> - เชื่อมมั่นในครู - ปฏิบัติต่ออาวุธเสมือนครู 	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติต่ออาวุธเสมือนครู 	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติต่ออาวุธเสมือนครู 	ไม่ปรากฏคติความเชื่อ
สื่อที่ใช้ในการถ่ายทอด	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อต้นแบบบุคคลคือ ครู/รุ่นพี่ 	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อต้นแบบบุคคล คือ รุ่นพี่ 	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อต้นแบบบุคคล คือ ครู/รุ่นพี่ 	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อต้นแบบบุคคล คือ ครู 	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อต้นแบบบุคคล คือ ครู/รุ่นพี่ 	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อต้นแบบบุคคล คือ ครู
การวัดและประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - สอบปากเปล่า สอบข้อเขียน สอบสอน 	<ul style="list-style-type: none"> - สอบทักษะ 	<ul style="list-style-type: none"> - สอบข้อเขียน สอบทักษะ 	<ul style="list-style-type: none"> - สอบทักษะ 	<ul style="list-style-type: none"> - สอบข้อเขียน สอบทักษะ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำรายงาน สอบข้อเขียน สอบทักษะ